

Työolot ja ammatillinen aikuiskoulutus 1990

Anne Koponen

Työolot ja ammatillinen aikuiskoulutus 1990

Anne Koponen

Huhtikuu 1994

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:

Anne Koponen
(90) 17 341

Kansikuva:
Eeva Mehto

Esipuhe

Tilastokeskus suoritti opetusministeriön rahoituksella aikuiskoulutustutkimuksen vuonna 1990. Aiemmin vastaava tutkimus tehtiin vuonna 1980. Aikuiskoulutustutkimusprojektin tarkoituksena on ollut selvittää aikuiskoulutukseen osallistumista, tarvetta ja halukkuutta.

Käsillä olevassa tutkimuksessa tarkastellaan työoloja ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisen, koulutustarpeen ja -motivaation säätelijänä. Tulokset perustuvat vuonna 1990 kerättyyn aineistoon. Tutkimusraportin on kirjoittanut Anne Koponen. Osia hänen kirjoittamistaan työn teoreettisista lähtökohdista ja tutkimusongelmasta on aikaisemmin julkaistu Matti Simpasen aikuiskoulutusta ja työelämää koskevan raportin (1993) luvuissa 2 ja 3.1. Vuoden 1990 aineistosta Tilastokeskus on julkaissut myös raportin: Matti Simpanen & Irja Blomqvist: Aikuiskoulutukseen osallistuminen, Tilastokeskuksen tutkimuksia 192 (1992). Myös eri yliopistojen tutkijat ovat julkaisseet aineistosta omia tutkimusraporttejaan.

Vuonna 1990 kerätyn aineiston otantaa ja katoa koskevat analyysit löytyvät julkaisusta: Matti Simpanen: Aikuiskoulutus ja työelämä (1993). Otantaa koskevan analyysin on kirjoittanut Paavo Väisänen ja katoanalyysin Timo Byckling. Sen mukaan tulokset ovat yleistettävissä koko väestöön.

Helsinki, huhtikuu 1994

Aarno Laihonen

Tilastojohtaja

Sisällys

Esipuhe	3
Sisällys	4
Tiivistelmä	6
1 Johdanto	7
2 Teoreettiset lähtökohdat	8
2.1 Työmarkkinoiden lohkoutuminen	8
2.2 Työn vaikutus asenteisiin ja orientaatioihin	9
3 Tutkimuksen tarkoitus	10
4 Hypoteesit ja mittarit	11
4.1 Työn itseohjautuvuus	11
4.2 Etenemismahdollisuudet työssä	12
4.3 Työmarkkina-aseman vakaus ja aikuiskoulutuksen merkitys työmarkkina-aseman vahvistamisessa	12
4.4 Koulutustarjonta	12
5 Otos ja analyysimenetelmät	13
6 Työvoima taustamuuttujien mukaan	14
7 Työolot	16
7.1 Työn itseohjautuvuus	16
7.1.1 Työn oppimiseen kuluva aika	16
7.1.2 Työtehtävien oppimistapa	19
7.1.3 Mahdollisuus oppia uusia asioita työssä	20
7.1.4 Mahdollisuus käyttää työssä aikaisemmin opittuja tietoja ja taitoja	21
7.1.5 Mahdollisuus kykyjen ja ammattitaidon kehittämiseen työssä	22
7.1.6 Omien työtapojen valinta- ja kehittämismahdollisuus	23
7.1.7 Mahdollisuus säädellä omaa työtahtia	24
7.2 Työn arvostus, etenemis- ja vaikutusmahdollisuudet	25
7.2.1 Mahdollisuus saada arvostusta työssä ja mahdollisuus yhteistyöhön	25
7.2.2 Mahdollisuus siirtyä tehtävästä toiseen työpaikalla	26
7.2.3 Mahdollisuus siirtyä työkokemuksen karttuessa entistä vaativampiin työtehtäviin	27
7.2.4 Mahdollisuus edetä ammattuuralla ylöspäin	28
7.2.5 Mahdollisuus vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen	29
7.2.6 Mahdollisuus vaikuttaa oman työyksikön työnjakoon ja työtapaan	30
7.2.7 Mahdollisuus osallistua koko yritystä koskevaan päätöksentekoon	31
7.3 Muutokset ja uhat työssä	32
7.3.1 Ammatin vaihdon todennäköisyys	32
7.3.2 Todennäköisyys vaihtaa työpaikkaa	33

7.3.3	Todennäköisyys vaihtaa nykyisessä työpaikassa toisiin tehtäviin	34
7.3.4	Työttömyys ja lomautukset viimeisen viiden vuoden aikana	35
7.3.5	Lomautuksen, työttömyyden tai toisiin tehtäviin siirtämisen uhka	37
7.3.6	Työn muuttumisen todennäköisyys ja muutoksen kokeminen	38
7.4	Johtopäätökset	39
8	Ammatillinen aikuiskoulutus	40
8.1	Ammattitaitoa kehittävän tai uraa edistävän koulutuksen tarve	40
8.2	Tietojen ja taitojen kokeminen puutteelliseksi työelämässä työn muuttumisen vuoksi	42
8.3	Aikuiskoulutukseen osallistuminen	44
8.4	Avun saanti pulmatilanteissa	47
8.5	Mahdollisuus saada työpaikalla ammattitaitoa tai uraa edistävää koulutusta	49
8.6	Johtopäätökset	51
9	Opiskelumotivaatio ja näkemykset aikuiskoulutuksesta	52
9.1	Ammatillisen aikuiskoulutuksen vaikutukset opiskelumotivaation perustana	52
9.1.1	Kursseista ja koulutuksesta saatu apu työn kannalta	52
9.1.2	Koulutuksen hyödyttömyyden syyt	52
9.1.3	Työtehtävistä selviytyminen	54
9.1.4	Siirtyminen vaativampiin tehtäviin	55
9.1.5	Siirtyminen toisiin tehtäviin	56
9.1.6	Vakituisen työpaikan saaminen	57
9.1.7	Työpaikan tai ammatin vaihtaminen	58
9.2	Syy opiskeluun oman ilmoituksen mukaan	59
9.3	Näkemykset aikuiskoulutuksesta	62
9.3.1	Lisäkoulutus uralla etenemisen kannalta	62
9.3.2	Faktorianalyysi ja summamuuttujat aikuiskoulutusnäkemyksiä kartoittavista osioista	63
	Aikuiskoulutusmyönteisyys	63
	Luottamus koulutukseen	65
9.4	Johtopäätökset	66
10	Päätulokset	67
	Työn itseohjautuvuus	67
	Työmarkkina-aseman vakaus	68
	Työn muuttuminen työtavoiltaan ja -välineiltään	69
	Koulutukseen osallistuminen ja koulutustarve	69
	Koulutuksen motivaatio	69
	Suhtautuminen koulutukseen	69
	Lähteet	71

Haastattelulomake

Ammattiluokitus 1987

Tiivistelmä

Tämä tutkimus perustuu Tilastokeskuksen vuoden 1990 alkupuolella keräämään aikuiskoulutus-tutkimusaineistoon. Tilastokeskus ja opetusministeriö rahoittivat aikuiskoulutustutkimushankkeen. Aineisto kerättiin käyntihaastatteluina. Otokseen poimittiin satunnaisotannalla 4 991 henkilöä. Vastausprosentti oli 82.

Työn lähtökohtana on Kivisen ym. (1989) esittämä ajatus, että koulutussuunnitelmien toteutuminen on viime kädessä kiinni siitä, miten ihmiset motivoituvat ja osallistuvat koulutukseen. Eri työtehtävissä ja eri työmarkkina-asemassa olevilla motivaatioperusta on erilainen. Haluttiin tarkastella sitä, miten työolot eroavat peruskoulutustason, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan, ja miten nämä erot vaikuttavat ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumiseen, koulutustarpeeseen ja -motivaatioon sekä näkemyksiin aikuiskoulutuksesta. Taustalla ovat lohkoutumisteorioiden näkemykset työmarkkinoiden lohkoutumisesta sekä Kohnin ja Schoolerin teoria työn itseohjautuvuuden vaikutuksesta aikuisen ihmisen arvoihin ja orientaatioihin. Tarkastelun kohteena ovat työvoimaan kuuluvat 18–64-vuotiaat.

Tulokset tukevat sekä lohkoutumisteorioiden että Kohnin ja Schoolerin teorian oletuksia. Työolot itseohjautuvuuden mittareilla mitattuina ovat sitä paremmat, mitä korkeampi pohjakoulutus ja sosioekonominen asema ovat ja mitä korkeampi peruskoulutus ammattiryhmässä on. Myös vaikutus- ja etenemismahdollisuuksia oli sitä enemmän ja työn arvostus oli sitä korkeam-

pi ja työ turvatumpi, mitä parempi vastaajan yhteiskunnallinen asema oli. Miesten työolot olivat joka suhteessa paremmat kuin naisten.

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuttiin sitä enemmän ja koulutuksen tarve oli sitä suurempi, mitä parempi yhteiskunnallinen asema oli. Miehet saivat enemmän koulutusta kuin naiset, mutta naisten koulutustarve oli suurempi kuin miesten.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen vaikutukset ja koulutusmotivaatio ovat erilaiset eri työmarkkina-asemassa olevilla. Korkeasti koulutetut ja hyvässä ammattiasemassa olevat siirtyvät aikuiskoulutuksen seurauksena useammin aiempaa vaativampiin tehtäviin kuin huonommassa asemassa olevat, joille aikuiskoulutus merkitsi useammin työpaikan tai ammatin vaihtoa tai vakituisen työpaikan saantia. Miehet pääsivät naisia useammin etenemään urallaan ammatillisen aikuiskoulutuksen seurauksena.

Hyvinkoulutettuja ja toimihenkilöammateissa toimivia motivoi koulutukseen useammin itsensä ja ammattitaidon kehittäminen kuin vähemmän koulutettuja ja työntekijöitä, jotka edellisiä useammin mainitsivat opiskelun syyksi työn ulkoisia tekijöitä kuten paremman palkan. Hyvinkoulutetut ja toimihenkilöammateissa työskentelevät suhtautuvat myönteisemmin ammatilliseen aikuiskoulutukseen kuin työntekijät ja maatalousryttäjät. Jälkimmäiset puolestaan luottavat enemmän peruskoulutuksen voimaan.

1 Johdanto

Tutkimus perustuu Tilastokeskuksen vuonna 1990 keräämään aikuiskoulutustutkimusaineistoon. Aikuiskoulutustutkimusprojekti on opetusministeriön ja Tilastokeskuksen yhteishanke, jonka tarkoitus on selvittää aikuiskoulutukseen osallistumista, tarvetta ja halukkuutta. Projekti on jatkoa Tilastokeskuksen vuoden 1980 vastavalle tutkimushankkeelle.

Aikuiskoulutuskomitean mukaan "aikuiskoulutus on ohjattujen oppimistilaisuuksien järjestämistä aikuisille, jotka päätyneen tai keskeytyneen koulujärjestelmässä saadun pohjakoulutuksen jälkeen toimivat tai ovat toimineet työelämässä" (KM 1975, 28).

Tässä tutkimuksessa kuvataan työvoimaan kuuluvien työoloja sekä ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumista, tarvetta ja mahdollisuutta. Sen jälkeen tarkastellaan koulutuksen vaikutuksia, koulutusmotivaatiota ja näkemyksiä koulutuksesta. Aineisto kerättiin taloudellisen nousukauden loppupuolella. Vuoden 1991 jälkipuoliskolla alkaneen nopean ja rajun laskukauden aikana tilanne on olennaisesti muuttunut. Työolot, koulutustarve ja koulutuksen motivaatio ovat nyt varmasti erilaiset. Aikuiskoulutusjärjestelmältä vaaditaan entistä enemmän.

2 Teoreettiset lähtökohdat

2.1 Työmarkkinoiden lohkoutuminen

Koulutussuunnitelmien toteutuminen on viime kädessä kiinni siitä, miten ihmiset motivoituvat ja osallistuvat koulutukseen. Motivaatioperusta on eri tehtävissä toimivilla ja erilaisessa työmarkkina-asemassa olevilla erilainen. (Kivinen & al. 1989, 16).

Lohkoutusteoriat kuvaavat työmarkkinoita jakamalla ne primaari- ja sekundaarisegmenttiin (esim. Piore 1980, Edwards 1979). Primaarisegmentti jaetaan usein vielä ylä- ja alalohkoon. Segmentit ovat ideaalityyppejä ja kuvastavat työpaikkarakenteen ääripäitä. Käytännössä työmarkkinat ovat jakautuneet lukemattomiin osatyömarkkinoihin. Toimialat, yritykset, ammatit ja työpaikat jakautuvat eri tavalla primaarisuus - sekundaarisuus -jatkumolle. (Nätti 1988, 17–25.)

Primaarisegmentin työpaikat vaativat yleensä hyvää ammattitaitoa ja korkeaa koulutusta. Niille on ominaista korkea työllisyysturva, hyvä mahdollisuus edetä uralla, hyvä palkka ja monin tavoin edullisemmat työolot kuin sekundaarisegmentillä. Primaarisegmentillä liikkuvuus ammatista toiseen on vähäistä. Liikkuvuus on yleensä siirtymistä työpaikasta toiseen, usein arvostetumpaan ja paremmin palkattuun työhön. Primaarisegmentillä toimivilla aikuiskoulutus on keino parantaa asemia samassa ammatissa. Kou-

lutus stimuloi tällöin työpaikan vaihtoihin. (Mts. 17–25.)

Sekundaarisegmentin työpaikat eivät yleensä vaadi korkeaa ammattitaitoa tai korkeaa pohjakoulutusta. Sekundaarisegmentille on ominaista korkea ja vapaaehtoinen liikkuvuus työvoimasta pois ja takaisin sekä työn ja työttömyyden välillä. Ammattia ja työpaikkaa vaihdetaan usein, ja työsuhteet ovat lyhyitä. Urallaeteneminen, palkkaus ja työolot ovat huonommat kuin primaarisegmentillä. Sekundaarisegmentillä työmarkkina-asema ei ole vakaa, eikä työntekijä voi nojautua samassa määrin peruskoulutukseensa kuin primaarisegmentillä. Sekundaarisegmentillä työn vaatimat taidot opitaan useimmiten työpaikalla. Aikuiskoulutus on usein kouluttautumista uusiin tehtäviin, jotka estävät työmarkkina-aseman heikkenemisen tai joutumisen työttömäksi. Segmentaatioteoriassa oletetaan, että naiset, nuoret, vanhenevat työntekijät ja rodulliset vähemmistöt sijoittuvat todennäköisemmin sekundaarisegmentille kuin primaarisegmentille. (Mts. 6, 17–25.)

Oletus työmarkkinoiden lohkoutumisesta ja lohkojen ominaispiirteistä on saanut vahvistusta mm. Nätin (1988) tutkimuksesta.

2.2 Työn vaikutus asenteisiin ja orientaatioihin

Kohn ja Schooler (1983) olettavat, että yhteiskunnallisella asemalla on suuri merkitys ihmisen psyykkiselle toiminnalle. Tämä asema on merkityksellinen, koska siinä yhdistyvät eriytyneet elinolosuhteet, jotka vaikuttavat syvästi näkemyksiin sosiaalisesta todellisuudesta. Yhteiskuntarakenteen aspekteista erityisesti työolot ovat merkityksellisiä. (Mts. 1.)

Kohnin ja Schoolerin teesin ydin on se, että yhteiskuntarakenteen yhteys aikuisen ihmisen arvoihin ja orientaatioihin kulkee pääasiassa työolojen kautta. Työn itseohjautuvuus on se ominaisuus, joka eniten vaikuttaa yksilön arvoihin ja orientaatioihin. Yleensä korkea koulutustaso ja hyvä ammattiasema antavat mahdollisuuden itseohjautuvuuteen työssä. Itseohjautuva työ on monimutkaista, vain löyhästi valvottua ja sisältää vain vähän rutiineja. Työ tiedon ja ihmisten parissa vaatii todennäköisesti enemmän aloitteellisuutta, ajattelua ja itsenäistä arviointia kuin työ tavaroiden parissa. Poikkeuksia tietysti on. Itseohjautuvan työn tekeminen johtaa itseohjautuvuuden arvostamiseen niin työssä kuin työn ulkopuolella ja myös vastaavanlaisten orientaatioiden omaksumiseen itseä ja yhteiskuntaa kohtaan. (Mts. 2,22.)

Kohn ja Schooler olettavat, että töiden arvioinnin lähtökohdانا ovat ideaalityöolot, joita henkilö haluaa ja tarjolla olevat realistiset vaihtoehdot. Hyvässä ammattiasemassa olevat voivat pitää itsestäänselvinä työn ulkoisia ominaisuuksia kuten hyvää palkkaa ja työpaikan varmuutta. Niiden sijasta he voivat suuntautua mahdollisuuksiin, joita työ tarjoaa itseilmaisuuksiin ja yksilöllisiin suorituksiin. Kohnin ja Schoolerin tutkimustulokset osoittivat, että mitä korkeampi ammattiasema oli, sitä tärkeämpänä pidettiin työn mielenkiintoisuutta, vapautta, mahdollisuutta auttaa ihmisiä ja mahdollisuutta käyttää taitojaan. Mitä alhaisempi ammattiasema oli, sitä tärkeämpänä pidettiin palkkaa, lisäetuja, ohjausta, työtovereita, työaika, työn raskautta, työn varmuutta ja työpaineen vähäisyyttä. Tulokset osoittivat myös, että ne, joilla on turvattu työ, pelkäävät vähemmän uusia asi-

oita ja muutoksia, ottavat enemmän vastuuta teoistaan ja pystyvät käyttämään paremmin hyväksi älyllisiä kykyjään kuin ne, joilla työ ei ole yhtä turvattu. (Mts. 13–15, 48.)

Kohnin ja Schoolerin tutkimustulokset ovat sopusoinnussa segmentaatioteorioiden oletusten kanssa. Esimerkiksi Nätin (1988) mukaan primaarisegmentillä ansiotyötä ja omaa työtä pidettiin tärkeämpänä ja työhön suhtauduttiin vähemmän välineellisesti kuin sekundäärisegmentillä.

Kohn ja Schooler havaitsivat, että koulutus ja ammattiasema olivat toisistaan riippumatta yhteydessä melkein kaikkiin heidän tutkimuksiinsa arvoihin ja orientaatioihin. Sen vuoksi analyysissa on otettava huomioon molemmat taustamuuttajat. Myös työn itseohjautuvuuden piirteet olivat yksinään yhteydessä arvoihin ja orientaatioihin huolimatta siitä, että työn itseohjautuvuus on läheisessä yhteydessä yhteiskunnalliseen asemaan. Kun tarkasteltiin yhteiskunnallisen aseman vaikutusta arvoihin ja orientaatioihin ja vakioitiin työn itseohjautuvuuden vaikutus, havaittiin, että yhteiskunnallisen aseman ja arvojen ja orientaatioiden väliset korrelaatiot pienenivät. Siitä Kohn ja Schooler vetävät johtopäätöksen, että yhteiskunnallisen aseman yhteys arvoihin johtuu ensisijaisesti työolojen itseohjautuvuudesta. Pitkittäisanalyysissa havaittiin, että työn ja persoonallisuuden välinen vaikutussuhde ei ole yksisuuntainen. Persoonallisuus vaikuttaa myös siihen, minkälaiseen työhön ja yhteiskunnalliseen asemaan yksilö sijoittuu. (Mts. 21, 28, 152–153.)

On todennäköistä, että työolot vaikuttavat myös aikuiskoulutusmotivaatioon ja näkemyksiin aikuiskoulutuksesta. Todennäköisesti työn ulkoiset ominaisuudet motivoivat alhaisessa ammattiasemassa toimivia enemmän aikuiskoulutukseen kuin paremmassa asemassa olevia, jotka puolestaan kiinnittävät enemmän huomiota työn sisäisiin ominaisuuksiin ja suhtautuvat ylipäättään myönteisemmin koulutukseen.

3 Tutkimuksen tarkoitus

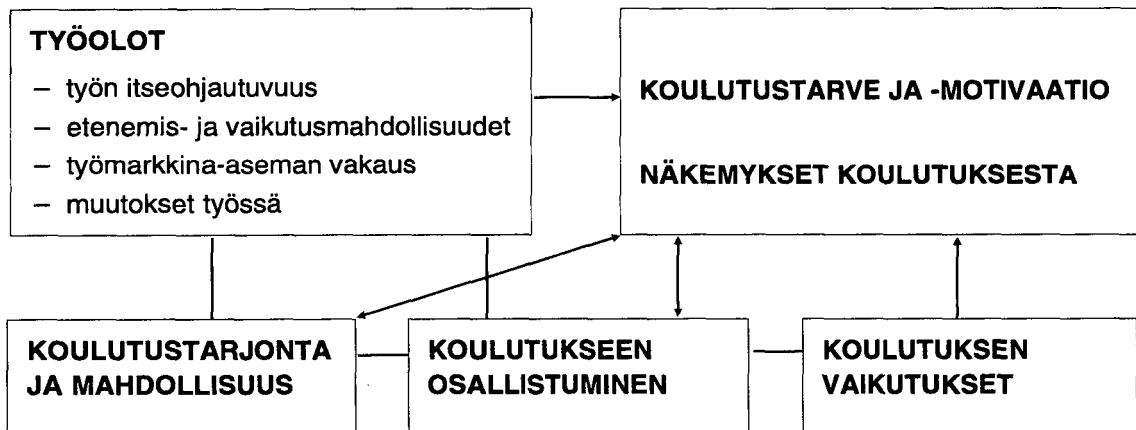
Tutkimuksessa kartoitetaan työvoimaan kuuluvien työoloja ja työmarkkina-asemaa. Tätä taustaa vasten tarkastellaan ammatillisen aikuiskoulutuksen tarvetta, osallistumista koulutukseen ja sen vaikutuksia, koulutusmotivaatiota sekä käsityksiä koulutuksesta. Tarkoitus on selvittää, mikä motivoi ammatilliseen aikuiskoulutukseen eri ammattiasemassa työskenteleviä ihmisiä ja sitä, onko työoloilla yhteyttä näkemyksiin koulutuksesta.

Tutkimuksen perusoletus on se, että työoloissa ja työmarkkina-asemassa on eroja, ja että ne vaikuttavat asenteisiin ja orientaatioihin, esimer-

kiksi käsityksiin aikuiskoulutuksen tärkeydestä. Työmarkkinoiden lohkoutumista voidaan kuvata tarkastelemalla tuloksia pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman ja ammatin mukaan sekä sukupuolen mukaan näiden luokkien sisällä.

Tulosten perusteella tehdään johtopäätöksiä eri työmarkkina-asemassa olevien ammatillisesta aikuiskoulutustarpeesta, motivaatiosta koulutukseen, koulutuksen vaikutuksista ja työolojen yhteydestä aikuiskoulutusasenteisiin. Kuviossa 1 tarkennetaan tutkimusasetelmaa.

Kuvio 1. Tutkimusasetelma

4 Hypoteesit ja mittarit

Oletetaan, että työolot ovat sitä paremmat, mitä korkeampi pohjakoulutus, ammatti- ja sosioekonominen asema henkilöllä on. Miehillä työolot ovat paremmat kuin naisilla.

Työolot, koulutustarjonta, mahdollisuudet koulutukseen ja aikuiskoulutuksesta saatu hyöty vaikuttavat koulutustarpeeseen, motivaatioon ja näkemyksiin koulutuksen tärkeydestä.

Oletetaan, että työolojen vaikutus koulutusmotivaatioon ja näkemyksiin koulutuksesta kulkee kahta tietä. Yhtäältä niihin vaikuttaa koulutuksesta saatava välineellinen hyöty. Toisaalta Kohnin ja Schoolerin oletusten mukaisesti työ-

olot vaikuttaisivat syvällisemminkin ihmisten psyykkisiin rakenteisiin, arvoihin ja orientaatioihin. Tällöin koulutuksen arvostamisessa itseisarvona olisi eroa, joka johtuisi henkilön työoloista. Itseohjautuvaa työtä tekevät, hyvässä työmarkkina-asemassa olevat, arvostaisivat koulutusta enemmän itseisarvona kuin yksinkertaisempaa työtä tekevät ja huonommassa työmarkkina-asemassa olevat. Ensinmainittuja motivoisi koulutukseen esim. sen tarjoama mahdollisuus työn mielenkiintoisuuden lisäämiseen ja taitojensa parempaan käyttämiseen. Jälkimmäisiä puolestaan motivoisi enemmän koulutuksen vaikutus työn ulkoisten ominaisuuksien, kuten palkan tai työn varmuuden parantamiseen.

4.1 Työn itseohjautuvuus

Kohnin ja Schoolerin mukaan työn itseohjautuvuus on se ominaisuus, jolla erityisesti on vaikutusta asenteisiin ja orientaatioihin. Monimutkaisuus, löyhä valvonta ja ei-rutiininomaisuus olivat Kohnin ja Schoolerin mukaan itseohjautuvan työn tunnusmerkkejä.

Työn oppimisen kestoa voidaan pitää yhtenä työn monimutkaisuuden osoittimena. Joidenkin tutkimusten mukaan (esim. Kevätsalo 1988) palkkatyöläisten enemmistön tehtävät oppii alle vuodessa. Lisäksi työt, joissa vähänkoulutetut yleensä toimivat, opitaan työpaikalla.

Työn monimutkaisuutta kuvaa myös työn tarjoama mahdollisuus opittujen tietojen ja tai-

tojen käyttämiseen, uuden oppimiseen ja ammattitaidon kehittämiseen. Työn itseohjautuvuuden mittareina voidaan pitää myös mahdollisuutta omien työtapojen valitsemiseen ja kehittämiseen sekä oman työtahdin säätelyyn. Mainittuja seikkoja on tiedusteltu kysymyslomakkeella.

Työn itseohjautuvuudesta kertonevat myös vaikutusmahdollisuudet työpaikalla. Tämän aineiston perusteella voidaan tarkastella mahdollisuutta vaikuttaa työpaikalla järjestettävään koulutukseen, työyksikön työnjakoon, työtapaan ja koko yritystä koskevaan päätöksentekoon.

4.2 Etenemismahdollisuudet työssä

Aikuiskoulutukseen osallistumista ja motivoitumista säätelee mm. koulutuksen vaikutus työssä etenemiseen. Tilastokeskuksen työolotutkimusten mukaan palkansaajien etenemismahdollisuuksia nykyisessä työpaikassa ei voi pitää kovinkaan hyvinä. Näkymät ovat heikoimmat siellä, missä etenemistä tapahtuu suhteellisesti vähiten. Naisten käsitykset ovat pessimistisemmät kuin miesten. Myös ikääntyminen vaikuttaa

etenemismahdollisuuksien pienenemiseen. (Kivinen & al. 1989, 16, 104.)

Kysymyslomakkeessa on tiedusteltu etenemismahdollisuuksista ja vaikutusmahdollisuuksista työssä. On myös kysytty, onko koulutuksesta ja kursseista ollut hyötyä työn kannalta ja koulutuksen vaikutuksista työpaikalla.

4.3 Työmarkkina-aseman vakaus ja aikuiskoulutuksen merkitys työmarkkina-aseman vahvistamisessa

Segmentaatioteorioissa oletetaan, että korkeasti koulutetuilla ja hyvässä ammattiasemassa olevilla on korkea työllisyysturva. Liikkuvuus on yleensä siirtymistä työpaikasta toiseen, usein arvostetumpaan ja paremmin palkattuun työhön. Aikuiskoulutus on keino parantaa asemia samassa ammatissa. Vähän koulutusta saaneille ja alhaisessa sosioekonomisessa asemassa olevilla taas on enemmän työttömyyden uhkaa ja työttömyyskokemuksia. Ammattia ja työpaikkaa vaihdetaan usein. Aikuiskoulutus on usein koulutautumista uusiin tehtäviin, jotka estävät työmarkkina-aseman heikkenemisen tai joutumisen työttömäksi.

Kysymyslomakkeessa on tiedusteltu ammatin, työpaikan ja työtehtävien muutoksen todennäköisyyttä sekä työhön liittyviä epävarmuustekijöitä. On myös kysytty, kuinka todennäköistä on, että työ muuttuu ratkaisevasti työtavoiltaan ja -välineiltään, ja miten vastaaja kokee mahdollisen muutoksen.

Edellisten kysymysten kautta koulutusmotivaatiota voidaan tutkia epäsuorasti. Kysymyslomakkeella on tiedusteltu myös suoraan syitä, jotka herättävät kiinnostusta tai tarvetta opiskeluun.

4.4 Koulutustarjonta

Kivisen, Rinteen ja Aholan (1989) mukaan koulutushalukkuus määräytyy pitkälti ulkoisista ehdoista. Toiveet ja tavoitteet mukautuvat tarjolla oleviin mahdollisuuksiin. Koulutustarjonta riippuu mm. ammatista ja toimialasta. Miehillä on yleensä paremmat mahdollisuudet saada ammattitaitoa kehittävää koulutusta työpaikassaan kuin naisilla, ja toimihenkilöillä on paremmat mahdollisuudet kuin työntekijöillä. Mahdollisuudet

vähenevät iän myötä paitsi ylemmillä toimihenkilömiehillä.

Kysymyslomakkeessa on tiedusteltu mahdollisuutta saada työpaikalla ammattitaitoa ja uraa edistävää koulutusta. On myös tiedusteltu, kuinka usein koulutukseen on osallistuttu ja onko koulutukseen tarvetta.

5 Otos ja analyysimenetelmät

Otoksen perusjoukkona ovat 18–73-vuotiaat Suomessa pysyvästi asuvat. Otokseen poimittiin satunnaisotannalla 4 991 henkilöä. Hyväksytyjä haastatteluja saatiin 3 990. Vastausprosentti oli 81,6. Aineisto kerättiin 1.2.–30.6.1990 käyntihaastatteluina. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan pelkästään 18–64-vuotiaita työvoimaan kuuluvia työllisiä ja työttömiä. Heitä oli 2 763 henkilöä. Rajaus on tehty tutkimusongelman ja kysymysten luonteen vuoksi. Osa kysymyksistä on tehty

pelkästään palkansaajille. Heitä on 2 291 henkilöä.

Aineistoa tarkasteltiin ristiintaulukoiden ja keskiarvotaulukoiden avulla. Keskiarvoerojen luotettavuutta tarkasteltiin varianssianalyysin ja t-testien avulla. Mielpideväättämiä ryhmiteltiin faktorianalyysin avulla. Samalle faktorille latautuneista osioista muodostettiin summamuuttujat, joiden keskiarvoja tarkasteltiin taustamuuttujien mukaan.

6 Työvoima taustamuuttujien mukaan

Taulukossa 1 esitetään työvoimaan kuuluvat 18–64-vuotiaat naiset ja miehet iän, yleissivistävän ja ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman sekä ammatin mukaan.

Naiset ovat useammin alempia toimihenkilöitä kuin miehet. Muissa sosioekonomisen aseman ryhmissä taas miesten osuus on suurempi. Naisilla on parempi yleissivistävä pohjakoulutus kuin miehillä. Ero näkyy muissa sosioekonomisen aseman luokissa paitsi työntekijätasolla. Ylemmistä toimihenkilöistä ja yrittäjistä (muuta kuin maatalousyrittäjiä) naiset ovat useammin korkeakoulututkinnon suorittaneita kuin miehet. Muissa luokissa taas naiset ovat miehiä useammin ammattikouluttamattomia.

Teknisen, tieteellisen, lainopillisen, humanistisen ja taiteellisen työn ammattiryhmässä (0) 61 % on miehiä. Suurimmat ammattiryhmät tämän luokan sisällä olivat tekniikan (00) ja opetusalaan (03) kuuluvat työt. Tekniikan alan työhön kuului 63 % luokkaan 0 kuuluvista miehistä ja 14 % naisista ja opetusalaan puolet naisista ja 15 % miehistä.

Terveydenhuollon ja sosiaalialan työntekijöistä (1) 91 % on naisia. Suurin ryhmä luokan sisällä on terveyden- ja sairaanhoitotyön (10) työntekijät, johon kuuluu vajaa puolet naisista ja yli puolet miehistä. Muut suuret ryhmät ovat sosiaalialan työntekijät ja lasten päivähoidon työntekijät.

Hallinto- ja toimistotyössä lähes kaksi kolmasosaa on naisia. Suurin ryhmä luokan sisällä on sihteeri- ja toimistotyö, johon kuuluu puolet luokkaan kuuluvista naisista. Muut suuret naisten ammattiryhmät ovat pankki- ja vakuutusalan sekä taloushallinnon suunnittelu- ja tilinpitotyön työntekijät. Suurin miesten ammattiryhmä on liikeyritysten ja järjestöjen johtotyö (43 % miehistä). Toinen suuri ryhmä on atk-alan työ.

Kaupallisessa työssä naisia ja miehiä on yhtä paljon. Suurin osa naisista sijoittuu ryhmään tavaroitten myyntityö. Myös miehillä tämä oli suurin ryhmä yhdessä kauppaedustus- ja konttorimyyntityön kanssa.

Maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa kaksi kolmasosaa on miehiä. Suurin osa sekä miehistä että naisista sijoittuu ryhmään maatilatalous, eläintenhuolto. Miehistä neljännes kuului luokkaan metsätyö.

Kuljetus- ja liikennetyössä 79 % on miehiä. Naiset sijoittuvat useimmiten posti- ja tietoliikennetyöhön ja miehet tieliikennetyöhön tai liikenteen johto- ja liikennepalvelutyöhön.

Teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja louhintatyössä sekä rakennustyössä neljä viidesosaa on miehiä. Naisten suurimmat ammattiryhmät ovat ompelutyöntekijät ja elintarviketeollisuustyöntekijät. Miesten suurimmat ryhmät ovat konepaja- ja rakennusmetallityö, talonrakennustyö sekä sähkötyö.

Palvelutyössä kaksi kolmasosaa on naisia. Naiset ovat useimmiten kiinteistöhoito- ja siivoustyöntekijöitä tai majoitusliike- ja suurtaloustyöntekijöitä. Miehet työskentelevät useimmiten kiinteistöhoito- ja siivoustyöntekijöinä tai vartiointi- ja suojelutehtävissä.

Naisten ja miesten jakautuminen eri ammattiryhmiin on tärkeää pitää mielessä, kun jatkossa tarkastellaan ammattiryhmiä yksinumeroitasolla.

Työvoimalla on paras yleissivistävä ja ammatillinen pohjakoulutus teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä. Erityisesti naiset ovat korkeasti koulutettuja. Naisista 42 % ja miehistä 23 % on suorittanut korkeakoulututkinnon. Myös hallinto- ja toimistotyössä ja terveydenhuollon ja sosiaa-

lialan työssä pohjakoulutus on korkea erityisesti miehillä. Maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa naisilla on parempi yleissivistävä pohjakoulutus kuin miehillä. Ammatillisessa pohjakoulutuksessa ei ole eroa. Kuljetus- ja liikennetyössä naisilla on parempi yleissivistävä mutta huonompi ammatillinen pohjakoulutus kuin miehillä. Lopuissa ammattiryhmissä miehillä on

parempi yleissivistävä ja ammatillinen pohjakoulutus.

Teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä naiset ovat miehiä useammin ylempiä toimihenkilöitä. Muissa ryhmissä taas miehet ovat useammin ylempiä toimihenkilöitä tai muita yrittäjiä.

Taulukko 1
Työvoima (18–64 v.) sukupuolen, iän, yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen, sosioekonomisen aseman ja ammatin mukaan

Taustamuuttujat	Mies %	Nainen %	Yht. %
Ikäryhmä			
18–24	10,9	11,1	11,0
25–29	13,6	12,2	12,9
30–34	14,0	14,1	14,0
35–44	32,3	31,0	31,7
45–54	21,7	21,7	21,7
55–64	7,6	9,8	8,6
Yleissivistävä pohjakoulutus			
Kansakoulu, osa keski- tai peruskoulua	51,6	43,5	47,8
Keski/peruskoulu, osa lukiota	27,3	28,3	27,8
Lukio/ylioppilastutkinto	21,1	28,2	24,4
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	40,7	43,2	41,9
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	32,0	28,7	30,5
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	18,1	18,4	18,3
Korkeakoulututkinto	9,2	9,7	9,4
Sosioekonominen asema			
Maatalousyrittäjä	7,3	5,6	6,5
Muu yrittäjä	10,5	4,6	7,7
Ylempi toimihenkilö	18,0	14,4	16,3
Alempi toimihenkilö	21,2	48,8	34,2
Työntekijä	42,8	26,4	35,0
Muu/tuntematon	0,1	0,2	0,2
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	16,5	12,0	14,4
Terveystenhoito, sosiaalialan työ	1,9	20,4	10,6
Hallinto- ja toimistotyö	12,1	23,5	17,5
Kaupallinen työ	8,7	9,9	9,3
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	11,2	6,8	9,1
Kuljetus- ja liikennetyö	8,4	2,5	5,6
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	34,6	8,9	22,4
Palvelutyö	6,5	15,7	10,9
Ammatti tuntematon	0,1	0,2	0,2
Yht. %	100,0	100,0	100,0
Kaikki	1 299 218	1 163 104	2 462 322

Painokerroin koko väestö

7 Työolot

7.1 Työn itseohjautuvuus

7.1.1 Työn oppimiseen kuluva aika

Vastaajilta kysyttiin, kuinka kauan heidän työtehtäviensä kokonaisuuden oppiminen veisi aikaa uudelta työntekijältä, jolla on tarvittava pohjakoulutus. Miehet arvioivat oppimisajan huomattavasti pidemmäksi kuin naiset. Miehistä noin puolet ja naisista vain neljännes arvioi, että oppimiseen menisi vähintään vuosi. Suurin ero näkyi arvioinneissa, että työn oppiminen veisi yli kaksi vuotta. Miehistä 22 % oli sitä mieltä ja naisista vain 6 %. Yli neljännes arveli työn oppimiseen kuluvan joitakin kuukausia. Neljännes naisista arvioi siihen kuluvan joitakin viikkoja, kun miehistä vain 14 % oli sitä mieltä. (Taulukko 2.)

Työn oppimisen arvioidaan kestävän sitä kauemmin, mitä korkeampi arvioijan koulutus ja sosioekonominen asema ovat. Ero naisten ja miesten välillä näkyy kaikissa sosiaaliluokissa ja koulutustasoilla. Esimerkiksi työntekijänaisista 73 % katsoi työnsä oppimisen kestävän korkeintaan joitakin viikkoja, kun miehistä vain kolmasosa oli tätä mieltä. Työntekijämiehistä 37 % ja naisista 11 % arvioi työnsä oppimisen vievän vuoden tai enemmän. Ylempien toimihenkilöiden ryhmässä hieman yli kolmannes miehistä arvioi työnsä oppimisen kestävän yli kaksi vuotta, kun vastaava osuus naisilla oli 16 %. (Kuvat 2–3.)

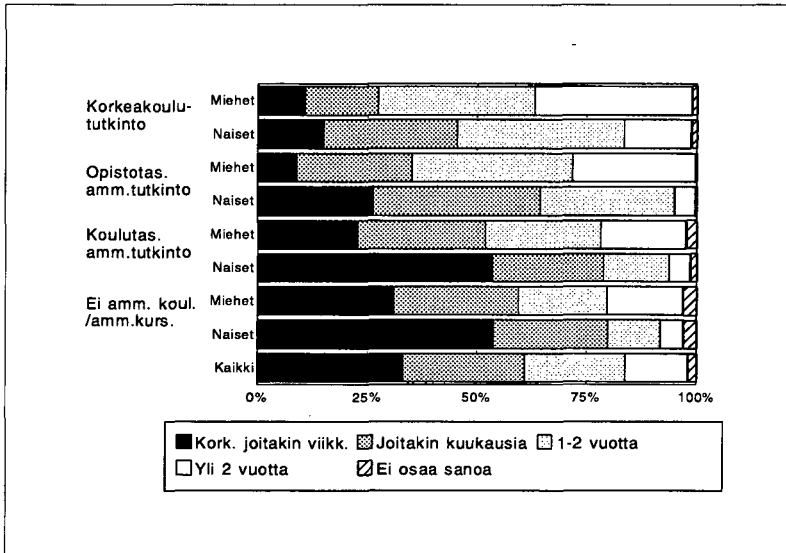
Taulukko 2
Itsearvioitu työtehtävien oppimisaika sukupuolen mukaan. 18–64 -vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka)

Työtehtävien oppimisaika	Mies %	Nainen %	Yht. %
Joitakin tunteja	1,9	5,3	3,6
Joitakin päiviä	5,7	14,2	9,9
Joitakin viikkoja	14,3	25,0	19,6
Joitakin kuukausia	27,2	28,8	28,0
1–2 vuotta	27,0	18,9	23,0
Yli 2 vuotta	21,5	5,9	13,8
Ei osaa sanoa	2,2	1,8	2,0
Yhteensä %	100,0	100,0	100,0
Kaikki	1 065 555	1 044 109	2 109 664

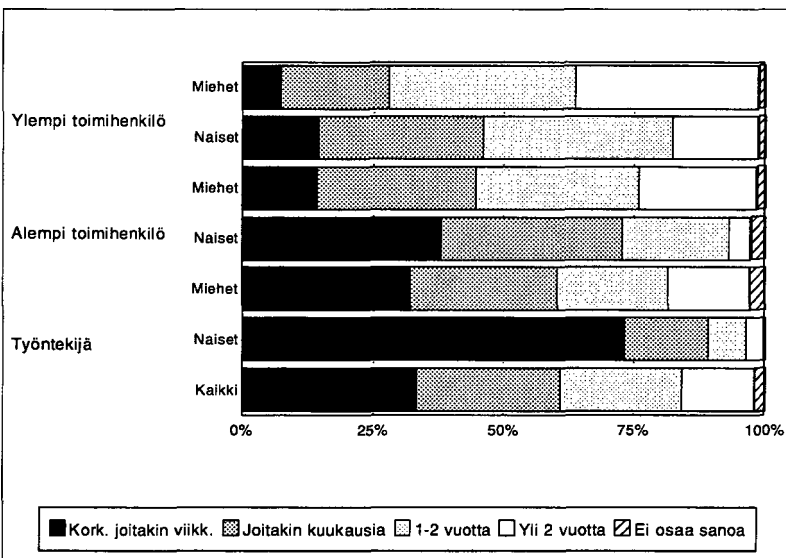
Kysymys 64

Arvioinnit työtehtävien oppimisajasta vaihtelevat suuresti myös ammateittain. Pisimmäksi oppimisaika arvioitiin teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä, jossa 57 % katsoi sen vievän vähintään vuoden ja neljäsnes yli kaksi vuotta. Tässä ammattiryhmässä koulutustaso oli korkein ja naisilla vielä korkeampi kuin miehillä. Lyhimmäksi oppimisaika arvioitiin palvelutyössä, jossa

kaksi kolmasosaa katsoi sen vievän korkeintaan joitakin viikkoja. Terveystenhuollon ja sosiaalialan työssäkin melkein puolet oli tätä mieltä, ja runsas neljäsnes arvioi sen vievän joitakin kuukausia. Käsitukset heijastavat naisten ja miesten välisiä eroja, sillä juuri naisvaltaisilla aloilla työn oppimiseen tarvittava aika arvioitiin lyhimmäksi. (Kuvio 4.)

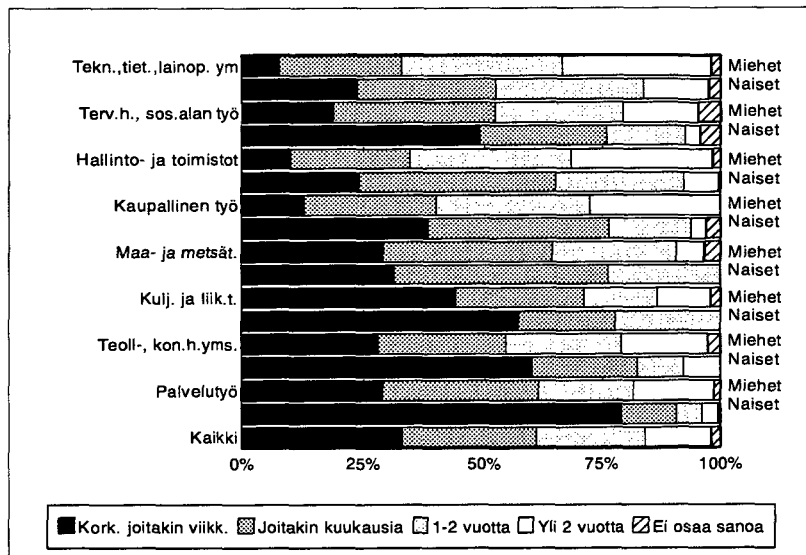
Kuvio 2. Itsearvioitu työtehtävien oppimisaika ammatillisen pohjakoulutuksen ja sukupuolen mukaan. 18-64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viimeisin työ).

Kuvio 3. Itsearvioitu työtehtävien oppimisaika sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18-64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viimeisin työ).

Myös muissa tutkimuksissa on havaittu vastaava ero sukupuolten välillä työn oppimisen pituuden arvioinnissa (esim. Tilastokeskuksen työolotutkimus 1984, SAK:n järjestötutkimus 1990 ja Ruotsin tilastokeskuksen tutkimus 1991). Tulos voidaan osittain tulkita niin, että kaikilla ammattialoilla miehet pääsevät etenemään vaativampiin tehtäviin kuin naiset. Arviointierot naisten ja miesten välillä ovat kuitenkin niin suuret, että tulokseen täytyy olla myös muita syitä. Miehillä saattaa olla taipu-

mus yliarvioida ja/tai naisilla taipumus aliarvioida oman työnsä vaativuutta. Esimerkiksi teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä naisilla on parempi koulutus ja sosioekonominen asema kuin miehillä, ja silti miehet arvioivat työnsä oppimisajan pidemmäksi. Ero säilyy senkin jälkeen, kun koulutustaso ja sosioekonominen asema on vakioitu ammattiryhmän sisällä. Sama ilmiö näkyy myös muissa ammattiryhmissä.

Kuvio 4. Itsearvioitu työtehtävien oppimisaika ammatin ja sukupuolen mukaan. 18-64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viimeisin työ).

7.1.2 Työtehtävien oppimistapa

Useimmat palkansaajat ilmoittivat opetelleensa työtehtävät itseksensä nykyisessä työpaikassaan. Sitä useammin näin mainittiin, mitä korkeampi koulutus ja sosioekonominen asema olivat. Neljä viidesosaa oli saanut opetusta myös työtovereilta ja 60 % lähimmältä esimieheltä. Miehet (27 %) olivat saaneet naisia (19 %) useammin työhönperehdyttämiskoulutusta.

Työhönperehdyttämiskoulutusta oli järjestetty eniten kuljetus- ja liikennetyössä erityisesti naisille (naiset 41 %, miehet 34 %). Teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä sekä hallinto- ja toimistotyössä ja kaupallisessa työssä noin kolmannes miehistä ja noin neljännes naisista oli saanut täl-

laista koulutusta. Vähiten sitä oli teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja rakennustyössä erityisesti naisilla (11 %) sekä palvelutyössä naisilla (8 %). Palvelutyössä työskentelevistä miehistä sen sijaan 40 % oli saanut työhönperehdyttämiskoulutusta.

Toimihenkilöt, varsinkin alemmat toimihenkilöt, olivat oppineet työnsä useammin työhönperehdyttämiskoulutuksen kautta kuin työntekijät. Opistotasaisen ammatillisen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittaneet miehet olivat useimmin saaneet tällaista koulutusta. Sen sijaan korkeakoulututkinnon suorittaneet naiset eivät olleet saaneet sitä enempää kuin ammattikouluttamattomat tai pelkän koulutusoisen ammatillisen tutkinnon suorittaneet naisetkaan. (Taulukko 3.)

Taulukko 3.

Työhönperehdyttämiskoulutusta tai -kurssitusta saaneiden osuus yleissivistävän ja ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Yleissivistävä pohjakoulutus			
Kansakoulu, osa keski- tai peruskoulua	25,1	14,6	20,3
Keski/peruskoulu, osa lukiota	27,9	24,9	26,3
Lukio/ylioppilastutkinto	29,7	20,7	24,7
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./amatillinen kurssi	22,3	17,9	20,1
Koulutusoinen ammatillinen tutkinto	25,8	18,1	22,3
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	35,7	26,5	31,1
Korkeakoulututkinto	31,6	15,2	23,6
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	30,9	19,6	26,1
Alempi toimihenkilö	37,0	24,3	28,4
Työntekijä	20,4	10,2	16,7
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	30,2	20,9	26,4
Terveystyö, sosiaalialan työ	24,4	20,7	21,0
Hallinto- ja toimistotyö	33,0	25,2	27,8
Kaupallinen työ	32,1	20,9	26,3
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	24,8	19,2	23,7
Kuljetus- ja liikennetyö	33,9	41,0	35,6
Teollinen työ, koneenhuolto, kaivos- ja rakennustyö	18,5	11,1	17,1
Palvelutyö	40,0	7,6	17,7
Kaikki	1 065 555	1 044 109	2 109 664

Painokerroin koko väestö
Kysymys 65

7.1.3 Mahdollisuus oppia uusia asioita työssä

Käsitykset mahdollisuuksista oppia uusia asioita työssä olivat melko myönteiset varsinkin miehillä. Miehistä 55 % ja naisista 48 % arvioi, että heillä on melko tai erittäin paljon tällaisia mahdollisuuksia.

Mahdollisuus oppia uusia asioita työssä on sitä parempi, mitä korkeampi koulutus ja sosioekonominen asema ovat. Ammattikouluttamattomista ja työntekijöistä noin neljännes arvioi, että mahdollisuuksia ei ole juuri lainkaan, kun korkeakoulututkinnon suorittaneista ja

ylemmistä toimihenkilöistä vain viitisen prosenttia oli sitä mieltä.

Eniten mahdollisuuksia uuden oppimiseen oli teknisessä, tieteellisessä lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä sekä hallinto- ja toimistotyössä, joissa noin kolmannes arvioi niitä olevan erittäin paljon. Vähiten mahdollisuuksia oli teollisessa yms. työssä sekä palvelutyössä, joissa neljännes katsoi, että niitä ei ollut lainkaan. Suurimmat erot naisten ja miesten välillä oli hallinto- ja toimistotyössä, kaupallisessa työssä ja palvelutyössä. Kuljetus- ja liikennetyössä naisilla on enemmän mahdollisuuksia kuin miehillä. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Mahdollisuus oppia uusia asioita työssä ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	3,2	3,3	3,3
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	3,0	3,2	3,1
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	2,2	2,4	2,3
Korkeakoulututkinto	1,9	2,3	2,1
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	2,0	2,2	2,1
Alempi toimihenkilö	2,4	2,9	2,7
Työntekijä	3,3	3,7	3,5
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	2,2	2,4	2,3
Terveystyö, sosiaalialan työ	2,3	2,9	2,8
Hallinto- ja toimistotyö	2,0	2,7	2,4
Kaupallinen työ	2,4	3,1	2,8
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	3,2	3,3	3,3
Kuljetus- ja liikennetyö	3,5	2,9	3,4
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	3,3	3,9	3,4
Palvelutyö	2,6	3,7	3,4
Yht. keskiarvo	2,8	3,0	2,9
Kaikki	1 174	1 159	2 333

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 71

7.1.4 Mahdollisuus käyttää työssä aikaisemmin opittuja tietoja ja taitoja

Miehistä 73 % ja naisista kaksi kolmasosaa pystyi käyttämään työssään aikaisemmin oppimiaan tietoja ja taitoja joko melko tai erittäin paljon. Alle 10 % ei voinut hyödyntää oppimaansa juuri lainkaan.

Mahdollisuudet kasvoivat koulutus- ja sosioekonomisen tason kohotessa. Ylemmistä toimihenkilöistä melkein kaikki arvioivat, että heillä on melko tai erittäin paljon mahdollisuuksia käyt-

tää tietojaan ja taitojaan. Työntekijöistä 57 % oli tätä mieltä.

Mahdollisuudet tietojen ja taitojen hyväksikäyttämiseen olivat parhaat teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä, terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä sekä hallinto- ja toimistotyössä. Mahdollisuudet olivat huonoimmat kuljetus- ja liikennetyössä sekä teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja rakennustyössä. Erot naisten ja miesten välillä ovat suurimmat palvelutyössä ja hallinto- ja toimistotyössä. (Taulukko 5.)

Taulukko 5.

Mahdollisuus käyttää työssä aikaisemmin opittuja tietoja ja taitoja ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	2,6	2,8	2,7
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	2,4	2,4	2,4
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	1,8	2,0	1,9
Korkeakoulututkinto	1,5	1,6	1,6
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	1,6	1,6	1,6
Alempi toimihenkilö	2,0	2,3	2,2
Työntekijä	2,6	3,0	2,8
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	1,8	1,7	1,8
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	1,7	2,1	2,1
Hallinto- ja toimistotyö	1,7	2,3	2,1
Kaupallinen työ	2,0	2,5	2,2
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	2,5	2,4	2,5
Kuljetus- ja liikennetyö	2,8	3,1	2,8
Teollinen työ, koneenhoitokaivos- ja rakennustyö	2,6	3,1	2,7
Palvelutyö	2,2	2,9	2,7
Yht. keskiarvo	2,3	2,4	2,3
Kaikki	1 174	1 159	2 333

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 71

7.1.5 Mahdollisuus kykyjen ja ammattitaidon kehittämiseen työssä

Miehistä 61 % ja naisista puolet ilmoitti pystyvän-
sä kehittämään melko tai erittäin paljon omaa am-
mattitaitoaan työssään. Miehistä 10 %:lla ja nai-
sista 14 %:lla ei ollut juuri lainkaan tällaisia mah-
dollisuuksia.

Myös mahdollisuudet ammattitaidon kehittämiseen
paranivat koulutus- ja sosioekonomisen tason koho-
tessa. Ylemmistä toimihenkilöistä 78 %:lla ja työn-
tekijöistä 44 %:lla oli tällaisia mahdollisuuksia.

Eniten kehittymismahdollisuuksia oli teknisessä,
tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja
taiteellisessa työssä. Mahdollisuudet olivat huo-
noimmat teollisessa työssä, koneenhoitossa,
kaivos- ja rakennustyössä, joissa yksi viidesosa
katsoi, että niitä ei ollut juuri lainkaan. Kulje-
tus- ja liikennetyössäkin 16 % oli tätä mieltä.
Erot naisten ja miesten välillä olivat suurimmat
hallinto- ja toimistotyössä, kaupallisessa työssä,
teollisuus- yms. työssä sekä palvelutyössä.
(Taulukko 6.)

Taulukko 6.
Mahdollisuus kykyjen ja ammattitaidon kehittämiseen työssä ammatillisen pohjakoulutuksen,
sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät
(viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./amatillinen kurssi	2,9	3,2	3,1
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	2,7	3,0	2,8
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	2,3	2,5	2,4
Korkeakoulututkinto	2,0	2,4	2,2
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	2,0	2,3	2,1
Alempi toimihenkilö	2,4	2,9	2,7
Työntekijä	3,0	3,5	3,2
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	2,3	2,5	2,4
Terveystyö, sosiaalialan työ	2,4	2,6	2,6
Hallinto- ja toimistotyö	2,1	2,9	2,6
Kaupallinen työ	2,3	3,1	2,7
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	2,6	3,1	2,7
Kuljetus- ja liikennetyö	3,2	3,3	3,2
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	3,0	3,7	3,1
Palvelutyö	2,5	3,3	3,0
Yht. keskiarvo	2,6	3,0	2,8
Kaikki	1 174	1 159	2 333

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 71

7.1.6 Omien työtapojen valinta- ja kehittämismahdollisuus

Naisista kaksi kolmasosaa ja miehistä 71 % arvioi, että työ tarjoaa heille melko tai erittäin paljon mahdollisuuksia omien työskentelytapojen valitsemiseen ja kehittämiseen. Vain 11 % naisista ja 8 % miehistä arvioi, että niitä ei ole juuri lainkaan. Kahden alimman yleissivistävän ja ammatillisen koulutustason välillä ei ole juuri eroa, mutta yleisillä koulutustasoilla mahdol-

lisuuksia on enemmän. Ne lisääntyvät myös sosioekonomisen aseman kohoamisen myötä.

Eniten mahdollisuuksia omien työtapojen valitsemiseen ja kehittämiseen on teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä. Vähiten mahdollisuuksia on kuljetus- ja liikennetyössä sekä teollisessa yms. työssä. Suurimmat sukupuolten väliset erot olivat hallinto- ja toimistotyössä ja kaupallisessa työssä. (Taulukko 7.)

Taulukko 7.
Mahdollisuus valita omat työskentelytavat ja kehittää niitä ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttujat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	2,5	2,5	2,5
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	2,5	2,5	2,5
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	1,9	2,3	2,1
Korkeakoulututkinto	1,9	2,0	1,9
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	1,8	1,9	1,8
Alempi toimihenkilö	2,2	2,5	2,4
Työntekijä	2,6	2,6	2,6
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	1,9	2,0	1,9
Terveystenhoito, sosiaalialan työ	2,2	2,3	2,3
Hallinto- ja toimistotyö	1,8	2,5	2,3
Kaupallinen työ	2,0	2,7	2,4
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	2,4	2,3	2,4
Kuljetus- ja liikennetyö	2,9	3,0	2,9
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	2,6	2,9	2,6
Palvelutyö	2,5	2,4	2,4
Yht. keskiarvo	2,3	2,4	2,4
Kaikki	1 174	1 159	2 333

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 71

7.1.7 Mahdollisuus säädellä omaa työtahtia

Oman työtahdin säätelyssä on naisten ja miesten välillä enemmän eroa kuin työtapojen valinnassa. Naisista 21 % arvioi, että heillä ei ole juuri lainkaan mahdollisuutta säädellä työtahtiaan, kun miehistä 13 % oli tätä mieltä. Kuitenkin enemmistö sekä naisista että miehistä katsoi, että heillä on melko tai erittäin paljon mahdollisuuksia.

Koulutusryhmien välillä ei ollut merkittäviä eroja työtahdin säätelymahdollisuudessa. Ylem-

millä toimihenkilöillä on enemmän mahdollisuuksia säädellä työtahtiaan kuin muihin sosioekonomisen aseman ryhmiin kuuluvilla. Sukupuolten välinen ero on suurin alempien toimihenkilöiden ryhmässä.

Maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa pysyttiin eniten säätelymään työtahtia. Naisten ja miesten väliset erot olivat suurimmat hallinto- ja toimistotyössä, kaupallisessa työssä ja teollisuus- yms. työssä. (Taulukko 8.)

Taulukko 8.

Mahdollisuus säädellä omaa työtahtia ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	2,5	2,8	2,7
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	2,7	2,8	2,7
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	2,2	2,8	2,5
Korkeakoulututkinto	2,4	3,0	2,7
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	2,2	2,6	2,4
Alempi toimihenkilö	2,4	2,9	2,7
Työntekijä	2,7	2,8	2,7
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	2,4	2,8	2,6
Terveystieteellinen, sosiaalialan työ	3,3	2,9	2,9
Hallinto- ja toimistotyö	2,0	2,7	2,4
Kaupallinen työ	2,1	3,0	2,6
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	1,9	2,0	2,0
Kuljetus- ja liikennetyö	2,8	3,3	2,9
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	2,7	3,3	2,9
Palvelutyö	2,5	2,5	2,5
Yht. keskiarvo	2,5	2,8	2,7
Kaikki	1 174	1 159	2 333

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 71

7.2 Työn arvostus, etenemis- ja vaikutusmahdollisuudet

7.2.1 Mahdollisuus saada arvostusta työssä ja mahdollisuus yhteistyöhön

Vastaajista 43 % arvioi saavansa melko paljon tai erittäin paljon arvostusta hyvin tehdystä työstä. Naisista 17 % ei saanut arvostusta juuri lainkaan, kun miehillä vastaava osuus oli 13 %.

Koulutus ei juuri vaikuttanut arvostuksen saamiseen, mutta korkeakoulutuksen suorittaneiden ryhmässä miehet kokivat naisia useammin saavansa arvostusta hyvin tehdystä työstä. Ylemmät toimihenkilöt saivat useammin arvostusta kuin alemmat toimihenkilöt ja työntekijät. Vähiten arvostusta hyvin tehdystä työstä saatiin kuljetus- ja liikennetyössä, teollisessa työssä, konehoidossa ja kaivos- ja rakennustyössä. (Taulukko 9.)

Vastaajista 57 % katsoi työnsä tarjoavan melko tai erittäin paljon mahdollisuuksia kokea itsensä työyhteisön arvostetuksi jäseneksi. Vain 8 % ei saanut lainkaan arvostusta.

Vähintään opistotasoisien koulutuksen saaneet kokivat useammin olevansa työyhteisön arvostettuja jäseniä kuin vähemmän koulutetut. Arvostusta koettiin saatavan sitä enemmän, mitä korkeampi vastaajan sosioekonominen asema oli.

Arvostusta työyhteisön jäsenenä koettiin vähiten samoissa ammattiryhmissä, joissa myös työstä saatiin vähiten arvostusta.

Vastaajista 75 %:lla oli joko melko tai erittäin paljon mahdollisuuksia tehdä työtä yhdessä muiden kanssa. Kahdella ylimmällä ammatillisella pohjakoulutustasolla mahdollisuuksia oli enemmän kuin

Taulukko 9.

Mahdollisuus saada arvostusta hyvin tehdystä työstä ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	3,1	3,2	3,1
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	3,2	3,2	3,2
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	3,0	3,2	3,1
Korkeakoulututkinto	2,6	3,2	2,9
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	2,7	3,0	2,8
Alempi toimihenkilö	3,1	3,2	3,1
Työntekijä	3,2	3,3	3,3
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	3,1	3,1	3,1
Terveystieteellinen, sosiaali- ja terveysalan työ	2,6	3,1	3,1
Hallinto- ja toimistotyö	2,7	3,2	3,0
Kaupallinen työ	2,7	3,1	2,9
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	2,9	3,1	2,9
Kuljetus- ja liikennetyö	3,5	3,4	3,5
Teollinen työ, konehoito, kaivos- ja rakennustyö	3,2	3,6	3,3
Palvelutyö	3,1	3,2	3,2
Yht. keskiarvo	3,1	3,2	3,1
Kaikki	1 174	1 159	2 333

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=eivät juuri lainkaan
Kysymys 71

koulutasoisen tutkinnon suorittaneilla, joilla puolestaan oli niitä enemmän kuin ammattitaidottomilla. Mahdollisuudet yhteistyöhön kasvoivat sosioekonomisen aseman kohoamisen myötä.

Eniten mahdollisuuksia tehdä työtä yhdessä muiden kanssa oli terveydenhuollossa ja sosiaalialan työssä sekä kaupallisessa työssä. Vähiten niitä oli kuljetus- ja liikennetyössä sekä maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa.

7.2.2 Mahdollisuus siirtyä tehtävästä toiseen työpaikalla

Miehillä on paremmat mahdollisuudet siirtyä työtehtävästä toiseen omalla työpaikallaan kuin naisilla. Miehistä kolmasosa ja naisista 28 % katsoi, että mahdollisuuksia on melko tai erittäin paljon. Naisista puolet ja miehistä 40 % arvioi, että niitä ei ole lainkaan. Alle 25-vuotiailla

oli enemmän mahdollisuuksia kuin yli 34-vuotiailla.

Keskikoulutasoisen tutkinnon suorittaneilla oli enemmän mahdollisuuksia siirtyä työtehtävästä toiseen kuin kansakoulu- tai lukiotasoinen tutkinnon suorittaneilla. Korkeakoulutasolla mahdollisuuksia oli vähemmän kuin muilla ammatillisen pohjakoulutuksen tasoilla. Korkeakoulututkinnon suorittaneista yli puolet arvioi, että niitä ei ole lainkaan, kun muissa koulutusryhmissä vastaava osuus oli noin 40 %. Ylemmillä toimihenkilöillä oli vähemmän mahdollisuuksia kuin alemmilla toimihenkilöillä ja työntekijöillä.

Eniten vaihtomahdollisuuksia oli teollisessa työssä, koneenhuollossa sekä kaivos- ja rakennustyössä. Tämä ryhmä poikkesi tilastollisesti merkittävästi muista ammattiryhmistä paitsi maa- ja metsätaloustyöstä ja kalastusalasta. (Taulukko 10.)

Taulukko 10.

Mahdollisuus siirtyä työtehtävästä toiseen omalla työpaikalla ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	3,5	3,9	3,7
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	3,5	3,7	3,6
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	3,7	3,7	3,7
Korkeakoulututkinto	3,8	4,2	4,0
Sosioekonomisen asema			
Ylempi toimihenkilö	3,7	4,1	3,9
Alempi toimihenkilö	3,6	3,7	3,7
Työntekijä	3,5	3,8	3,6
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	3,7	4,0	3,8
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	3,5	3,7	3,7
Hallinto- ja toimistotyö	3,7	3,8	3,7
Kaupallinen työ	3,8	3,8	3,8
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	3,6	4,0	3,7
Kuljetus- ja liikennetyö	3,9	4,1	3,9
Teollinen työ, koneenhuolto, kaivos- ja rakennustyö	3,4	3,6	3,4
Palvelutyö	3,4	3,9	3,7
Yht. keskiarvo	3,6	3,8	3,7
Kaikki	1 174	1 159	2 333

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 72

7.2.3 Mahdollisuus siirtyä työkokemuksen karttuessa entistä vaativampiin työtehtäviin

Mahdollisuuksia siirtyä vaativampiin työtehtäviin ei voi pitää kovinkaan hyvinä. Naisista 61 % ja miehistä vajaa puolet arvioi, että heillä ei ole lainkaan tällaisia mahdollisuuksia. Miehistä neljännes piti mahdollisuuksiaan melko tai erittäin hyvinä ja naisista vain 16 %. Alle 35-vuotiaat pitivät mahdollisuuksiaan parempina kuin heitä vanhemmat ja 35–44-vuotiaatkin parempina kuin heitä vanhemmat. Kaikissa ikäryhmissä miehet pitivät mahdollisuuksiaan parempina kuin naiset.

Vähintään keski- tai peruskoulun suorittaneilla oli paremmat mahdollisuudet siirtyä vaativam-

piin tehtäviin kuin lyhyemmän pohjakoulutuksen saaneilla. Ikä varmasti selittää tulosta. Sen sijaan ammatillisen pohjakoulutuksen mukaan ei ryhmien välillä ollut tilastollisesti merkittäviä eroja. Ylemmillä toimihenkilöillä on paremmat mahdollisuudet kuin alemmilla toimihenkilöillä ja työntekijöillä.

Mahdollisuudet siirtyä vaativampiin tehtäviin olivat parhaat hallinto- ja toimistotyössä ja huonoimmat maa- ja metsätaloustyössä sekä kalastuksessa. Suurimmat erot naisten ja miesten välillä olivat palvelutyössä, teollisessa- yms. työssä ja kaupallisessa työssä. Tulokseen vaikuttaa naisten ja miesten erilainen ammattirakenne ja erot työtehtävien vaativuudessa ammattiluokkien sisällä. (Taulukko 11.)

Taulukko 11.
Mahdollisuus siirtyä työkokemuksen karttuessa entistä vaativampiin työtehtäviin ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	4,0	4,3	4,1
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	3,9	4,3	4,1
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	3,8	4,1	3,9
Korkeakoulututkinto	3,9	4,2	4,0
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	3,7	4,2	3,9
Alempi toimihenkilö	3,9	4,2	4,1
Työntekijä	3,9	4,4	4,1
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	4,1	4,2	4,1
Terveystieteellinen, sosiaalialan työ	4,2	4,4	4,4
Hallinto- ja toimistotyö	3,6	3,9	3,8
Kaupallinen työ	3,7	4,2	4,0
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	4,4	4,6	4,4
Kuljetus- ja liikennetyö	4,2	4,2	4,2
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	3,8	4,3	3,9
Palvelutyö	3,8	4,5	4,3
Yht. keskiarvo	3,9	4,2	4,1
Kaikki	1 173	1 159	2 332

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 72

7.2.4 Mahdollisuus edetä ammattiuralla ylöspäin

Naisilla on huonommat mahdollisuudet edetä ammattiurallaan kuin miehillä. Naisista kaksi kolmasosaa ja miehistä puolet arvioi, että mahdollisuuksia ei ole lainkaan. Naisista 12 % ja miehistä 20 % arvioi, että heillä on melko tai erittäin paljon mahdollisuuksia. Etenemismahdollisuudet vähenevät iän myötä.

Vähintään keskikoulun tai peruskoulun suorittaneilla oli paremmat mahdollisuudet edetä urallaan kuin alemman yleissivistävän pohjakoulutuksen suorittaneilla. Ikä selittää ainakin osaksi tulosta.

Vähintään opistotasoisien ammatillisen tutkinnon suorittaneilla oli paremmat mahdollisuudet edetä ammattiuralla kuin alemman ammatillisen tutkinnon suorittaneilla. Mahdollisuudet paranevat myös sosioekonomisen aseman kohotessa.

Naisten ja miesten väliset erot urallaetenemis- ja mahdollisuuksissa olivat suurimmat hallinto- ja toimistotyössä ja palvelutyössä. Mahdollisuudet olivat huonoimmat maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa. Tuloksiin vaikuttaa naisten ja miesten erilainen ammattirakenne ja erot työtehtävien vaativuudessa ammattiryhmien sisällä. (Taulukko 12.)

Taulukko 12.
Mahdollisuus edetä ammattiuralla ylöspäin ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	4,2	4,4	4,3
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	4,0	4,5	4,2
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	3,8	4,2	4,0
Korkeakoulututkinto	3,9	4,3	4,1
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	3,8	4,2	4,0
Alempi toimihenkilö	3,9	4,3	4,2
Työntekijä	4,2	4,5	4,3
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	4,1	4,3	4,2
Terveystieteellinen, sosiaalialan työ	4,2	4,4	4,4
Hallinto- ja toimistotyö	3,6	4,2	4,0
Kaupallinen työ	3,7	4,2	4,0
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	4,4	4,7	4,5
Kuljetus- ja liikennetyö	4,3	4,3	4,3
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	4,2	4,6	4,2
Palvelutyö	3,7	4,6	4,3
Yht. keskiarvo	4,0	4,4	4,2
Kaikki	1 172	1 159	2 331

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos, tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 72

7.2.5 Mahdollisuus vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen

Naiset pystyvät vaikuttamaan työpaikalla annettavaan koulutukseen vähemmän kuin miehet. Naisista 21 % katsoi, että heillä on melko tai erittäin paljon mahdollisuuksia, kun vastaava osuus miehistä oli 26 %. Naisista puolet ja miehistä 43 % vastasi, että heillä ei ole juuri lainkaan mahdollisuuksia.

Mahdollisuus vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen on sitä parempi, mitä korkeampi koulutus ja sosioekonominen asema ovat. Työntekijöistä kaksi kolmasosaa katsoi, että heillä ei ole juuri lainkaan mahdollisuuksia, kun taas ylemmistä toimihenkilöistä yksi viidesosa oli tätä mieltä. Työntekijätasolla ja alimmilla koulutustasoilla naisten ja miesten välillä ei ole

eroa vaikutusmahdollisuuksissa. Alempien toimihenkilöiden keskuudessa ja opistotasolla eroa on hiukan, ja se suurenee edelleen ylempien toimihenkilöiden ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden joukossa.

Mahdollisuudet vaikuttaa työpaikalla järjestettävään koulutukseen olivat huonoimmat kuljetus- ja liikennetyössä sekä teollisessa työssä, koneenhoitossa, kaivos- ja rakennustyössä ja myös palvelutyössä. Mahdollisuudet olivat parhaat hallinto- ja toimistotyössä, teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä sekä terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä. Sukupuolten välinen ero vaikutusmahdollisuuksissa on erityisen suuri hallinto- ja toimistotyössä ja kaupallisessa työssä. (Taulukko 13.)

Taulukko 13.
Mahdollisuus vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	4,2	4,3	4,3
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	4,0	4,0	4,0
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	3,2	3,6	3,4
Korkeakoulututkinto	2,7	3,6	3,1
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	2,7	3,6	3,1
Alempi toimihenkilö	3,5	3,9	3,8
Työntekijä	4,4	4,5	4,4
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	3,3	3,8	3,5
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	3,1	3,7	3,7
Hallinto- ja toimistotyö	2,7	3,9	3,5
Kaupallinen työ	3,3	4,0	3,6
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	4,3	4,2	4,3
Kuljetus- ja liikennetyö	4,4	4,5	4,4
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	4,3	4,7	4,4
Palvelutyö	4,0	4,3	4,2
Yht. keskiarvo	3,8	4,0	3,9
Kaikki	1 171	1 155	2 326

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=ei juuri lainkaan
Kysymys 73

7.2.6 Mahdollisuus vaikuttaa oman työyksikön työnjakoon ja työtapaan

Naisten mahdollisuudet vaikuttaa oman työyksikön työnjakoon ja toimintatapaan olivat huomattavasti paremmat kuin miesten. Miehistä 45 % ja naisista 37 % katsoi, että heillä on joko melko tai erittäin paljon mahdollisuuksia. Miehistä 19 %:lla ja naisista neljänneksellä ei ollut niitä juuri lainkaan.

Mahdollisuus vaikuttaa oman työyksikön työnjakoon ja työtapaan paranee yleissivistävän pohjakoulutustason kohotessa, mutta keskikoulutasoisen tutkinnon ja lukion suorittaneiden välillä ei ole enää eroa. Vähintään opistotasoisesta ammatillisen tutkinnon suorittaneilla on paremmat mahdollisuudet kuin alemman tutkinnon suorittaneilla. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden ryhmässä miehillä on huomattavasti paremmat mahdollisuudet kuin naisilla.

Vaikutusmahdollisuudet oman työyksikön työnjakoon ja työtapaan kasvavat sosioekonomisen aseman kohotessa. Ylempistä toimihenkilöistä vain 9 % arvioi, että heillä ei ole juuri lainkaan vaikutusmahdollisuuksia, kun työntekijöistä kolmannes oli tätä mieltä. Ylempien toimihenkilöiden ryhmässä miehillä on paremmat vaikutusmahdollisuudet kuin naisilla.

Parhaimmat mahdollisuudet vaikuttaa työyksikön toimintatapaan ja työnjakoon olivat hallinto- ja toimistotyössä sekä kaupallisessa työssä työskentelevillä miehillä. Sukupuolten väliset erot olivat suurimmat näissä ryhmissä. Mahdollisuudet olivat huonoimmat teollisessa yms. työssä työskentelevillä naisilla. Naisten ammattiryhmittäiset erot ovat pienemmät kuin miesten. (Taulukko 14.)

Taulukko 14.
Mahdollisuus vaikuttaa oman työyksikön työnjakoon ja toimintatapaan ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttujat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	3,3	3,5	3,4
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	3,3	3,5	3,4
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	2,6	3,0	2,8
Korkeakoulututkinto	2,4	3,3	2,8
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	2,3	3,0	2,6
Alempi toimihenkilö	2,9	3,3	3,1
Työntekijä	3,5	3,8	3,6
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	2,8	3,2	3,0
Terveystieteellinen, sosiaalialan työ	3,1	3,3	3,3
Hallinto- ja toimistotyö	2,3	3,2	2,9
Kaupallinen työ	2,5	3,3	2,9
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	3,8	3,3	3,7
Kuljetus- ja liikennetyö	3,5	3,8	3,5
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	3,4	4,1	3,6
Palvelutyö	3,2	3,5	3,4
Yht. keskiarvo	3,1	3,4	3,2
Kaikki	1 169	1 154	2 323

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos, tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=eivät juuri lainkaan
Kysymys 73

7.2.7 Mahdollisuus osallistua koko yritystä koskevaan päätöksentekoon

Miehillä oli hiukan enemmän mahdollisuutta osallistua koko yritystä koskevaan päätöksentekoon kuin naisilla. Kuitenkin suurin osa sekä miehistä (63 %) että naisista (66 %) katsoi, että heillä ei ole juuri lainkaan mahdollisuutta vaikuttaa siihen.

Mahdollisuus osallistua yritystä koskevaan päätöksentekoon paranee ammatillisen koulutustason kohotessa. Ammattitaidottomista 72 % ja korkeakoulututkinnon suorittaneista 34 % katsoi, että heillä ei ole juuri lainkaan mahdollisuuksia. Korkeakoulutasolla miehillä on paremmat mahdollisuudet kuin naisilla. Myös yleissivistävän koulutustason mukaan tarkasteltuna näkyy vastaavanlainen trendi.

Mahdollisuus osallistua yritystä koskevaan päätöksentekoon paranee myös sosioekonomisen aseman kohotessa. Ylemmistä toimihenkilöistä noin kolmannes ja työntekijöistä 79 % katsoi, että heillä ei ole juuri lainkaan mahdollisuuksia. Työntekijätasolla ja alempien toimihenkilöiden luokissa sukupuolten välillä ei ole juuri eroa, mutta ylempien toimihenkilöiden luokassa miesten osallistumismahdollisuudet ovat paremmat kuin naisten.

Mahdollisuudet osallistua yritystä koskevaan päätöksentekoon ovat pienimmät kuljetus- ja liikennetyössä ja teollisessa työssä, koneenhoidossa, kaivos- ja rakennustyössä. Vaikutusmahdollisuudet olivat parhaat hallinto- ja toimistotyössä ja kaupallisessa työssä työskentelevillä miehillä. Näissä ryhmissä ja terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä sukupuolten väliset erot olivat suurimmat. (Taulukko 15.)

Taulukko 15. Mahdollisuus osallistua koko yritystä koskevaan päätöksentekoon ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	4,5	4,5	4,5
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	4,5	4,4	4,5
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	4,0	4,3	4,1
Korkeakoulututkinto	3,2	4,0	3,6
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	3,4	3,9	3,6
Alempi toimihenkilö	4,2	4,4	4,3
Työntekijä	4,6	4,6	4,6
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	4,0	4,1	4,0
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	3,9	4,4	4,3
Hallinto- ja toimistotyö	3,5	4,4	4,1
Kaupallinen työ	3,7	4,2	4,0
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	4,5	4,5	4,5
Kuljetus- ja liikennetyö	4,7	4,9	4,7
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	4,6	4,8	4,7
Palvelutyö	4,4	4,5	4,5
Yht. keskiarvo	4,3	4,4	4,3
Kaikki	1 169	1 155	2 324

1=erittäin paljon mahdollisuuksia, 2=melko paljon, 3=eos. tai ei sovi, 4=jonkin verran, 5=eivät juuri lainkaan
Kysymys 73

7.3 Muutokset ja uhat työssä

7.3.1 Ammatin vaihdon todennäköisyys

Vain 13 % palkansaajamiehistä ja 16 % -naisista piti ammatinvaihtoa seuraavan kahden vuoden aikana hyvin tai melko todennäköisenä. Miehistä 62 % ja naisista 55 % piti sitä erittäin epätodennäköisenä.

Opistotasoa alemman ammatillisen tutkinnon suorittaneille ammatinvaihto oli todennäköisempää (16 %) kuin korkeamman tutkinnon suorittaneille (9 %), ja työntekijöille se oli

todennäköisempää (19 %) kuin toimihenkilöille (n. 10 %).

Ammatinvaihtoa pidettiin todennäköisimpänä palvelutyössä (21 %), teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja rakennustyössä (17 %), kuljetus- ja liikennetyössä (15 %) sekä kaupallisessa työssä (15 %). Epätodennäköisintä se oli maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa (8 %) sekä teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä (10 %). (Taulukko 16.)

Taulukko 16.

Ammatin vaihdon todennäköisyys seuraavan kahden vuoden aikana ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat.

Taustamuuttujat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	4,2	4,1	4,1
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	4,2	4,0	4,1
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	4,5	4,4	4,4
Korkeakoulututkinto	4,6	4,3	4,4
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	4,5	4,3	4,4
Alempi toimihenkilö	4,5	4,2	4,3
Työntekijä	4,1	4,0	4,1
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	4,6	4,2	4,4
Terveystyö, sosiaalialan työ	4,4	4,2	4,3
Hallinto- ja toimistotyö	4,3	4,3	4,3
Kaupallinen työ	4,2	4,2	4,2
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	4,4	4,3	4,4
Kuljetus- ja liikennetyö	4,2	4,2	4,2
Teollinen työ, koneenhuolto kaivos- ja rakennustyö	4,2	4,0	4,1
Palvelutyö	4,3	3,9	4,0
Yht. keskiarvo	4,3	4,2	4,2
Kaikki	1 126	1 118	2 244

1=hyvin tod.näk., 2=melko tod.näk., 3=eos. tai ei sovi, 4=melko epätod.näk., 5=eritt. epätod.näk.
Kysymys 55

7.3.2 Todennäköisyys vaihtaa työpaikkaa

Palkansaajiin kuuluvista naisista 25 % ja miehistä 21 % piti työpaikan vaihtoa seuraavan kahden vuoden aikana melko tai hyvin todennäköisenä.

Keskikoulutasoisen yleissivistävän koulutuksen hankkineille työpaikan vaihto oli todennäköisempää kuin vähemmän koulutetuille, mutta ammatillinen pohjakoulutus ei vaikuttanut tilastollisesti merkitsevästi.

Työntekijät pitivät työpaikan vaihtoa todennäköisempänä (27 %) kuin alemmat toimihenkilöt

(20 %). Muut sosioekonomisen aseman ryhmät eivät eronneet tilastollisesti merkitsevästi toisistaan. Naiset pitivät työpaikan vaihtoa todennäköisempänä kuin miehet muissa paitsi työntekijäluokassa.

Työpaikan vaihto oli epätodennäköisintä maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa (13 %) sekä kuljetus- ja liikennetyössä (15 %). Todennäköisintä se oli palvelutyössä (29 %) sekä teollisessa yms. työssä (27 %). Sukupuolierot ammattiryhmittäin eivät ole tilastollisesti merkitseviä. (Taulukko 17.)

Taulukko 17.

Todennäköisyys vaihtaa työpaikkaa seuraavan kahden vuoden aikana ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat.

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	3,9	3,9	3,9
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	3,8	3,7	3,8
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	4,1	3,8	3,9
Korkeakoulututkinto	3,9	3,6	3,8
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	4,0	3,7	3,8
Alempi toimihenkilö	4,2	3,8	3,9
Työntekijä	3,7	3,8	3,7
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	4,2	3,7	4,0
Terveystenhoito, sosiaali-alan työ	3,6	3,9	3,9
Hallinto- ja toimistotyö	3,9	3,8	3,9
Kaupallinen työ	3,9	3,7	3,8
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	4,1	4,2	4,1
Kuljetus- ja liikennetyö	4,1	4,1	4,1
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	3,7	3,8	3,7
Palvelutyö	3,8	3,6	3,7
Yht. keskiarvo	3,9	3,8	3,8
Kaikki	1 125	1 118	2 243

1=hyvin tod.näk., 2=melko tod.näk., 3=eos. tai ei sovi, 4=melko epätod.näk., 5=eritt. epätod.näk.
Kysymys 55

7.3.3 Todennäköisyys vaihtaa nykyisessä työpaikassa toisiin tehtäviin

Palkansaajamiehille (19 %) työtehtävien vaihto seuraavan kahden vuoden aikana oli hiukan todennäköisempää kuin naisille (16 %).

Työtehtävien vaihto oli todennäköisintä opistotasoisien ammatillisen pohjakoulutuksen suorittaneille (20 %) ja vähiten todennäköistä ammatitaidottomille (15 %). Ikä saattaa vaikuttaa tulokseen. Toimihenkilöille työtehtävien vaihto

oli hiukan todennäköisempää (19 %) kuin työntekijöille (14 %).

Ammattiryhmittäiset erot työtehtävien vaihdon todennäköisyydessä eivät ole kovin suuret, mutta sukupuolten väliset erot joidenkin ammattiryhmien sisällä sen sijaan ovat. Palvelutyössä työskentelevien miesten työtehtävien vaihto oli todennäköisintä, naisten taas hyvin epätodennäköistä. Myös maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa työtehtävien vaihto oli todennäköisempää miehille kuin naisille. (Taulukko 18.)

Taulukko 18.

Todennäköisyys vaihtaa nykyisessä työpaikassa toisiin tehtäviin seuraavan kahden vuoden aikana ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat.

Taustamuuttujat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	4,2	4,2	4,2
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	4,0	4,2	4,1
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	4,0	4,1	4,0
Korkeakoulututkinto	4,0	4,2	4,1
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	4,0	4,2	4,1
Alempi toimihenkilö	3,9	4,1	4,0
Työntekijä	4,1	4,4	4,2
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	4,1	4,2	4,2
Terveystieteellinen, sosiaalialan työ	4,2	4,2	4,2
Hallinto- ja toimistotyö	3,9	3,9	3,9
Kaupallinen työ	3,9	4,1	4,0
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	4,1	4,6	4,2
Kuljetus- ja liikennetyö	4,1	4,0	4,1
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	4,1	4,2	4,1
Palvelutyö	3,8	4,5	4,3
Yht. keskiarvo	4,0	4,2	4,1
Kaikki	1 126	1 118	2 244

1=hyvin tod.näk., 2=melko tod.näk., 3=eos. tai ei sovi, 4=melko epätod.näk., 5=eritt. epätod.näk.
Kysymys 55

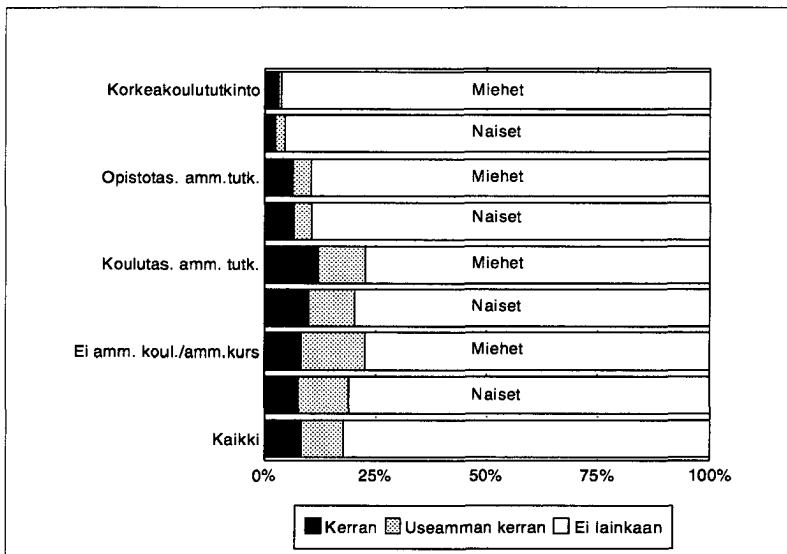
7.3.4 Työttömyys ja lomautukset viimeisen viiden vuoden aikana

Työllisistä ja työttömistä 18 % oli ollut vähintään kerran työttömänä tai lomautettuna viimeisen viiden vuoden aikana. Tästä joukosta yhdeksän prosenttia oli ollut useammin kuin kerran.

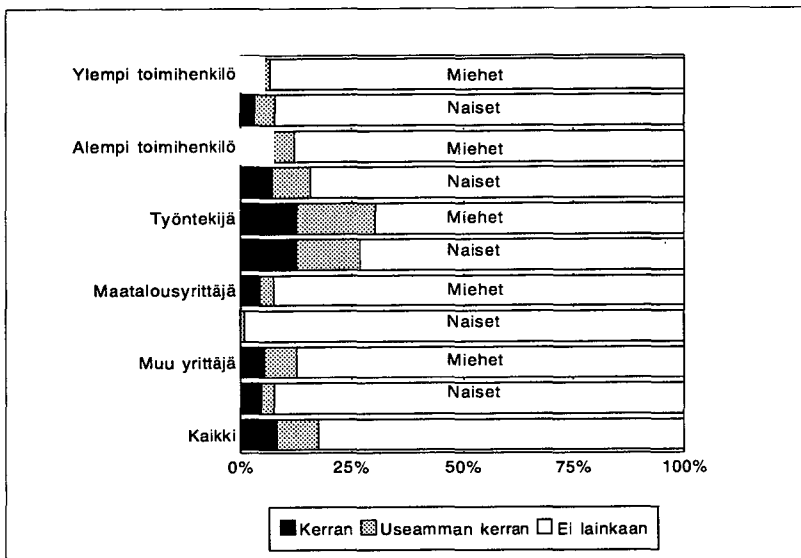
Ammattikouluttamattomat tai pelkän koulutustason suorittaneet olivat olleet useammin työttömänä tai lomautettuna kuin korkeammin koulutetut. Korkeakoulututkinnon suorittaneista juuri kukaan ei ollut joutunut tällaiseen tilanteeseen viimeisen viiden vuoden aikana, mutta ammattikouluttamattomista 21 %. Yleisivistävän koulutustason mukaan ei ollut eroa. (Kuvio 5.)

Yrittäjät ja toimihenkilöt olivat harvemmin olleet työttöminä tai lomautettuina kuin työntekijät, joista 29 % oli ollut ainakin kerran. (Kuvio 6.)

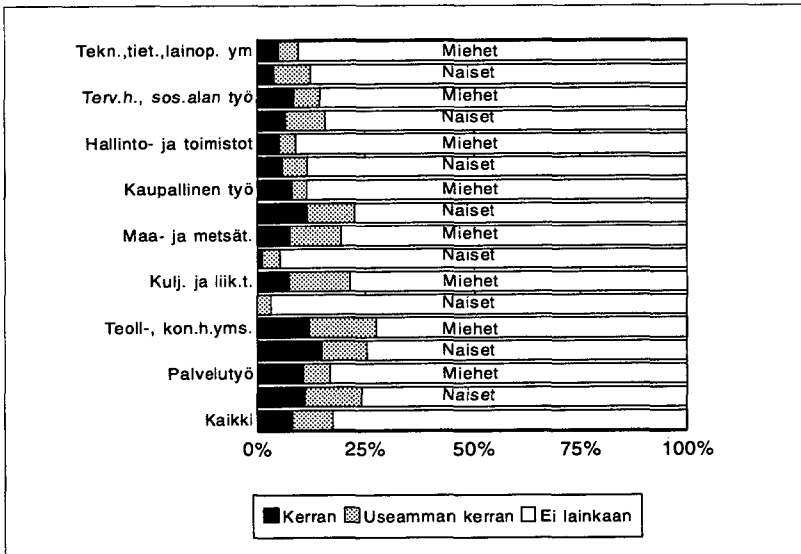
Eniten työttömyyttä ja lomautuksia oli ollut teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja rakennustyössä, jossa 27 % oli ollut ainakin kerran. Palvelutyössä ja kaupallisessa työssä naiset olivat olleet hiukan useammin työttöminä tai lomautettuina kuin miehet. Maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa sekä kuljetus- ja liikennetyössä taas oli päinvastoin. Muiden ammattiryhmien välillä ei ollut suuria eroja eikä myöskään sukupuolten välillä ammattiryhmien sisällä. Ammattiluokituksessa ovat mukana kaikki sosiaaliluokat, mikä vaikuttaa prosenttiosuuksiin. (Kuvio 7.)

Kuvio 5.
Työttömyys ja lomautukset viimeisen 5 v. aikana ammatillisen pohjakoulutuksen ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Kuvio 6. Työttömyys ja lomautukset viimeisen 5 v. aikana sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Kuvio 7. Työttömyys ja lomautukset viimeisen 5 v. aikana ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

7.3.5 Lomautuksen, työttömyyden tai toisiin tehtäviin siirtämisen uhka

Palkansaajista neljä viidesosaa arvioi, että heillä ei ole työssään lainkaan lomautuksen tai työttömyyden uhkaa. Alle 5 % katsoi sitä olevan paljon. Uhkaa koettiin eniten ryhmissä, joissa lomautuksia ja työttömyyttä oli ollut eniten.

Vähintään opistotasoisien ammatillisen koulutuksen suorittaneet pitivät työttömyyttä tai lomautusta epätodennäköisempänä kuin vähemmän koulutetut. Uhka pieneni hiukan myös yleissivistävän pohjakoulutuksen paranemisen myötä. Toimihenkilöillä uhkaa oli vähemmän kuin työntekijöillä.

Työttömyys ja lomautukset olivat todennäköisimpiä teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja rakennustyössä varsinkin naisilla. Nai-

sista 40 % ja miehistä runsas neljännes arvioi uhkaa olevan ainakin jonkin verran. Muiden ammattiryhmien välillä ei ollut suurta eroa, mutta niiden sisällä naiset kokivat uhkaa hiukan useammin kuin miehet.

Vain 15 % palkansaajista koki jonkinlaista uhkaa toisiin tehtäviin siirtämisestä. Koulutuksen, sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan ei ollut eroa.

Toisiin työtehtäviin siirtäminen oli todennäköisintä kuljetus- ja liikennetyössä (miehet 22 %, naiset 28 %) ja miehillä myös palvelutyössä (miehet 24 %, naiset 11 %). Myös kaupallisessa, maa- ja metsätaloustyössä sekä kalastuksessa miehet kokivat uhkaa enemmän kuin naiset. Muiden ammattiryhmien välillä ei ollut kovin suuria eroja eikä myöskään sukupuolten välillä niiden sisällä.

7.3.6 Työn muuttumisen todennäköisyys ja muutoksen kokeminen

Palkansaajia pyydettiin arvioimaan todennäköisyyttä, että työ muuttuisi ratkaisevasti työtavoiltaan ja -välineiltään seuraavan viiden vuoden aikana. Heistä 40 % piti muutosta todennäköisenä.

Vähemmän kuin lukiotasoisien yleissivistävän pohjakoulutuksen suorittaneista kolmannes piti muutosta todennäköisenä, kun paremmin koulutetuista puolet oli sitä mieltä. Vastaava ero näkyy vähintään opistotasoisien koulutuksen suorittaneiden ja muiden välillä sekä työntekijöiden ja toimihenkilöiden välillä.

Ylivoimaisesti eniten työn uskottiin muuttuvan hallinto- ja toimistotyössä, jossa 56 % arvioi niin. Myös teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä 43 % uskoi työn muuttuvan ratkaisevasti seuraavan viiden vuoden aikana. Vähiten (25 %) muutosta odotettiin maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa. Muissa ammattiryhmissä noin kolmannes

odotti muutosta. Sukupuolten välillä ei ollut merkittäviä eroja. (Taulukko 19.)

Suurin osa palkansaajista, jotka odottivat työsään tapahtuvan muutoksia, kokivat muutoksen haastavana. Miehet olivat useammin sitä mieltä (85 %) kuin naiset (79 %). Mitä parempi koulutus ja sosioekonominen asema olivat, sitä useammin muutos koettiin haastavana. Työntekijämiehistä 79 % piti muutosta haastavana, mutta naisista vain 61 %. Samanlainen ero näkyi alimmilla koulutustasoilla.

Eniten epävarmuutta työn mahdollisen muuttumisen vuoksi tunnettiin maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa (naiset 33 %, miehet 28 %). Teollisessa työssä, koneenhoidossa, kaivos- ja rakennustyössä naiset kokivat epävarmuutta huomattavasti useammin (29 %) kuin miehet (13 %) samoin kuin palvelutyössäkin (naiset 29 %, miehet 6 %). Kuljetus- ja liikennetyössä taas oli päinvastoin. Muiden ammattiryhmien välillä ei ollut kovin suuria eroja, mutta niiden sisällä miehet pitivät muutosta useammin haastavana kuin naiset.

Taulukko 19.

Todennäköisyys, että työ muuttuu ratkaisevasti työtavoiltaan ja -välineiltään seuraavan 5 v. aikana ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat palkansaajat.

Taustamuuttujat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	3,4	3,4	3,4
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	3,5	3,4	3,4
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	3,1	2,9	3,0
Korkeakoulututkinto	3,1	3,2	3,2
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	3,2	3,3	3,2
Alempi toimihenkilö	3,1	3,1	3,1
Työntekijä	3,5	3,6	3,5
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	3,2	3,2	3,2
Terveystieteiden, sosiaali- ja terveysalan työ	3,2	3,5	3,5
Hallinto- ja toimistotyö	2,8	2,8	2,8
Kaupallinen työ	3,4	3,6	3,5
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	3,7	3,9	3,7
Kuljetus- ja liikennetyö	3,4	3,3	3,4
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	3,5	3,4	3,5
Palvelutyö	3,3	3,6	3,5
Yht. keskiarvo	3,3	3,3	3,3
Kaikki	1 126	1 118	2 244

1=hyvin tod.näk., 2=melko tod.näk., 3=eos. tai ei sovi, 4=melko epätod.näk., 5=eritt. epätod.näk.
Kysymys 57

7.4 Johtopäätökset

Työolojen tarkastelu työn itseohjautuvuuden mittareilla vahvistaa segmentaatioteorioiden oletusta työmarkkinoiden lohkoutumisesta ja Kohnin ja Schoolerin oletusta yhteiskunnallisen aseman yhteydestä työn itseohjautuvuuteen. Kaikilla mittareilla mitattuna työolot olivat sitä paremmat, mitä korkeampi koulutus ja sosioekonominen asema olivat ja mitä korkeampi koulutustaso ammattiryhmässä oli. Miesten mahdollisuudet olivat paremmat kuin naisten.

Oletus koulustarjonnan eroista saa myös vahvistusta tuloksista. Työhönperehdyttämiskoulutusta järjestettiin runsaasti niille, joilla pohjakoulutus on jo muutenkin hyvä. Tosin eniten työhönperehdyttämiskoulutusta järjestetään kuljetus- ja liikennetyössä, erityisesti naisille. Tämä ammattiryhmä ei ollut pohjakoulutukseltaan kärkipäässä. Naisten suurin ammattiryhmä tässä luokassa oli posti- ja tietoliikennetyö ja miesten suurimmat ryhmät olivat tieliikennetyö ja liikenteen johto- ja palvelutyö. Muutoin miehet saivat enemmän työhönperehdyttämiskoulutusta kuin naiset. Vähiten tällaista koulutusta järjestettiin teollisessa työssä, koneenhoidossa, kaivos- ja rakennustyössä työskenteleville sekä palvelutyössä työskenteleville naisille.

Tulos saattaa selittyä sillä, että työntekijäammatit eivät vaadi erityistä perehdyttämiskoulutusta, työt opitaan tekemällä. Toisaalta tulos voi kertoa työmarkkinoilla vallitsevasta eriarvoisuudesta. Sitä osoittaisi myös naisten ja miesten välinen ero koulutuksen saannissa samoin kuin erot

mahdollisuuksissa vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen. Myös nämä mahdollisuudet olivat sitä paremmat mitä korkeampi koulutus ja sosioekonominen asema olivat, ja miehillä ne olivat paremmat kuin naisilla.

Tulokset tukevat myös oletuksia eroista työmarkkina-aseman vakaudessa. Hyvinkoulutetuilla ja toimihenkilöammateissa olevilla oli vähemmän työttömyys- ja lomautuskokemuksia ja vähemmän niiden uhkaa kuin vähän koulutetuilla ja työntekijöillä. Myös ammatin ja työpaikan vaihto oli ensinmainituille epätodennäköisempää kuin jälkimmäisille ja miehille epätodennäköisempää kuin naisille.

Tulosten perusteella ammatin ja työpaikan vaihto ja pysyminen työelämässä aiheuttaisivat eniten aikuiskoulutuksen tarvetta palvelutyössä sekä teollisessa työssä, koneenhoidossa ja kaivos- ja rakennustyössä työskenteleville. Työn ja työtehtävien muuttuminen oli todennäköisintä toimihenkilöammateissa ja saattaisi siten aiheuttaa heille aikuiskoulutuksen tarvetta.

Kohnin ja Schoolerin tutkimukset osoittivat, että ne, joilla on turvattu työ, pelkäävät vähemmän uusia asioita ja muutoksia kuin ne, joilla työ ei ole yhtä turvattu. Myös tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että mitä parempi pohjakoulutus ja sosioekonominen asema olivat, sitä turvattumpi työ oli ja sitä useammin työn muutokset koettiin haastavana. Miehet kokivat useammin muutokset haastavana kuin naiset.

8 Ammatillinen aikuiskoulutus

8.1 Ammattitaitoa kehittävän tai uraa edistävän koulutuksen tarve

Työvoimaan kuuluvista 18–64-vuotiaista naisista 57 % ja miehistä 51 % katsoi tarvitsevansa lisää ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta. Neljä prosenttia ei osannut sanoa, tarvitseeko koulutusta vai ei.

Koulutustarve on sitä suurempi, mitä korkeampi ammatillinen pohjakoulutus on. Korkeakoulu-

tutkinnon suorittaneista 73 % katsoi tarvitsevansa lisäkoulutusta. Alimmilla koulutustasoilla naiset kokivat hiukan useammin tarvitsevansa lisäkoulutusta kuin miehet. Esimerkiksi ammatikouluttamattomista naisista 44 % katsoi tarvitsevansa lisää koulutusta. Miehillä vastaava luku oli 38 %.

Taulukko 20.

Ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta tarvitsevien osuus ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	37,5	44,4	40,9
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	50,0	59,2	54,1
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	69,0	74,5	71,6
Korkeakoulututkinto	72,6	72,5	72,5
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	69,5	77,9	73,0
Alempi toimihenkilö	67,2	61,8	63,5
Työntekijä	35,8	37,9	36,5
Maatalousyrittäjä	37,7	40,0	38,6
Muu yrittäjä	53,3	71,4	58,4
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	66,3	72,5	68,7
Terveystenhoito, sosiaalialan työ	96,1	61,5	64,7
Hallinto- ja toimistotyö	68,5	68,8	68,7
Kaupallinen työ	58,7	56,8	57,7
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	36,9	40,1	38,0
Kuljetus- ja liikennetyö	38,6	54,6	41,9
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	37,7	29,8	36,2
Palvelutyö	59,6	44,9	49,6
Kaikki	1 297 062	1 162 188	2 459 250

Painokerroin koko väestö
Kysymys 76

Myös yleissivistävän koulutustason mukaan tarkasteltuna koulutustarve noudattaa samaa linjaa. Lukiotasolla sukupuolten välillä ei ole eroa, mutta muissa luokissa naiset arvioivat useammin tarvitsevansa lisäkoulutusta kuin miehet.

Ylempien toimihenkilöiden lisäkoulutustarve on suurin, ja alempien toimihenkilöiden suurempi kuin työntekijöiden. Ylemmässä toimihenkilöasemassa olevat naiset (78 %) kokivat hiukan useammin tarvitsevansa lisäkoulutusta kuin miehet (70 %) paremmasta peruskoulutustasostaan huolimatta. Alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden joukossa ei sukupuolten välillä ollut suurta eroa. Maatalousyrittäjistä noin 40 % tarvitsi lisäkoulutusta. Muilla yrittäjillä vastaava osuus oli 71 % (naiset) ja 53 % (miehet).

Lisäkoulutustarve oli suurin ammattiryhmissä, joissa pohjakoulutus oli korkein. Eniten lisäkou-

lutustarvetta oli terveydenhuollon- ja sosiaalialan työssä työskentelevillä miehillä, joista melkein kaikki toivoivat sitä. Naisistakin melkein kaksi kolmasosaa tunsivat tarvetta lisäkoulutukseen. Myös teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä ja hallinto- ja toimistotyössä lisäkoulutustarve oli suuri.

Vähiten koulutusta kaivattiin teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja rakennustyössä (naiset 30 %, miehet 38 %) sekä maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa (naiset 40 %, miehet 37 %). Palvelutyössä miesten koulutustarve oli huomattavasti suurempi kuin naisten. Kuljetus- ja liikennetyössä asia oli taas päinvastoin. Kaupallisessa työssä sukupuolten välillä ei ole eroa. (Taulukko 20.)

8.2 Tietojen ja taitojen kokeminen puutteelliseksi työelämässä työn muuttumisen vuoksi

Työvoimaan kuuluvilta kysyttiin, kuinka usein he ovat joutuneet tilanteisiin, joissa he ovat työelämän muuttumisen vuoksi kokeneet tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi. Työvoimasta 60 % oli joutunut joskus tällaiseen tilanteeseen ja neljännes ei juuri koskaan. Melko usein tällaisia tilanteita oli ollut 10 %:lla ja 5 %:lla usein.

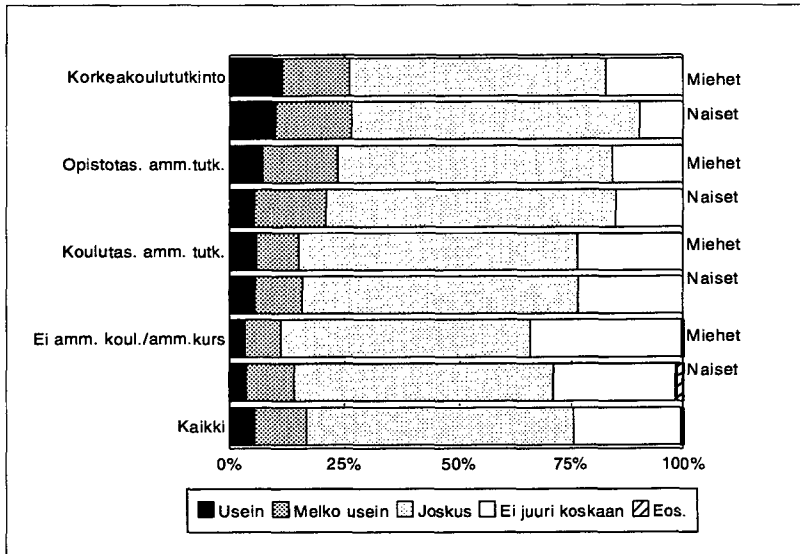
Mitä korkeampi yleissivistävä ja ammatillinen pohjakoulutus olivat, sitä useammin tiedot ja taidot oli koettu puutteellisiksi. Toimihenkilöillä näitä tilanteita oli ollut useammin kuin työntekijöillä ja yrittäjillä. (Kuviot 8–9.)

Teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä sekä hallinto- ja toimistotyössä tiedot ja taidot koettiin useimmin puutteellisiksi.

Teollisessa työssä, koneenhoidossa, kaivos- ja rakennustyössä työskentelevät naiset olivat vä-

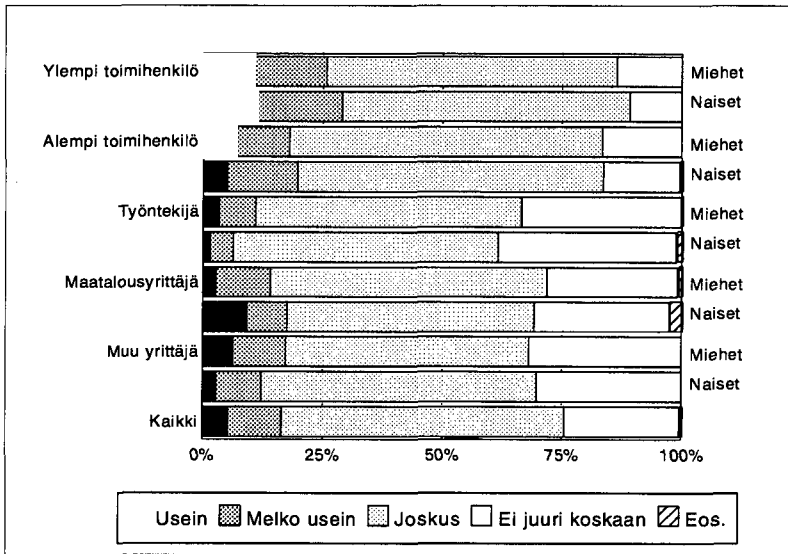
hiten (42 %, ei koskaan) kokeneet tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi työn muuttumisen vuoksi. Naisten suurimmat ammattiryhmät tämän luokan sisällä olivat ompelutyöntekijät ja elintarviketeollisuustyöntekijät. Työ lienee useimmiten liukuhihnatyötä tai yksinkertaista ompelutyötä, joissa ei usein jouduta uusiin ja suurta ammattitaitoa vaativiin tilanteisiin. Vaikka miesten ammattirakenne tässä luokassa on hyvin erilainen kuin naisten, niin miehistäkin kolmannes katsoi, etteivät he juuri koskaan joutuneet tällaisiin tilanteisiin.

Mycs kuljetus- ja liikennetyössä työskentelevistä miehistä ja palvelutyössä työskentelevistä naisista kolmannes ei juuri koskaan kokenut tietojaan ja taitojaan puutteellisiksi. Sen sijaan kuljetus- ja liikennetyössä työskentelevät naiset olivat usein kokeneet puutteita tiedoissaan ja taidoissaan. (Kuvio 10.)

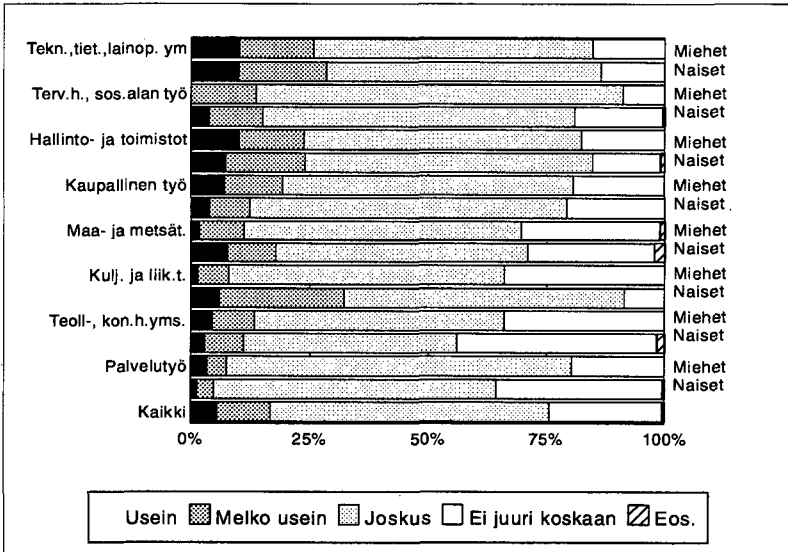

Kuvio 8. Tietojen ja taitojen puutteellisuus ammatillisen pohjakoulutuksen ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Kuvio 9.
Tietojen ja taitojen puutteellisuus sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Kuvio 10.
Tietojen ja taitojen puutteellisuus ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

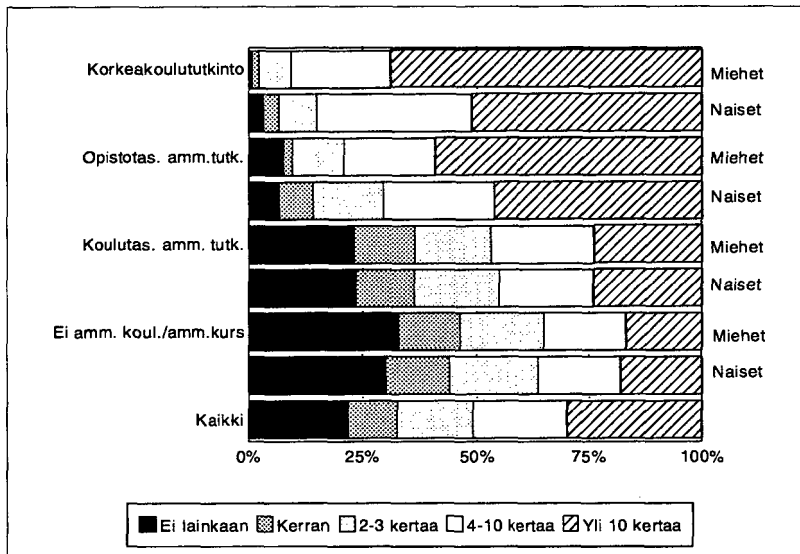
8.3 Aikuiskoulutukseen osallistuminen

Työvoimaan kuuluvista 18–64-vuotiaista 77 % on osallistunut vähintään kerran elämässään ammattiin tai työhön liittyvälle kurssille tai koulutukseen.

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistutaan sitä useammin, mitä parempi pohjakoulutus on. Ylemmät toimihenkilöt ovat osallistuneet huomattavasti useammin kuin muut. Myös alemmat toimihenkilöt ovat saaneet runsaasti ammatillista aikuiskoulutusta. Työntekijät ja maatalousyrittäjät ovat osallistuneet vähiten.

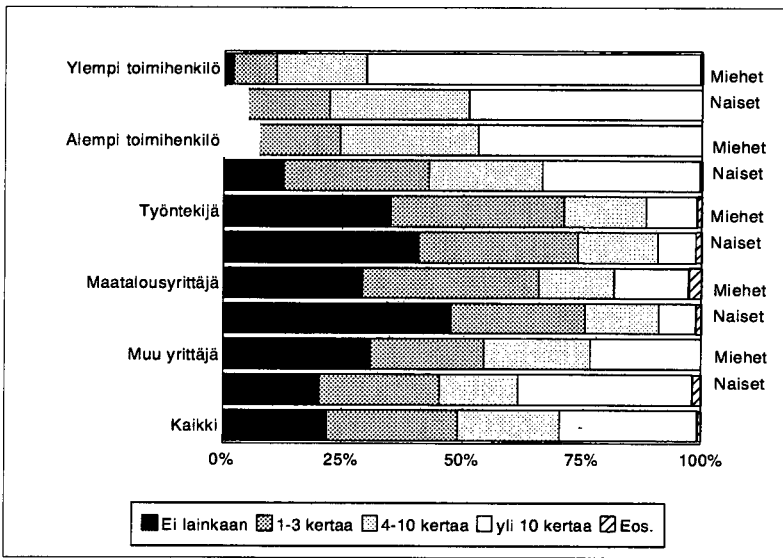
Pelkän kansakoulun tai peruskoulun suorittaneet miehet ovat osallistuneet useammin ammatilliseen aikuiskoulutukseen kuin vastaavan koulu-

tuksen saaneet naiset. Vastaava ero näkyy lukion suorittaneiden joukossa. Vähintään opistotasoisien ammatillisen tutkinnon suorittaneet miehet ovat osallistuneet useammin kuin samantasoisien koulutuksen saaneet naiset. Esimerkiksi korkeakoulututkinnon suorittaneista miehistä 68 % on osallistunut yli kymmenen kertaa, mutta naisista vain puolet. Sukupuolten välinen ero näkyy myös sosioekonomisen aseman mukaisessa tarkastelussa, erityisesti toimihenkilöiden joukossa. Myös maatalousyrittäjien ryhmässä miehet ovat osallistuneet naisia useammin, muiden yrittäjien joukossa taas on päinvastoin. (Kuviot 11–12.)

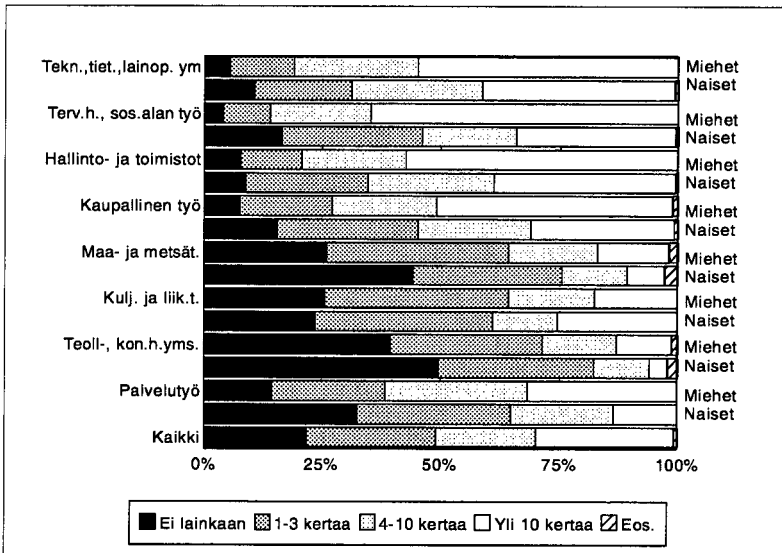

Kuvio 11.
Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuminen ammatillisen pohjakoulutuksen ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Kuvio 12.
Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuminen sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Kuvio 13.
Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuminen ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Huippuosallistujia ovat terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä, teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä, hallinto- ja toimistotyössä sekä kaupallisessa työssä työskentelevät miehet. Vähiten osallistui-
vat teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja rakennustyössä, maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa ja palvelutyössä työskentelevät naiset. Kuljetus- ja liikennetyö oli ainoa ryhmä, jossa naiset osallistui-
vat hiukan miehiä enemmän. (Kuvio 13.)

Jos tarkastellaan kaikkeen aikuiskoulutukseen osallistumista, naiset osallistuvat selvästi miehiä enemmän alemmilla koulutustasoilla, mutta luo-
kio- ja korkeakoulutasolla ei sukupuolten välillä ole suurta eroa. Ylemmät toimihenkilömiehet osallistuvat hiukan useammin kuin samassa ase-
massa olevat naiset. Alempien toimihenkilöiden ryhmässä ei juuri ole eroa. Yrittäjänaiset osallis-
tuvat huomattavasti useammin kuin miehet. (Taulukko 21.) Naiset myös useammin aikovat osallistua tutkintoon johtavaan koulutukseen
kuin miehet.

Taulukko 21.
Viimeisen vuoden aikana aikuiskoulutukseen osallistuneiden osuus ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koulu./ammatillinen kurssi	30,8	44,1	37,3
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	46,5	61,0	53,0
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	73,3	81,5	77,2
Korkeakoulututkinto	78,5	73,9	76,2
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	81,8	75,6	79,2
Alempi toimihenkilö	66,7	68,8	68,1
Työntekijä	31,8	37,0	33,7
Maatalousyrittäjä	21,5	41,1	29,5
Muu yrittäjä	35,5	48,8	39,3
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	68,3	74,0	70,6
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	89,3	68,6	70,6
Hallinto- ja toimistotyö	73,5	73,5	73,5
Kaupallinen työ	63,0	52,7	57,8
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	28,7	42,5	33,5
Kuljetus- ja liikennetyö	35,1	59,5	40,2
Teollinen työ, koneenhuolto kaivos- ja rakennustyö	31,6	29,1	31,2
Palvelutyö	52,3	40,4	44,2
Kaikki	1 299 218	1 163 104	2 462 322

Painokerroin koko väestö
Kysymys 7

8.4 Avun saanti pulmatilanteissa

Kun työvoimaan kuuluvat kokivat tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi työelämässä, heistä useimmat (84 %) saivat apua työtovereilta tai työpaikan asiantuntijoilta. Miehet (54 %) saivat useammin apua työpaikan ulkopuolisilta asiantuntijoilta kuin naiset (46 %), jotka puolestaan mainitsivat hiukan useammin koulutuksen (n. 53 %, m. 48 %). Kaksi kolmasosaa mainitsi saaneensa apua kirjallisuudesta tai ammattilehdistä.

Apua työpaikan ulkopuolisilta asiantuntijoilta, koulutuksesta, kirjallisuudesta ja ammattilehdis-

tä saatiin sitä enemmän, mitä korkeampi pohjakoulutus oli.

Ylemmistä toimihenkilöistä ja yrittäjistä suurin osa oli saanut apua ulkopuolisilta asiantuntijoilta. Alemmista toimihenkilöistä noin puolet ja työntekijöistä vajaa kolmannes oli saanut tällaista apua. Alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden ryhmissä miehet olivat naisia useammin saaneet apua ulkopuolisilta asiantuntijoilta. (Taulukko 22.)

Taulukko 22.

Apua saaneiden osuus tilanteissa, joissa tiedot ja taidot koettiin puutteellisiksi työelämän muuttumisen vuoksi sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotiaat työlliset ja työttömät (viim. työpaikka).

Sosioekonominen asema	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Ylempi toimihenkilö			
Työtov. tai työp. asiant.	87,0	86,9	87,0
Ulkopuoliset asiantuntijat	74,3	71,2	73,0
Koulutus	65,4	68,1	66,5
Kirjallisuus tai amm.lehdistö	82,9	81,5	82,3
Alempi toimihenkilö			
Työtov. tai työp. asiant.	85,8	88,1	87,4
Ulkopuoliset asiantuntijat	57,4	40,5	46,0
Koulutus	65,1	58,2	60,5
Kirjallisuus tai amm.lehdistö	71,9	61,6	65,0
Työntekijä			
Työtov. tai työp. asiant.	90,0	87,5	89,2
Ulkopuoliset asiantuntijat	31,2	23,9	28,7
Koulutus	32,5	33,3	32,8
Kirjallisuus tai amm.lehdistö	40,4	37,0	39,3
Maatalousyrittäjä			
Työtov. tai työp. asiant.	49,2	63,9	55,0
Ulkopuoliset asiantuntijat	73,9	76,9	75,1
Koulutus	41,2	33,2	38,0
Kirjallisuus tai amm.lehdistö	80,6	89,9	84,3
Muu yrittäjä			
Työtov. tai työp. asiant.	59,7	63,6	60,8
Ulkopuoliset asiantuntijat	82,0	79,7	81,3
Koulutus	37,7	63,5	45,1
Kirjallisuus tai amm.lehdistö	69,3	80,7	72,6
Kaikki	963 885	897 117	1 861 002

Painokerroin koko väestö
Kysymys 67

Toimihenkilöistä noin kaksi kolmasosaa oli saanut koulutusta kokiessaan tietonsa ja taitonsa puutteellisiksi, mutta työntekijöistä ja maatalousyrittäjistä vain noin yksi kolmasosa. Yrittäjänaisista noin kaksi kolmasosaa oli saanut koulutusta, mutta miehistä vain noin kolmannes. Maatalousyrittäjien ja alempien toimihenkilöiden ryhmissä miehet olivat saaneet useammin koulutusta kuin naiset. (Taulukko 22.)

Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö pulmatilanteissa keskittyi tekniseen, tieteelliseen, lainopilliseen, humanistiseen ja taiteelliseen työhön, hallinto- ja toimistotyöhön sekä maa- ja metsä-

talouteen sekä kalastukseen. Noin kaksi kolmasosaa näissä ammateissa oli maininnut sen. Myös koulutusta ja kirjallisuutta oli käytetty paljon apuna näissä ammateissa samoin kuin terveydenhuollon ja sosiaali-alan työssä. Miehet mainitsivat naisia useammin saaneensa apua ulkopuolisilta asiantuntijoilta ja kirjallisuudesta muissa ammattiryhmissä paitsi maa- ja metsätaloudessa, missä asia oli päinvastoin. Kuljetus- ja liikennetyössä naiset ovat saaneet enemmän koulutusta kuin miehet. Palvelutyössä taas tilanne on päinvastainen.

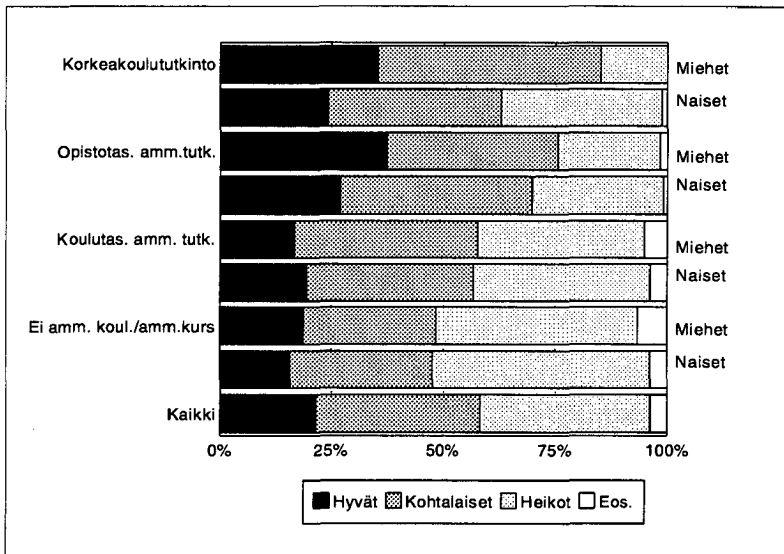
8.5 Mahdollisuus saada työpaikalla ammattitaitoa tai uraa edistävää koulutusta

Palkansaajamiesten mahdollisuudet saada ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta ovat paremmat kuin naisten. Miehistä 23 % ja naisista 20 % arvioi ne hyväiksi. Kolmanneksella miehistä ja 41 %:lla naisista ne olivat heikot.

Mahdollisuus työpaikkakoulutukseen paranee yleissivistävän koulutustason nousun myötä. Miehillä mahdollisuus kasvaa myös ammatillisen pohjakoulutustason noustessa. Naisilla mahdollisuudet paranevat opistotasolle saakka, mutta korkeakoulutasolla ne laskevat hiukan. Kor-

keakoulututkinnon suorittaneista naisista 36 % ja miehistä 15 % arvioi mahdollisuutensa heikoiksi. (Kuvio 14.)

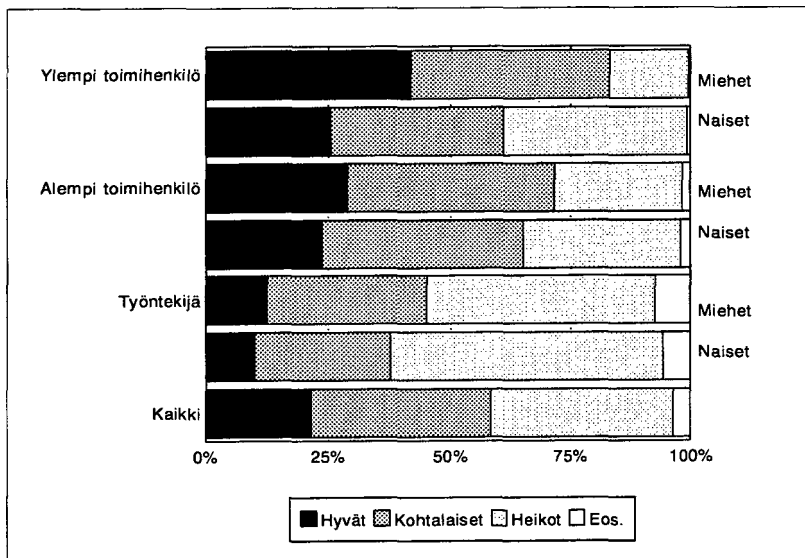
Koulutusmahdollisuudet paranevat miehillä sosioekonomisen aseman nousun myötä. Naisilla ne paranevat alemmalle toimihenkilötasolle saakka, mutta ylemmällä toimihenkilötasolla ne laskevat hiukan. Alempien toimihenkilöiden keskuudessa miesten mahdollisuudet ovat paremmat kuin naisten, ja ero suurenee edelleen ylempien toimihenkilöiden luokassa. (Kuvio 15.)

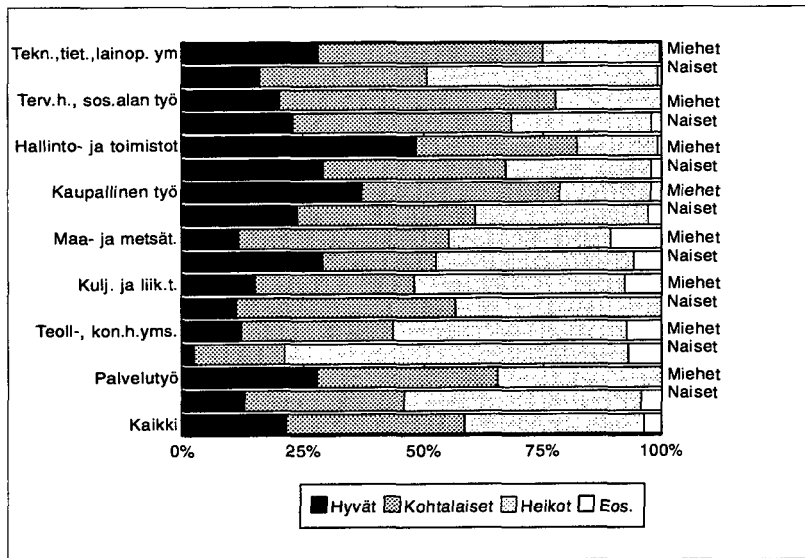
Kuvio 14. Mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen työpaikalla ammatillisen pohjakoulutuksen ja sukupuolen mukaan. 18-64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Mahdollisuudet työpaikkakoulutukseen olivat parhaat hallinto- ja toimistotyössä. Huonoimmat ne olivat teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja rakennustyössä, kuljetus- ja liikennetyössä sekä palvelutyössä. Erot sukupuolten välillä olivat suuret esimerkiksi hallinto- ja toimistotyössä, jossa puolet miehistä ja 29 % naisista arvioi mahdollisuutensa hyväksi. Teollisessa työssä, koneenhuollossa, kaivos- ja raken-

nustyössä peräti 72 % naisista ja miehistäkin puolet katsoi, että heillä ei ole juuri lainkaan mahdollisuutta saada ammatillista aikuiskoulutusta. Myös teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä, jossa naisten koulutus- ja sosioekonominen taso ovat korkeammat kuin miesten, miehet saavat enemmän koulutusta kuin naiset. (Kuvio 16.)

Kuvio 15. Mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen työpaikalla sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18-64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

Kuvio 16. Mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen työpaikalla ammatin ja sukupuolen mukaan. 18-64-vuotiaat palkansaajat ja työttömät (viim. työpaikka).

8.6 Johtopäätökset

Mitä korkeampi pohjakoulutus ja sosioekonominen asema ovat, sitä suurempi ammatillisen aikuiskoulutuksen tarve on ja sitä useammin koulutukseen myös osallistuttiin. Keskimäärin naisilla oli hiukan suurempi koulutustarve kuin miehillä. Kuitenkin vähiten koulutusta kaivannut ryhmä oli teollisessa työssä, koneenhoidossa sekä kaivos- ja rakennustyössä työskentelevät naiset. Huippuosallistujia olivat korkeakoulutuskinnon suorittaneet toimihenkilömiehet.

Kivinen, Rinne ja Ahola (1989) olettavat, että koulutushalukkuus määräytyy pitkälti ulkoisista ehdoista. Toiveet ja tavoitteet mukautuvat tarjolla oleviin mahdollisuuksiin. Tulokset tukevat oletusta, kun tarkastellaan niitä pelkästään koulutuksen, sosioekonomisen aseman ja ammatin mukaan. Kun taustamuuttujaksi otetaan lisäksi sukupuoli, oletus ei enää täysin pidä paikkaansa. Naisten koulutustarve on hiukan suurempi kuin miesten, mutta miehet saavat enemmän koulutusta. Ristiriitä oli erityisen suuri ylempien toimihenkilöiden luokassa. Ilmeisesti tulos kertoo työelämän epätasa-arvosta. Miehet pääsevät naisia helpommin työtehtäviin, jotka takaavat myös paljon mahdollisuuksia ammatilliseen lisäkoulutukseen. Aiemmin havaittiin, että miehet pystyvät naisia enemmän vaikuttamaan myös työpaikalla järjestettävään koulutukseen.

Toisaalta voisi ajatella niin, että jos työ on monimutkaista ja muuttuu ratkaisevasti työtavoiltaan, kuten korkeaa koulutusta vaativissa amma-

teissa useimmin tapahtui, lisäkoulutus on paikallaan. Yksinkertaisissa työtehtävissä ammatillista aikuiskoulutusta ei niinkään tarvita. Miesten työ on monimutkaisempaa kuin naisten, mutta koska he jo saavat paljon koulutusta, on heidän koulutustarpeensa pienempi kuin naisten.

Tämäkään selitys ei tunnu oikealta sen vuoksi, että hyvinkoulutettujen pohjakoulutus on jo niin korkea, että työn muuttuminenkaan tuskin selittää suurta lisäkoulutustarvetta ja mahdollisuutta. Ilmeisesti palataan jälleen tasa-arvokysymykseen. Selitystä voi etsiä myös elämäntavasta ja arvoista. Mitä parempi koulutustaso ja ammatiasema ovat, sen enemmän ammatilliseen aikuiskoulutukseen ja myös muuhun koulutukseen osallistutaan ja sitä enemmän koulutusta arvostetaan. Tämä selitys tukisi Kohnin ja Schoolerin teoriaa.

Ilmeisesti koulutustarpeen, koulutukseen osallistumisen ja koulutusmahdollisuuksien välinen suhde on varsin monimutkainen. Se vaatisi tarkempaa tutkimusta ja laajempaa teoreettista näkökulmaa kuin mihin tässä tutkimuksessa on mahdollisuutta. Olisi hyvä tarkastella tarkemmin myös muuhun koulutukseen kuin ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumista ja käyttää muitakin tutkimusmentelmiä kuin surveytutkimusta sen selvittämiseksi, mikä merkitys kouluttautumisella on ihmisen elämäkokonaisuudessa.

9 Opiskelumotivaatio ja näkemykset aikuiskoulutuksesta

9.1 Ammatillisen aikuiskoulutuksen vaikutukset opiskelumotivaation perustana

9.1.1 Kurseista ja koulutuksesta saatu apu työn kannalta

Puolet ammattiin tai työhön liittyville kurseille ja koulutukseen osallistuneista arvioi niistä olleen melko paljon hyötyä heidän työnsä kannalta. Vajaa neljännes piti niitä erittäin hyödyllisinä. Noin kymmenen prosenttia ei osannut sanoa, oliko niistä hyötyä.

Mitä korkeampi yleisivistävä ja ammatillinen pohjakoulutustaso olivat, sitä useammin koulutuksesta oli ollut hyötyä. Tosin opisto- ja korkeakoulutasolla ei enää ollut eroa.

Toimihenkilöt ja yrittäjät olivat hyötäneet koulutuksesta eniten. Työntekijät ja maatalousyrittäjät olivat hyötäneet vähemmän. Heidän joukossaan oli myös eniten niitä, jotka eivät osanneet sanoa, olivatko he hyötäneet vai eivät. (Taulukko 23.)

Maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa sekä teollisessa työssä ja kaivos- ja rakennustyössä koulutuksesta oli ollut vähiten hyötyä, mutta näissäkin ryhmissä suurin osa katsoi hyötäneensä koulutuksesta. Vähiten olivat hyötäneet teollisessa työssä, koneenhoidossa, kaivos- ja rakennustyössä työskentelevät, varsinkin naiset. Heillä koulutustakin oli ollut vähiten.

9.1.2 Koulutuksen hyödyttömyyden syyt

Kolmannes koulutusta hyödyttömänä pitäneistä arvioi, että se ei vastannut työtä tai sen sisältöä ei ollut tyydyttävä. Noin neljännes arvioi, että koulutus oli eri alalta kuin työ. Miehet (17 %)

uskoivat naisia (8 %) useammin, että työn oppii tekemällä tai se ei vaadi koulutusta. Naiset toteivat hiukan useammin kuin miehet, että he eivät olleet saaneet ammatillista koulutusta tai sitä oli ollut hyvin vähän (n. 28 %, m. 22 %).

Koulutuksen hyödyttömyyden syyt ovat erilaiset eri koulutusryhmissä. Korkeakoulututkinnon suorittaneet mainitsivat muita useammin (77 %), että koulutus ei vastannut työtä tai sen sisältö oli väärä. Myös koulu- tai opistotasoisien ammattitutkinnon suorittaneilla painottuivat nämä syyt yhdessä arvion kanssa, että koulutus oli eri alalta kuin työ. Opistotasoisien koulutuksen saaneet mainitsivat useimmin sisällölliset syyt tai koulutuksen vastaamattomuuden (43 %) ja koulutuksen tutkinnon suorittaneet useimmin sen, että koulutus oli eri alalta kuin työ (40 %). Ammattikouluttamattomista 39 % ei ollut saanut lisäkoulutusta tai sitä oli ollut vain vähän. Vastaavanlaiset tulokset näkyvät myös yleisivistävän koulutuksen mukaisessa tarkastelussa.

Ylemmät toimihenkilöt mainitsivat useimmin (72 %) koulutuksen vastaamattomuuden tai sisällölliset syyt. Myös alemmat toimihenkilöt painottivat näitä syitä. Työntekijät arvioivat useimmin, että koulutus oli eri alalta kuin työ tai että he olivat osallistuneet koulutukseen vain vähän tai ei lainkaan. Yrittäjäryhmät jäivät tässä tarkastelussa niin pieniksi, että heidän osaltaan ei saada luotettavaa tietoa.

Myös ammattiryhmittäisessä tarkastelussa on ongelmana, että luokat jäävät kovin pieniksi. Teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä 59 % koulutusta hyödyttömänä pitäneistä mainitsi sisällölliset syyt tai koulutuksen vastaamattomuuden.

Myös terveydenhuolto- ja sosiaalialan työssä sekä hallinto- ja toimistotyössä korostettiin näitä syitä. Palvelutyössä taas painotettiin koulutuksen olleen eri alalta kuin työ. Erityisesti maataloustyössä ja kuljetus- ja liikennetyössä vastattiin usein, että ammatillista koulutusta ei juuri ollut.

Aiemmin mainittiin, että teollisuudessa, koneenhoidossa ja kaivos- ja rakennustyössä naiset arvioivat miehiä useammin koulutuksesta olleen vain vähän apua työn kannalta. Näistä naisista 36 % ilmoitti syyksi, että he eivät olleet saaneet ammatillista koulutusta tai sitä oli ollut hyvin vähän. Miehet taas sanoivat useammin koulutuksen olleen eri alalta kuin työ (30 %), tai että työn oppii tekemällä tai se ei vaadi koulutusta (22 %).

Taulukko 23.

Kursseista ja koulutuksesta saatu apu työn kannalta sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Sosioekonominen asema	Mies %	Nainen %	Yht. %
Ylempi toimihenkilö			
Erittäin paljon	25,7	31,7	28,2
Melko paljon	60,8	57,7	59,5
Melko vähän	9,5	8,0	8,9
Ei juuri lainkaan	2,0	1,0	1,5
Ei osaa sanoa	2,0	1,6	1,8
Alempi toimihenkilö			
Erittäin paljon	22,7	26,9	25,6
Melko paljon	61,6	56,8	58,4
Melko vähän	11,7	10,6	11,0
Ei juuri lainkaan	1,9	2,8	2,5
Ei osaa sanoa	2,1	2,8	2,5
Työntekijä			
Erittäin paljon	17,6	17,2	17,4
Melko paljon	43,7	40,8	42,7
Melko vähän	13,2	11,3	12,5
Ei juuri lainkaan	11,5	15,0	12,8
Ei osaa sanoa	13,9	15,7	14,5
Maatalousyrittäjä			
Erittäin paljon	15,6	8,0	12,5
Melko paljon	42,0	43,6	42,6
Melko vähän	17,1	13,5	15,7
Ei juuri lainkaan	6,4	8,4	7,2
Ei osaa sanoa	19,0	26,4	22,0
Muu yrittäjä			
Erittäin paljon	18,4	27,6	21,0
Melko paljon	51,1	53,8	51,9
Melko vähän	8,1	7,9	8,1
Ei juuri lainkaan	9,7	6,7	8,9
Ei osaa sanoa	12,2	4,0	9,9
Yht. %	100,0	100,0	100,0
Kaikki	1 297 062	1 162 188	2 459 250

Painokerroin koko väestö
Kysymys 68

9.1.3 Työtehtävistä selviytyminen

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuneista työvoimaan kuuluvista 80 % katsoo selviytyneensä työtehtävistään paremmin koulutuksen jälkeen. Yleissivistävä ja ammatillinen pohjakoulutustaso eivät aiheuta suurta eroa käsityksiin. Sen sijaan sukupuolten välillä on eroa ammatillisilla pohjakoulutustasoilla. Korkeakoulututkinnon suorittaneet naiset katsovat miehiä useammin selviytyneensä työtehtävistään paremmin koulutuksen jälkeen. Koulutasoisen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden joukossa taas asia on päinvastoin. Työntekijät ovat harvemmin saaneet tällaista hyötyä koulutuksesta kuin

muihin sosioekonomisen aseman luokkiin kuuluvat.

Teollisessa työssä, koneenhoidossa kaivos- ja rakennustyössä työskentelevät, erityisesti naiset, mainitsivat muita harvemmin selviytyneensä työtehtävistä paremmin koulutuksen jälkeen. Tässä ammattiryhmässä koulutusta oli ollutkin vähiten, varsinkin naisilla. Koulutus oli vaikuttanut eniten työtehtävistä selviytymiseen kaupallisessa työssä, jossa varsinkin miehet (91 %) olivat tätä mieltä. Kuljetus- ja liikennetyössä naiset (89 %) olivat hyötynyt selvästi enemmän kuin miehet (73 %). (Taulukko 24.)

Taulukko 24.

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisen jälkeen työtehtävistään paremmin selviytyneiden osuus ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	79,5	80,0	79,7
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	82,1	73,5	78,3
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	88,6	86,4	87,5
Korkeakoulututkinto	75,3	87,5	81,2
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	82,7	83,0	82,8
Alempi toimihenkilö	87,4	81,2	83,3
Työntekijä	76,4	72,8	75,2
Maatalousyrittäjä	82,3	76,5	80,3
Muu yrittäjä	84,5	97,8	88,6
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	82,9	80,6	82,0
Terveystieteellinen, sosiaalialan työ	80,0	77,8	78,0
Hallinto- ja toimistotyö	84,3	84,9	84,7
Kaupallinen työ	90,6	85,4	88,1
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	84,3	72,8	81,1
Kuljetus- ja liikennetyö	73,2	89,1	76,6
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	76,9	66,2	75,2
Palvelutyö	85,4	78,6	81,1
Kaikki	1 000 105	906 280	1 906 385

Painokerroin koko väestö
Kysymys 26

9.1.4 Siirtyminen vaativampiin tehtäviin

Eniten ammatillisella aikuiskoulutuksella oli vaikutusta työtehtävistä selviytymiseen. Toiseksi useimmin koulutuksen seurauksena oli siirrytty vaativampiin tehtäviin. Erityisesti miehillä (39 %) koulutus oli vaikuttanut näin (naiset 28 %).

Lukiotasolla oli harvemmin siirrytty vaativampiin tehtäviin koulutuksen jälkeen kuin alemmilla yleissivistävillä koulutustasoilla. Opistotasoisien koulutuksen suorittaneet miehet ovat useammin hyötynet koulutuksesta tällä tavoin kuin muut miehet. Vähintään koulutasoisien ammatillisen tutkinnon suorittaneet naiset ovat

hyötynet enemmän kuin ammattitaidottomat naiset. Toimihenkilöillä ja yrittäjillä ammatillisen aikuiskoulutus on useammin johtanut vaativampiin työtehtäviin siirtymiseen kuin työntekijöillä ja maatalousyrittäjillä. Erot naisten ja miesten välillä säilyvät kaikilla koulutus- ja sosioekonomisen aseman tasoilla.

Kaupallisessa sekä hallinto- ja toimistotyössä on useimmin siirrytty vaativampiin tehtäviin ammatillisen aikuiskoulutuksen jälkeen. Kaupallista työtä lukuunottamatta kaikissa ammattiryhmissä miehet ovat naisia useammin siirtyneet vaativampiin tehtäviin koulutuksen jälkeen. (Taulukko 25.)

Taulukko 25.

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisen jälkeen vaativampiin työtehtäviin siirtyneiden osuus ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./amatillinen kurssi	36,8	25,2	31,0
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	37,5	29,7	34,1
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	45,4	30,2	38,1
Korkeakoulututkinto	35,1	30,7	33,0
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	40,8	29,6	36,2
Alempi toimihenkilö	45,5	32,6	37,0
Työntekijä	36,3	18,9	30,5
Maatalousyrittäjä	16,0	2,8	11,5
Muu yrittäjä	39,7	32,2	37,4
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	39,8	29,7	36,0
Terveystenhoito, sosiaalialan työ	38,0	21,5	23,3
Hallinto- ja toimistotyö	44,2	35,8	38,9
Kaupallinen työ	48,6	47,7	48,1
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	20,1	4,4	15,7
Kuljetus- ja liikennetyö	33,1	14,6	29,1
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	38,5	21,0	35,7
Palvelutyö	45,0	20,5	29,5
Kaikki	1 000 105	906 280	1 906 385

Painokerroin koko väestö
Kysymys 26

9.1.5 Siirtyminen toisiin tehtäviin

Kolmanneksi useimmin aikuiskoulutuksen seurauksena oltiin siirretty toisiin tehtäviin. Miehistä 22 % ja naisista 18 % mainitsi tämän.

Lukiotasolla siirtymistä oli tapahtunut hiukan vähemmän kuin alemmilla yleissivistävillä koulutustasoilla. Ammatillinen pohjakoulutus ei aiheuttanut juuri eroa naisten keskuudessa. Ammattitaidottomat ja opistotasoisien ammatillisen tutkinnon suorittaneet miehet olivat siirtyneet useammin toisiin tehtäviin kuin muun ammatillisen pohjakoulutuksen saaneet miehet.

Vähiten siirtymää on ollut maatalousyrittäjillä (6 %) ja työntekijöillä (17 %). Toimihenkilöillä ja muilla yrittäjillä sitä on ollut enemmän. Miehet ovat naisia useammin siirtyneet toisiin tehtäviin.

Eniten siirtymää on ollut kaupallisessa työssä, jossa noin kolmannes on siirtynyt toisiin tehtäviin. Vähiten siirtymää on ollut maa- ja metsätalous yms. työssä, jossa melkein kaikki ovat pysyneet samassa tehtävässä. Suurimmat erot sukupuolten välillä ovat kuljetus- ja liikennetyössä, palvelutyössä, hallinto- ja toimistotyössä sekä terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä. (Taulukko 26.)

Taulukko 26.

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisen jälkeen toisiin työtehtäviin siirtyneiden osuus ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	24,7	19,0	21,9
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	18,6	19,9	19,2
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	25,0	16,2	20,8
Korkeakoulututkinto	16,9	16,7	16,8
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	24,2	19,6	22,3
Alempi toimihenkilö	26,0	20,2	22,2
Työntekijä	18,6	14,7	17,3
Maatalousyrittäjä	7,3	4,4	6,3
Muu yrittäjä	27,7	19,3	25,1
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	16,9	17,4	17,1
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	23,6	17,2	17,9
Hallinto- ja toimistotyö	30,6	19,9	23,8
Kaupallinen työ	33,4	30,4	31,9
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	9,2	5,6	8,2
Kuljetus- ja liikennetyö	28,6	14,4	25,6
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	18,6	19,3	18,7
Palvelutyö	25,0	13,4	17,7
Kaikki	1 000 105	906 280	1 906 385

Painokerroin koko väestö
Kysymys 26

9.1.6 Vakituisen työpaikan saaminen

Miehistä 21 % ja naisista 17 % oli saanut vakituisen työpaikan ammatillisen aikuiskoulutuksen seurauksena. Lukio- ja korkeakoulutasolla näin oli tapahtunut harvemmin kuin alemmilla koulutustasoilla. Ammattitaidottomat tai opistotasoinen ammatillisen tutkinnon suorittaneet miehet olivat useimmin (24 %) saaneet vakituisen työpaikan.

Maatalousyrittäjien ryhmässä oli epätodennäköisintä, että koulutus johti vakituiseen työpaikan saamiseen. Työntekijämiehille taas näin kävi

useimmin. Muiden sosioekonomisen aseman ryhmien välillä ei ollut suuria eroja.

Palvelu-, kuljetus- ja liikenne- sekä terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä työskentelevät miehet ovat useimmin (30 %) saaneet vakituiseen työpaikan ammatillisen aikuiskoulutuksen jälkeen. Kaikkein epätodennäköisintä vakituiseen työpaikan saanti oli maa- ja metsätalouseläällä ja kuljetus- ja liikennetyössä työskenteleville naisille. Naisista vakituiseen työpaikan olivat useimmin saaneet kaupallisessa työssä työskentelevät (23 %). Naisten ammattiryhmittäiset erot eivät ole niin suuret kuin miesten. (Taulukko 27.)

Taulukko 27.

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisen jälkeen vakituiseen työpaikan saaneiden osuus ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	23,5	18,6	21,0
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	18,7	16,9	17,9
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	24,2	14,6	19,6
Korkeakoulututkinto	10,5	13,7	12,1
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	17,1	16,3	16,8
Alempi toimihenkilö	20,6	16,5	17,9
Työntekijä	24,0	19,2	22,4
Maatalousyrittäjä	17,8	4,4	13,2
Muu yrittäjä	18,1	19,3	18,4
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	14,7	19,7	16,6
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	28,9	16,9	18,2
Hallinto- ja toimistotyö	20,1	14,2	16,4
Kaupallinen työ	17,7	22,8	20,2
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	19,7	5,2	15,6
Kuljetus- ja liikennetyö	30,3	12,4	26,5
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	20,4	19,5	20,3
Palvelutyö	30,4	16,9	21,9
Kaikki	1 000 105	906 280	1 906 385

Painokerroin koko väestö
Kysymys 26

9.1.7 Työpaikan tai ammatin vaihtaminen

Miehistä 16 % ja naisista 13 % on vaihtanut työpaikkaa tai ammattia ammatillisen aikuiskoulutuksen seurauksena. Pohjakoulutus ei naisilla aiheuttanut juuri eroa. Useimmin työpaikkaa tai ammattia olivat vaihtaneet ammattitaidottomat ja opistotasaisen ammatillisen tutkinnon suorittaneet, keskikoulutasaisen tai sitä alemman yleissivistävän pohjakoulutuksen saaneet miehet. Sosioekonomisen aseman mukaan tarkasteltuna muilla yrittäjillä oli ollut eniten ja maatalousyrittäjänaisilla vähiten työpaikan tai ammatin vaihtoa ammatillisen aikuiskoulutuksen seurauksena.

Työpaikkaa tai ammattia vaihtoivat useimmin miehet, jotka työskentelevät kuljetus- ja liikennetyössä (25 %), hallinto- ja toimistotyössä (20 %) tai terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä (20 %). Vähiten vaihtoa tapahtui maa- ja metsätalous-

työssä ja kalastuksen piirissä ja kuljetus- ja liikennetyössä työskentelevien naisten keskuudessa. (Taulukko 28.)

Työelämään tai ammattiin liittyvään koulutukseen tai kursseille osallistuminen ei lisää työpaikan tai ammatin vaihtoa. Paljon osallistuneet ovat harvemmin vaihtaneet työpaikkaa tai ammattia kuin vähemmän osallistuneet. Ero näkyy erityisen selvästi yli 10 kertaa osallistuneiden ja muiden välillä. Sama piirre näkyy sekä miehillä että naisilla. Tulos selittyy luultavasti sillä, että ydin- ja vastaavien työpaikkojen palkansaajat osallistuvat enemmän aikuiskoulutukseen kuin sekundäärilohkolla työskentelevät. Paremmissa asemassa olevat kohoavat urallaan, mutta harvemmin vaihtavat ammattia tai työpaikkaa kokonaan, kun taas huonommassa työmarkkina-asemassa olevien työn muutos on useammin kokonaan toiseen ammattiin siirtymistä.

Taulukko 28.

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisen jälkeen työpaikkaa tai ammattia vaihtaneiden osuus ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18-64-v. työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet %	Naiset %	Yht. %
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	17,2	12,8	15,0
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	14,4	13,9	14,2
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	18,4	12,9	15,8
Korkeakoulututkinto	14,2	12,4	13,3
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	16,6	14,7	15,8
Alempi toimihenkilö	14,4	11,4	12,4
Työntekijä	15,9	15,9	15,9
Maatalousyrittäjä	11,8	4,4	9,2
Muu yrittäjä	24,3	22,0	23,6
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	11,6	13,4	12,3
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	19,6	11,9	12,7
Hallinto- ja toimistotyö	20,4	11,9	15,0
Kaupallinen työ	18,2	16,0	17,1
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	10,8	3,5	8,8
Kuljetus- ja liikennetyö	25,1	8,1	21,5
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	15,7	14,0	15,4
Palvelutyö	16,5	18,5	17,8
Kaikki	1 000 105	906 280	1 906 385

Painokerroin koko väestö
Kysymys 26

9.2 Syy opiskeluun oman ilmoituksen mukaan

Itsensä ja ammattitaidon kehittäminen motivoivat eniten työvoimaan kuuluvia opiskeluun. Noin 80 % oli maininnut molemmat syyt. Seuraavaksi tärkeimmät syyt olivat vaihtelunhalu, halu saada parempaa palkkaa ja pääsy toisiin tai vaativampiin tehtäviin. Tehtäviä haluttiin vaihtaa enemmän kuin työpaikkaa ja ammattia. Vähiten tärkeimpiä syitä olivat se, että tututkin osallistuvat koulutukseen ja työn varmuuteen liittyvät seikat kuten työttömyys tai sen uhka ja vakituisen työpaikan saanti. Naiset ovat maininneet kaikkia syitä enemmän kuin miehet, mikä kuvanee naisten suurempaa opiskeluhalukkuutta. (Taulukko 29.)

Itsensä ja ammattitaidon kehittäminen koettiin sitä tärkeämmäksi opiskelusyiksi, mitä korkeampi yleissivistävä ja ammatillinen peruskoulutustaso olivat. Tärkeimpiä ne olivat ylemmille toimihenkilölle ja alemmille toimihenkilöille

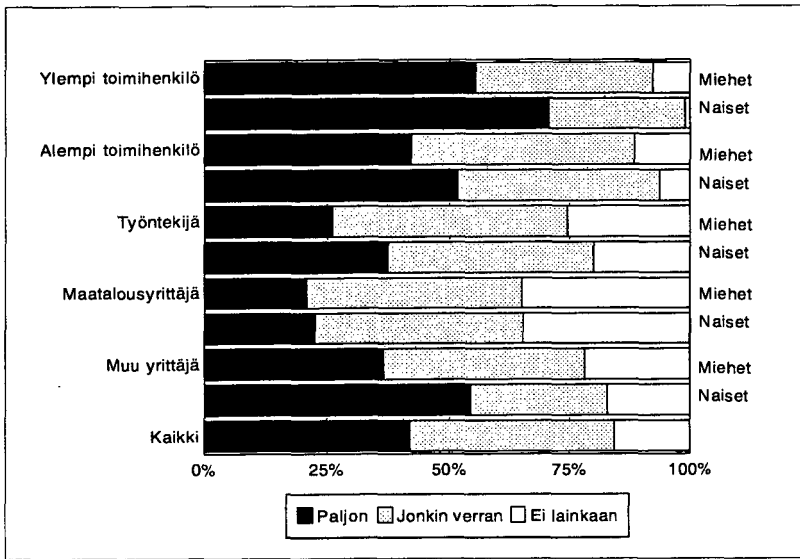
tärkeämpiä kuin työntekijöille. Maatalousyrittäjät mainitsivat vähiten näitä syitä, ja muut yrittäjät sijoittuivat alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden väliin. Kaikissa sosioekonomisen aseman ryhmissä paitsi maatalousyrittäjien joukossa naiset mainitsivat nämä syyt useammin kuin miehet. (Kuviot 17–18.)

Itsensä ja ammattitaidon kehittäminen motivoivat opiskeluun eniten terveyden- ja sosiaalialan työssä työskenteleviä miehiä, teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä työskenteleviä naisia sekä hallinto- ja toimistotyössä työskenteleviä. Viimeisessä ryhmässä itsensä kehittäminen on tärkeää varsinkin naisille. Vähiten itsensä ja ammattitaidon kehittäminen motivoivat maa- ja metsätalouks- ja työssä työskenteleviä sekä kuljetus- ja liikennetyössä työskenteleviä miehiä.

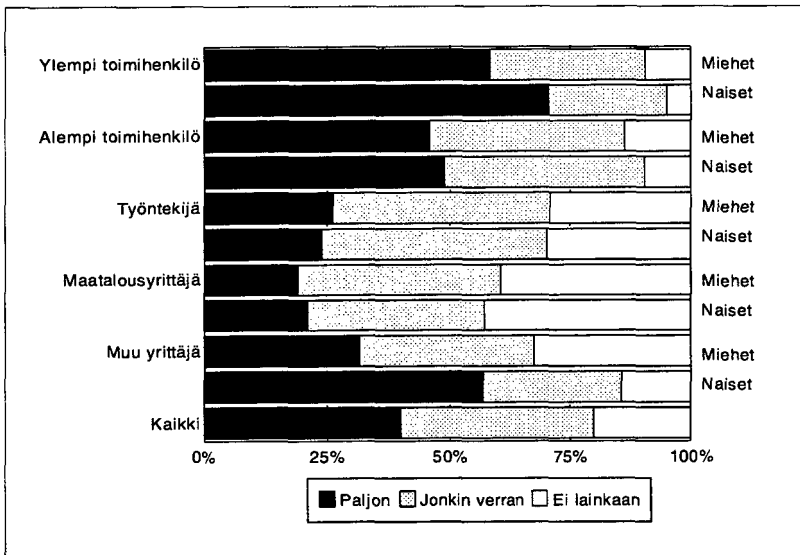
Taulukko 29.
Opiskeluun motivoivat syyt sukupuolen mukaan. 18–64-v. työvoima.

Opiskelun syy	Mies	Nainen
	Paljon tai jonkin verran %	%
Itsensä kehittäminen	79,0	87,9
Ammattitaidon kehittäminen	75,6	82,0
Vaihtelunhalu	59,2	74,3
Halu saada parempaa palkkaa	59,2	65,8
Halu löytää uusia ystäviä	40,4	53,3
Pääsy toisiin tehtäviin	40,3	51,9
Pääsy vaativampiin tehtäviin	41,7	48,0
Koulutuksen mukanaantuoma arvostus	36,9	48,6
Halu vaihtaa työpaikkaa	28,9	39,6
Muodollisen pätevyyden hankkiminen	27,5	35,3
Halu vaihtaa ammattia	26,0	35,1
Työttömyys tai sen uhka	24,7	28,8
Koska tututkin osallistuvat	17,9	21,5
Vakituisen työpaikan saaminen	15,4	22,7

Kysymys 34

Kuvio 17.
 Itsensä kehittäminen opiskelun syynä sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

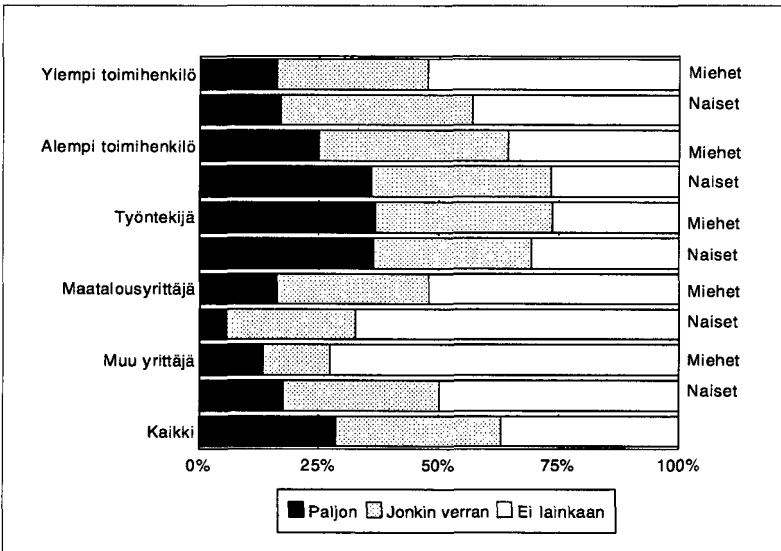
Kuvio 18.
 Ammattitaidon kehittäminen opiskelun syynä sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Parempi palkka motivoi opiskeluun suunnilleen yhtä paljon kaikilla yleissivistävän pohjakoulutuksen tasoilla. Ammatillisen pohjakoulutuksen mukaan sen sijaan oli suuri ero korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja muiden välillä. Korkeakoulututkinnon suorittaneista 10 % mainitsi, että toive paremmasta palkasta herätti heissä paljon kiinnostusta opiskeluun. Muissa ryhmissä noin kolmannes oli tätä mieltä. Lukion ja/tai vähintään opistotasaisen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ryhmissä palkka motivoi naisia enemmän kuin miehiä.

Parempi palkka motivoi vähiten yrittäjiä, varsinkin muiden yrittäjien ryhmään kuuluvia. Myös ylempiä toimihenkilöitä se motivoi huomatta-

vasti vähemmän kuin alempia toimihenkilöitä ja työntekijöitä. Toimihenkilöiden ja muiden yrittäjien ryhmissä parempi palkka motivoi naisia enemmän kuin miehiä. Maatalousyrittäjien luokassa asia oli päinvastoin ja työntekijöiden joukossa ei eroa juuri ollut. (Kuvio 19.)

Parempi palkka motivoi opiskeluun eniten kaupallisessa työssä, teollisessa työssä, koneenhoitossa, kaivos- ja rakennustyössä sekä kuljetus- ja liikennetyössä työskenteleviä naisia. Vähiten se motivoi maa- ja metsätaloustyön ja kalastuksen piirissä työskenteleviä naisia ja terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä sekä hallinto- ja toimistotyössä työskenteleviä miehiä.

Kuvio 19.
Parempi palkka opiskelun
syynä sosioekonomisen
aseman ja sukupuolen mu-
kaan. 18-64-vuotias työvoi-
ma.

9.3 Näkemykset aikuiskoulutuksesta

9.3.1 Lisäkoulutus uralla etenemisen kannalta

Naiset (23 %) uskoivat miehiä (16 %) useammin lisäkoulutuksesta olevan paljon apua uralla etenemisen kannalta. Naisista 39 % ja miehistä 42 % katsoi, ettei lisäkoulutuksesta ole juuri lainkaan hyötyä. Kolme prosenttia ei osannut sanoa kantaansa.

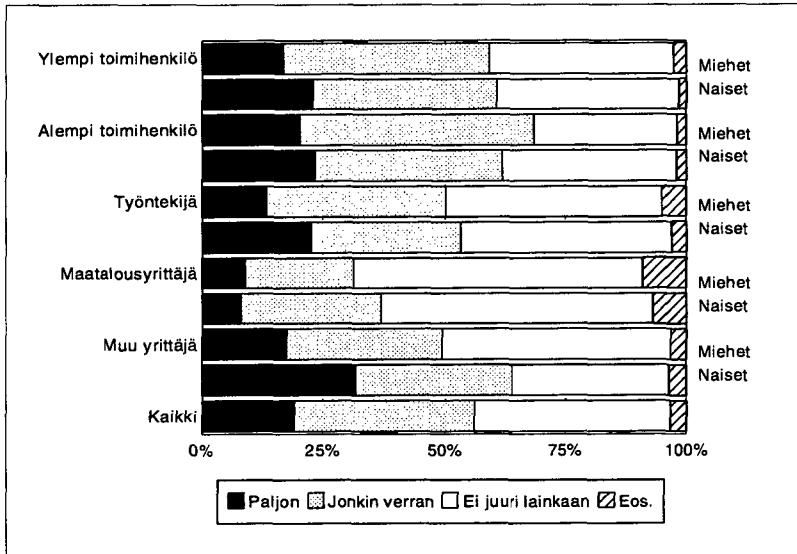
Pelkän kansa- tai peruskoulun suorittaneet uskoivat useammin kuin paremmin koulutetut, että lisäkoulutuksesta on apua uralla etenemisen kannalta. Naiset uskovat siihen hiukan useammin kuin miehet. Alimmalla koulutustasolla ero naisten ja miesten välillä on suurin.

Usko lisäkoulutuksen apuun uralla etenemisessä kasvaa opistotasolle saakka, missä se on korkeimmillaan. Neljännes katsoi lisäkoulutuksesta olevan paljon hyötyä. Opistotasoa alemman koulutuksen saaneiden joukossa naiset luottavat lisäkoulutuksen apuun selvästi useammin kuin

miehet. Korkeakoulutasolla enää 17 % naisista ja 13 % miehistä katsoi siitä olevan paljon hyötyä.

Maatalousyrittäjät uskoivat vähiten koulutuksesta olevan hyötyä uralla etenemisessä. Useimmin koulutukseen luottivat yrittäjänaiset. Toimihenkilöt luottivat siihen useammin kuin työntekijät. Naiset luottivat siihen enemmän kuin miehet ylempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden ryhmässä. Alempien toimihenkilöiden joukossa sukupuolten välillä ei ole suurta eroa. (Kuvio 20.)

Vähiten koulutukseen uralla etenemisen kannalta luottivat maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksen piirissä toimivat miehet ja naiset, teollisessa työssä, konehoidossa, kaivos- ja rakennustyössä työskentelevät naiset ja kuljetus- ja liikennetyössä työskentelevät miehet. Kaupallisessa työssä naiset luottivat koulutuksen apuun enemmän kuin miehet.

Kuvio 20. Lisäkoulutuksen hyöty uralla etenemisen kannalta sosioekonomisen aseman ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

9.3.2 Faktorianalyysi ja summamuuttajat aikuiskoulutusnäkemystä kartoittavista osioista

Aikuiskoulutusnäkemystä kartoittavat muuttajat ryhmiteltiin faktorianalyysin avulla. Kolmen faktorin varimax-ratkaisu oli selkein. Ensimmäinen faktori kuvasi aikuiskoulutusvastaisuutta. Korkeimmat lataukset tulivat väittämille 'pitkään työelämässä ollut ei tarvitse aikuiskoulutusta' ja 'aikuiskoulutuksen lisääminen ei ole tarpeen'. Toinen faktori kuvasi luottamusta koulutukseen. Faktorin kärkimuuttajat olivat: 'tutkinto on osoitus hyvästä ammattitaidosta' ja 'työelämässä pärjäävät vain pitkälle koulutetut'. Kolmannelle faktorille latautuivat rahoitukseen liittyvät väittämät. Yhteiskunnan rahoitusta koskeva muuttaja latautui myös koulutusmyönteisyysfaktorille.

Tässä yhteydessä tarkastellaan pelkästään kahdelle ensimmäiselle faktorille eniten latautuneita osioita. Niistä tehtiin summamuuttajat. Ensimmäiseen summamuuttajaan otettiin osiot 3, 4, 5, 8, 10 ja 12 ja toiseen osiot 11, 15, 16 ja 17. (Ks. liite, kysymys 23.) Summamuuttajista laskettiin keskiarvot sukupuolen mukaan eri koulutus- ja sosioekonomisen aseman luokissa ja ammattiryhmissä.

Aikuiskoulutusmyönteisyys

Naisten asenteet aikuiskoulutusta kohtaan ovat myönteisemmät kuin miesten. Aikuiskoulutusmyönteisyys kasvoi yleissivistävän pohjakoulutustason noustessa. Ammatillisen pohjakoulutuksen mukaan tarkasteltuna koulutusmyönteisyys kasvoi opistotasolle saakka. Ylimmillä koulutustasoilla ei asenteissa ollut merkittävää eroa.

Taulukko 30.
Aikuiskoulutuskielteisyyden ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammatillinen kurssi	3,3	3,6	3,4
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	3,5	3,9	3,7
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	3,7	4,0	3,9
Korkeakoulututkinto	3,7	4,1	3,9
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	3,8	4,0	3,9
Alempi toimihenkilö	3,7	3,9	3,8
Työntekijä	3,3	3,6	3,4
Maatalousyrittäjä	3,2	3,3	3,3
Muu yrittäjä	3,4	3,7	3,5
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	3,7	4,0	3,8
Terveystieteiden, sosiaalialan työ	4,0	3,9	3,9
Hallinto- ja toimistotyö	3,7	3,9	3,8
Kaupallinen työ	3,6	3,7	3,7
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	3,2	3,4	3,3
Kuljetus- ja liikennetyö	3,4	3,8	3,6
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	3,3	3,5	3,4
Palvelutyö	3,6	3,6	3,6
Yht. keskiarvo	3,5	3,8	3,7
Kaikki	1 442	1 292	2 734

1=täysin samaa mieltä, ... 5=täysin eri mieltä
Mitä pienempi keskiarvo, sitä suurempi aikuiskoulutuskielteisyyden kysymys 23

Maatalousyrittäjien asenteet olivat kielteisimmät aikuiskoulutusta kohtaan. Ylempien toimihenkilöiden asenteet olivat myönteisimmät ja alempien toimihenkilöiden myönteisemmät kuin työntekijöiden. Yrittäjät olivat näkemyksiltään lähimpänä työntekijöitä. (Taulukko 30.)

Asenteet aikuiskoulutusta kohtaan olivat myönteisimmät terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä, hallinto- ja toimistotyössä sekä teknisessä, tieteellisessä, lainopillisessa, humanistisessa ja taiteellisessa työssä. Asenteet olivat kielteisimmät maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa sekä teollisessa yms. työssä.

Näkemyseroista huolimatta suurin osa vastaajista piti aikuiskoulutusta tärkeänä. Vain 14 % miehistä ja 8 % naisista oli sitä mieltä, että pitkään työelämässä ollut ei tarvitse aikuiskoulutusta. Miehistä 12 % ja naisista 8 % katsoi, ettei

aikuiskoulutuksen lisääminen ole tarpeen. Miehistä 13 % ja naisista 7 % arvioi, että työpaikkakoulutus on vain ajankulua. Huomattavasti useampi oli sitä mieltä, että työtehtävät opitaan työpaikalla. Naisista vajaa puolet ja miehistä 55 % oli tätä mieltä. Työntekijöistä 60 % oli tätä mieltä, kun vastaava osuus ylemmistä toimihenkilöistä oli vähän yli kolmannes. Yrittäjät olivat tässä suhteessa mielipiteiltään lähellä työntekijöitä. Naisista 36 % ja miehistä 43 % katsoi, että aina löytyy sellaisia töitä, joissa ei tarvita lainkaan koulutusta. Naisista 13 % ja miehistä vajaa neljännes arvioi työpaikkakoulutuksen hyödyttävän enemmän työnantajia kuin työntekijöitä. Myös osioita yksitellen tarkasteltaessa havaitaan, että asenteet aikuiskoulutusta kohtaan ovat myönteisimmät hyvinkoulutettujen ja toimihenkilöiden joukossa.

Taulukko 31.

Luottamus koulutuksen voimaan ammatillisen pohjakoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. 18–64-vuotias työvoima.

Taustamuuttajat	Miehet keskiarvo	Naiset keskiarvo	Yht. keskiarvo
Ammatillinen pohjakoulutus			
Ei ammatill. koul./ammattillinen kurssi	2,5	2,5	2,5
Koulutasoinen ammatillinen tutkinto	2,6	2,7	2,6
Opistotasoinen ammatillinen tutkinto	2,7	2,8	2,8
Korkeakoulututkinto	2,7	2,8	2,7
Sosioekonominen asema			
Ylempi toimihenkilö	2,7	2,8	2,7
Alempi toimihenkilö	2,7	2,7	2,7
Työntekijä	2,6	2,5	2,5
Maatalousyrittäjä	2,4	2,3	2,4
Muu yrittäjä	2,6	2,7	2,6
Ammatti			
Tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ	2,6	2,8	2,7
Terveydenhuolto, sosiaalialan työ	2,8	2,7	2,8
Hallinto- ja toimistotyö	2,6	2,8	2,7
Kaupallinen työ	2,6	2,6	2,6
Maa- ja metsätaloustyö, kalastus	2,5	2,3	2,4
Kuljetus- ja liikennetyö	2,7	2,6	2,6
Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja rakennustyö	2,6	2,5	2,5
Palvelutyö	2,5	2,4	2,5
Yht. keskiarvo	2,6	2,6	2,6
Kaikki	1 442	1 292	2 734

1=täysin samaa mieltä, ... 5=täysin eri mieltä
Mitä pienempi keskiarvo, sitä suurempi luottamus koulutukseen
Kysymys 23

Luottamus koulutukseen

Myös koulutususkoa kuvastavista väittämistä muodostettiin summamuuttuja. Se mittaa suhtautumista koulutukseen ylipäätään. Kielteisimmän aikuiskoulutukseen ja työpaikkakoulutukseen suhtautuvat arvostavatkin koulutusta sinänsä eniten. Sukupuolten välillä ei ollut eroa.

Luottamus koulutuksen voimaan vähenee yleisivistävän pohjakoulutustason noustessa. Näin käy myös ammatillisen pohjakoulutustason noustessa, mutta opistotasoisien ja korkeakoulutasoisien tutkinnon suorittaneiden välillä ei ole eroa.

Maatalousyrittäjät ja työntekijät olivat useimmin yhtä mieltä koulutuksen tärkeyttä korostavien väittämien kanssa. Toimihenkilöiden ja yrittäjien välillä ei ollut merkittävää eroa eikä myöskään sukupuolten välillä sosioekonomisen aseman luokissa.

Palvelutyöntekijät, maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa ja teollisessa työssä, koneenhoitossa, kaivos- ja rakennustyössä työskentelevät olivat useimmin yhtä mieltä koulutususkoa kuvastavien väittämien kanssa. Vähiten väittämiin yhtyivät terveydenhuollossa ja sosiaaalialalla, hallinto- ja toimistotyössä sekä teknisessä, tie-

teellisessä jne. työssä työskentelevät. (Taulukko 31.)

Ryhmien välisistä eroista huolimatta suurin osa työvoimasta piti koulutusta hyvin tärkeänä. Heistä 85 % oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä sen kanssa, että lisäkoulutus auttaa työuralla etenemisessä. Vähiten koulutetut ja alimmassa sosioekonomisessa asemassa olevat uskoivat siihen eniten.

Naisista yksi viidesosa ja miehistä neljännes oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että työelämässä pärjäävät vain koulutetut. Koulutustason ja sosioekonomisen aseman mukaan ei ollut suuria eroja.

Kolmannes työvoimasta uskoi tutkinnon olevan osoitus hyvästä ammattitaidosta. Mitä alhaisempi pohjakoulutustaso oli, sitä useammin oltiin täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Maatalousyrittäjät ja työntekijät olivat useimmin tätä mieltä.

Työvoimasta 82 % katsoi, että koulutus on suomalaisen hyvinvoinnin perusta. Taustamuuttajat eivät aiheuttaneet eroa.

9.4 Johtopäätökset

Tulokset tukevat oletusta, että korkeasti koulutetuille ja hyvässä ammattiasemassa oleville ammatillinen aikuiskoulutus on keino siirtyä uusiin, usein vaativampiin työtehtäviin saman ammatin sisällä. Erityisesti miehet hyötyvät koulutuksesta tällä tavoin. Vähänkoulutetuille, ammattitaidottomille työntekijöille ammatillinen aikuiskoulutus sen sijaan merkitsi useammin vaihtuisen työpaikan saantia tai ammatin vaihtamista.

Tulokset tukevat myös oletuksia koulutuksen ja yhteiskunnallisen aseman vaikutuksesta koulutusmotivaatioon. Itsensä ja ammattitaidon kehittäminen motivoivat opiskeluun sitä enemmän, mitä korkeampi peruskoulutus ja sosioekonomi-

nen asema olivat. Parempi palkka puolestaan motivoi vähiten niitä, joilla jo on hyvät tulot kuten ylempiä toimihenkilöitä ja yrittäjiä. Eniten parempi palkka motivoi koulutukseen pienipalkkaisia naisia.

Myös näkemyksissä aikuiskoulutuksesta on oletusten mukaisia eroja taustamuuttujien mukaan. Hyvinkoulutetut ja toimihenkilöammateissa toimivat suhtautuvat myönteisemmin aikuiskoulutukseen kuin työntekijät ja maatalousyrittäjät. Naisten näkemykset olivat myönteisemmät kuin miesten. Toisaalta työntekijät ja maatalousyrittäjät luottavat sinänsä peruskoulutuksen voimaan enemmän kuin toimihenkilöt.

10 Päätulokset

Aikuiskoulutussuunnitelmien toteutumisen kannalta on tärkeää, että ihmiset motivoituvat koulutukseen. Ammatilliseen aikuiskoulutukseen motivoitumiseen vaikuttavat mm. työn laatu, mahdollisuus saada koulutusta ja koulutuksesta saatava hyöty esim. työuralla etenemisen, työtehtävien vaihdon, taitojensa käyttämisen yms. tavoitteiden kannalta.

Tutkimuksessa tarkasteltiin aluksi työoloja peruskoulutuksen, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan. Lohkoutumisteorioiden mukaan työmarkkinat ovat pitkälti lohkoutuneet mm. näiden taustatekijöiden mukaan. Haluttiin tarkastella eroja työoloissa ja ymmärtää tätä taustaa vasten ihmisten suhtautumista ja osallistumista ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Mm. Kohn ja Schooler (1983) olettavat, että työolot vaikuttavat suuresti ihmisten asenteisiin ja orientaatioihin.

Työolojen tarkastelu vahvistaa segmentaatioteorioiden oletusta työmarkkinoiden lohkoutumisesta. Työoloissa on eroa myös Kohnin ja Schoolerin (1983) työn itseohjautuvuuden kriteerein mitattuna. Työolot vaihtelevat suuresti koulutuksen, sosioekonomisen aseman ja myös sukupuolen mukaan. Työolot ovat monin tavoin paremmat, mitä korkeampi koulutus ja sosioekonominen asema ovat. Parhaimmat ne ovat korkeaa koulutusta ja ammattitaitoa vaativissa ammattiryhmissä. Miehillä ne ovat paremmat kuin naisilla. Ammatillista aikuiskoulutusta on myös eniten siellä, missä työolot ovat muutenkin parhaat, ja koulutuksen tarve on siellä myös suurin. Aikuiskoulutuksen motivaatio, koulutuksen vaikutukset ja näkemykset koulutuksesta ovat myös erilaiset erilaisessa työssä toimivilla.

Työn itseohjautuvuus

Kohnin ja Schoolerin mukaan työ vaikuttaa asenteisiin ja orientaatioihin. Tärkeä vaikuttava ominaisuus on työn itseohjautuvuus. Tällaisen työn tekeminen johtaa vastaavanlaisten asentei-

den omaksumiseen itseä ja yhteiskuntaa kohtaan. Itseohjautuva työ on monimutkaista, vain löyhästi valvottua ja sisältää vain vähän rutineja. Korkeasti koulutettujen ja hyvässä ammatiasemassa olevien työ on todennäköisimmin sellaista.

Työn monimutkaisuutta voitiin mitata työn oppimiseen kuluvalla ajalla sekä työn tarjoamalla mahdollisuudella opittujen tietojen ja taitojen käyttämiseen, uuden oppimiseen ja ammattitaidon kehittämiseen.

Oman työn oppimisaika arvioitiin sitä pidemmäksi, mitä korkeampi koulutus- ja sosioekonominen taso olivat ja mitä miesvaltaisempi ammattiala on. Ylempien toimihenkilöiden ryhmässä 70 % miehistä ja 52 % naisista katsoi työnsä oppimisen kestävän yli vuoden. Ero näkyi nimenomaan arvioinneissa, että oppiminen kestäisi yli kaksi vuotta. Työntekijämiehistäkin yli kolmannes katsoi työnsä oppimisen vievän vähintään vuoden, kun naisista vain 11 % oli tätä mieltä. Miehet arvioivat työnsä oppimisaikan pidemmäksi kuin naiset kaikissa ammattiryhmissä koulutustasosta ja sosioekonomisesta asemasta huolimatta. Ero arvioinneissa johtunee osittain siitä, että miehet pääsevät etenemään vaativampiin töihin kaikissa ammattiryhmissä. Se ei kuitenkaan voi olla ainoa selitys. Ilmeisesti naiset aliarvioivat ja/tai miehet yliarvioivat työnsä vaativuutta.

Miehillä oli paremmat mahdollisuudet kuin naisilla oppia uusia asioita työssä, käyttää aikaisemmin opittuja tietoja ja taitoja, kehittää kykyjään ja ammattitaitoaan, siirtyä työkokemuksen karttuessa entistä vaativampiin tehtäviin ja edetä ammattiurollaan. Sekä naisilla että miehillä mahdollisuudet olivat sitä paremmat, mitä korkeampi koulutustaso ja sosioekonominen asema olivat. Mahdollisuudet olivat parhaat korkeaa koulutusta vaativissa ammattiryhmissä. Näitä ovat tekninen, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ, hallinto- ja toimistotyö sekä terveydenhuollon- ja sosiaalialan

työ. Mahdollisuudet olivat huonoimmat teollisessa työssä, koneenhoidossa, kaivos- ja rakennustyössä, palvelutyössä sekä kuljetus- ja liikennetyössä.

Työn itseohjautuvuutta kuvaavat myös mahdollisuudet omien työtapojen valitsemiseen ja kehittämiseen, oman työtahdin säätelyyn ja vaikuttamismahdollisuudet työpaikalla.

Miehillä oli enemmän työtapojen valinta- ja kehittämismahdollisuuksia kuin naisilla ja vielä suurempi ero oli mahdollisuudessa säädellä omaa työtahtia. Myös nämä mahdollisuudet lisääntyvät ylemmillä koulutustasoilla ja sosioekonomisen aseman tasoilla. Työtapojen valinta- ja kehittämismahdollisuuksia oli eniten korkeaa koulutusta vaativissa ammattiryhmissä. Eniten mahdollisuutta säädellä omaa työtahtia oli maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa.

Miehillä on myös paremmat mahdollisuudet vaikuttaa työpaikalla annettavaan koulutukseen, oman yksikön työnjakoon ja työtapaan sekä koko yritystä koskevaan päätöksentekoon. Vaikutusmahdollisuudet ovat parhaat toimihenkilöammateissa ja korkeimmilla koulutustasoilla, missä myös naisten ja miesten välinen ero on suurin.

Toimihenkilöammateissa toimivat kokivat saavansa useammin arvostusta hyvin tehdystä työstä ja tunsivat useammin olevansa työyhteisön arvostettuja jäseniä kuin työntekijät. Myös mahdollisuudet tehdä työtä yhdessä muiden kanssa kasvavat koulutustason ja sosioekonomisen aseman nousun myötä.

Työmarkkina-aseman vakaus

Lohkoutumisteorioiden oletusten mukaan primarisegmentin työpaikoille on ominaista korkea työllisyysturva, hyvä mahdollisuus edetä uralla ja edullisemmat työolot kuin sekundärisegmentillä. Primaarisegmentillä liikkuvuus ammatista toiseen on vähäistä. Liikkuvuus on yleensä siirtymistä työpaikasta toiseen, usein arvostetumpaan ja paremmin palkattuun työhön. Primaarisegmentillä toimivilla aikuiskoulutus on keino parantaa asemaa samassa ammatissa. Koulutus stimuloi tällöin työpaikan vaihtoihin. Sekundärisegmentille on ominaista korkea ja vapaaehtoinen liikkuvuus työvoimasta pois ja takaisin sekä työn ja työttömyyden välillä. Ammattia ja työpaikkaa vaihdetaan usein ja työsuhteet ovat lyhyitä. Urallaeteneminen, palkkaus ja työolot ovat huonommat kuin primaa-

risegmentillä. Sekundärisegmentillä aikuiskoulutus on usein kouluttautumista uusiin tehtäviin, jotka estävät työmarkkina-aseman heikkenemisen tai joutumisen työttömäksi. Tulokset tukevat ainakin osittain oletuksia.

Vielä vuonna 1990 työttömyyttä, lomautuksia sekä toisiin tehtäviin siirtämistä seuraavan kahden vuoden aikana pidettiin hyvin epätodennäköisenä. Työttömyyskokemuksiakin oli suhteellisen harvoilla. Naisten ja miesten välillä ei ollut suuria eroja muutamia ammattiryhmiä lukuunottamatta. Työttömyyden uhka oli sitä pienempi ja työttömyyttä oli koettu sitä harvemmin, mitä parempi koulutustaso oli. Toimihenkilöt ja yrittäjät olivat harvemmin joutuneet työttömiksi ja tunsivat työttömyyden uhkaa harvemmin kuin työntekijät. Eniten työttömyyttä ja lomautuksia oli teollisessa työssä, koneenhoidossa, kaivos- ja rakennustyössä erityisesti naisilla. Uhkaa toisiin tehtäviin siirtämisestä oli eniten kuljetus- ja liikennetyössä ja miehillä palvelutyössä.

Suurin osa palkansaajista piti ammatin vaihtoa seuraavan kahden vuoden aikana epätodennäköisenä. Se oli kuitenkin hiukan todennäköisempää naisille kuin miehille. Opistotasoa alemman tutkinnon suorittaneille se oli todennäköisempää kuin paremmin koulutetuille. Toimihenkilöammateissa toimiville ja maanviljelijöille se oli epätodennäköisempää kuin työntekijöille.

Työpaikan vaihto oli hiukan todennäköisempää kuin ammatin vaihto. Myös työpaikan vaihto oli naisille hiukan todennäköisempää kuin miehille. Ammatillisen pohjakoulutuksen mukaan ei ollut eroa. Työntekijöille se oli todennäköisempää kuin alemmille toimihenkilöille. Epätodennäköisintä se oli maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa sekä kuljetus- ja liikennetyössä ja todennäköisintä palvelutyössä.

Työtehtävien vaihto seuraavan kahden vuoden aikana sen sijaan oli todennäköisintä miehille, opistotasaisen koulutuksen suorittaneille ja toimihenkilöille. Ammattiryhmittäiset erot eivät olleet suuret, mutta sukupuolierot joidenkin ammattiryhmien sisällä olivat.

Miehillä oli paremmat mahdollisuudet siirtyä työtehtävästä toiseen työpaikalla kuin naisilla. Ylemmillä toimihenkilöillä mahdollisuuksia oli vähemmän kuin alemmilla toimihenkilöillä ja työntekijöillä. Eniten mahdollisuuksia oli teollisessa työssä, koneenhoidossa sekä kaivos- ja rakennustyössä.

Työn muuttuminen työtavoiltaan ja -välineiltään

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella työn muuttuminen ratkaisevasti tavoiltaan ja välineiltään aiheuttaisi enemmän aikuiskoulutuksen tarvetta kuin ammatin, työpaikan tai työtehtävien vaihto tai työttömyys ja lomautukset. Aineiston keruun jälkeen tilanne on tietysti muuttunut toisenlaiseksi taloudellisen laman vuoksi.

Vastaajista 40 % arvioi, että työ muuttuu ratkaisevasti työtavoiltaan ja -välineiltään seuraavan viiden vuoden aikana. Työn muuttuminen oli todennäköisintä korkeimmilla koulutustasoilla ja toimihenkilöammateissa. Työn muuttuminen koettiin etupäässä haastavana. Miehet kokivat sen haastavampana kuin naiset. Mitä korkeampi koulutustaso oli ja mitä parempi sosioekonominen asema olivat, sitä haastavammaksi mahdollinen muutos koettiin. Eniten epävarmuutta muutoksesta koettiin maa- ja metsätaloustyössä ja kalastuksessa sekä myös teollisessa ja palvelutyössä toimivien naisten keskuudessa.

Koulutukseen osallistuminen ja koulutustarve

Hyvinkoulutetut ja toimihenkilöammateissa toimivat arvioivat työnsä oppimisajan pisimmäksi ja kokivat useimmin tietonsa ja taitonsa puutteelliseksi. Myös koulutustarve oli heillä suurin. He olivatkin useimmin saaneet työhönperehdyttämiskoulutusta ja kokivat mahdollisuutensa saada työpaikalla ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta parhaimmiksi. Kokiessaan tietonsa ja taitonsa puutteelliseksi, he saivat useammin kuin muut apua ulkopuolisilta asiantuntijoilta, koulutuksesta sekä kirjallisuudesta ja ammattilehdistä. Miehet saivat useammin apua työpaikan ulkopuolisilta asiantuntijoilta kuin naiset. Naisilla koulutustarve oli suurempi kuin miehillä. Naiset myös uskoivat useammin kuin miehet koulutuksesta olevan hyötyä uralla etenemisen kannalta. Miehet olivat kuitenkin useammin saaneet koulutusta.

Suurin osa koulutukseen osallistuneista katsoi hyötynensä siitä. Naisten ja miesten välillä ei ollut suuria eroja. Koulutuksesta oli hyödytty sitä enemmän, mitä parempi pohjakoulutustaso oli. Toimihenkilöt ja muut yrittäjät olivat hyötynneet enemmän kuin työntekijät ja maatalousyrittäjät.

Koulutuksen hyödyttömyyden syyt olivat erilaiset eri koulutustasoilla ja eri sosiaaliluokissa. Toimihenkilöt, erityisesti ylemmät toimihenkilöt mainitsivat useimmin, että koulutus ei vastannut työtä. Työntekijät taas katsoivat, että koulutus oli eri alalta kuin työ tai he eivät olleet lainkaan osallistuneet koulutukseen. Miehet arvioivat useammin kuin naiset, että koulutusta ei tarvita, työn oppii tekemällä.

Koulutuksen motivaatio

Kohnin ja Schoolerin oletusten mukaan työn ulkoiset ominaisuudet kuten palkka, työtoverit sekä työn raskaus ja varmuus olisivat tärkeitä alhaisessa ammattiasemassa oleville. Korkeassa asemassa olevat suuntautuisivat enemmän työn tarjoamiin itseilmais- ja suoritusmahdollisuuksiin. Tulokset tukevat oletuksia.

Oman ilmoituksen mukaan työvoimaan kuuluvia motivoi eniten opiskeluun itsensä ja ammattitaidon kehittäminen. Myös vaihtelunhalu, halu saada parempaa palkkaa ja pääsy toisiin tai vaativampiin tehtäviin olivat tärkeitä syitä. Tehtäviä haluttiin vaihtaa enemmän kuin työpaikkaa ja ammattia. Vähiten tärkeitä syitä olivat työn varmuuteen liittyvät seikat kuten työttömyys tai sen uhka ja vakituisen työpaikan saanti sekä se, että tututkin osallistuvat koulutukseen.

Itsensä ja ammattitaidon kehittäminen koettiin sitä tärkeämmäksi opiskelusyiksi, mitä korkeampi koulutustaso oli. Ylemmät toimihenkilöt mainitsivat ne useimmin. Parempi palkka motivoi koulutukseen vähiten korkeakoulututkinnon suorittaneita, ylempää toimihenkilöitä ja yrittäjiä sekä miehiä vähemmän kuin naisia. Palkka motivoi eniten kaupallisessa työssä sekä teollisessa työssä, koneenhoidossa, kaivos- ja rakennustyössä. Tulos on odotusten mukainen. Ryhmissä, joissa hyvä palkka on itsestäänselvyys, se motivoi vähiten. Tällöin muut tekijät saavat suuremman painon.

Suhtautuminen koulutukseen

Kohnin ja Schoolerin oletusten mukaan työ vaikuttaa asenteisiin ja orientaatioihin. On todennäköistä, että hyvässä ammattiasemassa olevat suhtautuvat myönteisemmin koulutukseen kuin alhaisessa ammattiasemassa olevat. Tämä pitääkin paikkansa aikuiskoulutukseen suhtautumisen osalta. Alhaisessa ammattiasemassa olevat luot-

tavat kuitenkin enemmän peruskoulutuksen voimaan kuin paremmassa asemassa olevat.

Aikuiskoulutukseen ja työpaikkakoulutukseen suhtauduttiin myönteisimmin ryhmissä, jotka saivat sitä eniten. Naisten käsitykset olivat kuitenkin myönteisemmät kuin miesten. Toimihenkilöt suhtautuivat positiivisemmin kuin työntekijät ja muut yrittäjät. Kielteisin suhtautuminen oli maatalousyrittäjillä. Suurin osa vastaajista piti kuitenkin aikuiskoulutusta hyödyllisenä.

Vaikka maatalousyrittäjät ja työntekijät suhtautuivat kielteisimmin aikuiskoulutukseen ja työpaikkakoulutukseen, he kuitenkin vastasivat useimmin myöntävästi koulutuksen tärkeyttä korostaviin väittämiin. Väittämät, jotka aiheuttivat eniten eroja koulutustaustan ja sosioekonomisen aseman mukaan olivat 'lisäkoulutus auttaa työuralla etenemisessä' ja 'tutkinto on osoitus hyvästä ammattitaidosta'. Ei ole yllättävää, että hyvinkoulutetut ja korkeassa sosioekonomisessa asemassa olevat harvemmin yhtyvät näihin väittämiin.

Lähteet:

Haven, H. & Syvänperä, R.

Aikuiskoulutukseen osallistuminen. Tilastokeskuksen tutkimuksia nro 92, 1980.
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1983.

Helin J. & Erkkilä M.

90-luvun palkkatyöläinen. Tutkimus SAK:n liittojen jäsenistön rakenteesta, suhteesta työhön ja työaikaan. Gummerus. Jyväskylä 1990.

Kevätsalo, K.

Selviytymistä, vastarintaa, vapauspyrkimyksiä.
Työpaikalla toimimisen muuttuvat ehdot 1980-luvun Suomessa.
Tutkijaliitto, Vaasa 1988.

Kivinen, O. & Rinne, R. & Ahola, S.

Koulutuksen rajat ja rakenteet. WSOY, Juva 1989.

Kohn, M. & Schooler, C.

Work and Personality: An Inquiry Into the Impact of Social Stratification.
Ablex Publishing Corporation, New Jersey 1983.

Komiteanmietintö 1975:28

Aikuiskoulutuskomitean 2. osamietintö. Helsinki.

Lehto, A.

Naisten ja miesten työolot. Tilastokeskuksen tutkimuksia 138. Helsinki 1988.

Lindström, K. & Lehto, A. & Kandolin I.

Ikä ja työ. Eri-ikäisten palkansaajien työolot ja työasenteet.
Tilastokeskuksen tutkimuksia nro 154. Helsinki 1989.

Nätti, J.

Katsaus työmarkkinoiden segmentaatioteorioihin.
Työvoimaministeriön työvoimapoliittisia tutkimuksia nro 53.
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1985.

Nätti, J.

Työmarkkinoiden lohkoutuminen Suomessa.
Työvoimaministeriön työvoimapoliittisia tutkimuksia nro 78.
Valtion painatuskeskus, Helsinki 1988.

Haastattelulomake

Seuraavat kysymykset liittyvät kaikkeen saamaanne koulutukseen, mm. erillisiin työssä tai vapaa-ajalla käytyihin kurseihin sekä muuhun opiskeluun.

1.	<p>Aluksi kysyn pohjakoulutuksestanne. Oletteko suorittanut:</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td data-bbox="354 741 495 829">KORKEIN KOULUTUS-RENGAS-TETAAN</td> <td data-bbox="354 234 547 741"> osan kansakoulua, kansakoulun tai kansalaiskoulun osan keskikoulua tai peruskoulua keskikoulun tai peruskoulun osan lukiota lukion vai ylioppilastutkinnon? </td> <td data-bbox="354 140 547 234"> 1->K3 2 3->K3 4 5 6->K3 </td> </tr> </tbody> </table>	KORKEIN KOULUTUS-RENGAS-TETAAN	osan kansakoulua, kansakoulun tai kansalaiskoulun osan keskikoulua tai peruskoulua keskikoulun tai peruskoulun osan lukiota lukion vai ylioppilastutkinnon?	1->K3 2 3->K3 4 5 6->K3						
KORKEIN KOULUTUS-RENGAS-TETAAN	osan kansakoulua, kansakoulun tai kansalaiskoulun osan keskikoulua tai peruskoulua keskikoulun tai peruskoulun osan lukiota lukion vai ylioppilastutkinnon?	1->K3 2 3->K3 4 5 6->K3								
2.	<p>Onko koulunkäyntinne vielä kesken?</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td data-bbox="637 637 663 703">Kyllä</td> <td data-bbox="637 234 663 637">.....</td> <td data-bbox="637 140 663 234">1->K4</td> </tr> <tr> <td data-bbox="663 637 689 703">Ei</td> <td data-bbox="663 234 689 637">.....</td> <td data-bbox="663 140 689 234">2</td> </tr> <tr> <td data-bbox="689 637 714 703">EOS</td> <td data-bbox="689 234 714 637">.....</td> <td data-bbox="689 140 714 234">9</td> </tr> </tbody> </table>	Kyllä	1->K4	Ei	2	EOS	9
Kyllä	1->K4								
Ei	2								
EOS	9								
3.	<p>Aiotteko seuraavien 2 vuoden aikana täydentää pohjakoulutustanne vielä jollakin peruskoulu- tai lukio-opinnoilla?</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td data-bbox="817 637 843 703">Kyllä</td> <td data-bbox="817 234 843 637">.....</td> <td data-bbox="817 140 843 234">1</td> </tr> <tr> <td data-bbox="843 637 869 703">Ei</td> <td data-bbox="843 234 869 637">.....</td> <td data-bbox="843 140 869 234">2</td> </tr> <tr> <td data-bbox="869 637 895 703">EOS</td> <td data-bbox="869 234 895 637">.....</td> <td data-bbox="869 140 895 234">9</td> </tr> </tbody> </table>	Kyllä	1	Ei	2	EOS	9
Kyllä	1								
Ei	2								
EOS	9								

<p>4. Entä onko teillä ammatillista koulutusta? Oletteko suorittanut:</p> <p>1 jonkin kouluasteen tutkinnon ammatillisessa oppilaitoksessa? JOS KYLLÄ: minkä tutkinnon?</p> <p>2 jonkin opistoasteen tutkinnon ammatillisessa oppilaitoksessa? JOS KYLLÄ: minkä tutkinnon?</p> <p>3 vähintään 1/2 vuotta kestäneen ammatillisen kurssin, esimerkiksi työllisyyskurssin tai oppisopimuskoulutuksen? JOS KYLLÄ: minkä?</p> <p>4 korkeakoulututkinnon? JOS KYLLÄ: minkä tutkinnon?</p> <p>KAIKISSA KOODI 2 (=EI AMMATILLISTA KOULUTUSTA) ☐ ->K6</p> <p>VAIN YKSI "KYLÄ" (=1) -VAIHTOHTO ... ☐ ->K7</p>	<p>Kyllä ei EOS</p> <p>1 2 9</p> <p>1 2 9</p> <p>1 2 9</p> <p>1 2 9</p>	<p>5. Onko aikaisempien tutkintojenne osasuorituksia otettu huomioon myöhemmissä tutkinnoissanne?</p> <p>Kyllä 1</p> <p>Ei 2</p> <p>EOS 9</p> <p>1 } ->K7 2 } 9 }</p>
<p>6. Miksiköhän ette ole voinut hankkia ammatillista koulutusta?</p> <p>Opiskelee parhaillaan</p> <p>Ei ole ammatillista koulutusta, koska:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>EOS 99</p>	<p>00</p>	

7.	Missä seuraavista oppilaitoksista tai koulutusmuodoista olette joskus opiskellut? Huomioon otetaan vain sellainen opiskelu, joka on kestänyt vähintään 6 tuntia. Opiskeluksi katsotaan myös keskeytyneet opinnot. Oletteko joskus opiskellut (KORTTI 1): (JOS KYLLÄ, TEE LISÄKYSYMS)	Ei	Kyllä: (LISÄKYSYMS.) viimeksi ku- luneiden 12 kuukauden aikana vai semin?
	KOULUTUSMUOTO		
	01 Kansakoulussa tai kansalaiskoulussa?	1	3
	02 Peruskoulussa tai keskikoulussa?	1	3
	03 Lukiossa?	1	3
	04 Keskikoulussa, lukion litaainja, litseppikoulu, oppikoulu, litainja)?	1	3
	05 Oppisopimuskoulutuksessa? (KURSSIJARJOSTUS SUORITETTAVAN AMMATILIISSISSA KURSSEKSIKESKUSSÄ TAI OPPILAITOKSESSA)	1	3
	06 Työvoimaviranomaisten kustantamalla työtehtävien kursseilla?	1	3
	07 Ammatillisessa oppilaitoksessa peruskoulu- tai ylioppilaspohjaisessa nuorisosaatteen koulutuksessa?	1	3
	08 Ammatillisessa oppilaitoksessa erityisesti aikuisille järjestetyssä koulutuksessa (mukaan luetan myös yksityisoppilaat)?	1	3
	KYSY VAIN MIEHILTÄ: 09 Sotilasaalan oppilaitoksessa (ei varusmies- palvelu)?	1	3
	10 Kansanopistossa tai kansankorkeakoulussa ammatillisen kelpoisuuden tuottavassa koulutuksessa?	1	3
	11 Kansanopistossa tai kansankorkeakoulussa pe- rusoppilajaksen muussa koulutuksessa?	1	3
	12 Kansanopistossa tai kansankorkeakoulussa lyhytkursseilla?	1	3
	13 Konservatoriossa ammatillisen kelpoisuuden tuottavassa koulutuksessa tai musiikkikou- lussa tai -opistossa (ei aikuisosastolla)?	1	3
	14 Musiikkioppilaitoksessa musiikkikouluaste- eseen sisältyvällä aikuisosastolla (entinen kansankonservatorio-osasto)?	1	3
	15 Urheiluoipistossa ammatillisen kelpoisuuden tuottavassa koulutuksessa?	1	3

16 Urheiluoipiston muussa koulutuksessa?	1	2	3
17 Oletteko osallistunut ammatillisen pätevyys- tutkinnon koetilaisuuksiin; ei tarkoita ammatikoulun suorittamista?	1	2	3
18 Korkeakoulun perustutkintoon tähtäävässä koulutuksessa?	1	2	3
19 Korkeakoulun jatkotutkintoon tähtäävässä koulutuksessa?	1	2	3
20 Korkeakoulussa ammatillisella täydennys- koulutuskursilla?	1	2	3
21 Korkeakoulussa erillistä arvosanaa tai avolinen korkeakoulun kurseja?	1	2	3
22 Kesäyliopistossa?	1	2	3
23 Kansalais- tai työväenopistossa?	1	2	3
24 Kielikoulussa tai -opistossa?	1	2	3
25 Kirjeopistossa?	1	2	3
26 Autokoulussa?	1	2	3
27 Tanssikoulussa tai -opistossa (moderni- tai jazztanssi tai baletti)?	1	2	3
28 Konekirjoituskoulussa?	1	2	3
29 Opintokeskuksen opintokerhossa tai kursseilla?	1	2	3
30 Jonkin järjestön, liiton tai yhdistyksen järjestämällä kursseilla?	1	2	3
31 Työnantajan järjestämässä koulutuksessa työpaikalla, omassa koulutusyksikössä tai muissa koulutuslaitoissa (myös sivutyö)?	1	2	3
32 Erillisessä täydennyskoulutusyksikössä?	1	2	3
33 Oletteko opiskellut seuraamalla säännölli- sesti joltakin opetusohjelmasarjaa radiosta tai televisiossa?	1	2	3
34 Oletteko osallistunut konferensseihin, erillisiiin seminaareihin tai vastaaviin koulutusilaisuuksiin?	1	2	3
35 Oletteko ollut jossakin muussa koulutuksessa muussa?	1	2	3

	1. kurssi tai koul.tilaisuus
14. <u>Liittyikö kurssi tai koulutus ensisijaisesti:</u>	
työhön tai ammattinne	1
luottamustehtäviinne työpaikalla	2
luottamustehtäviinne muualla (KUNTA, SEURAKUNTA, TALOYHTIÖ YMS.)	3
harrastuksinne	4
vai opiskelitteko peruskoulu-, lukio- tai muita yleissivistäviä aineita?	5
muu syy: mikä?	
EOS	9
15. <u>Minkä vuoksi ensisijaisesti menitte tähän koulutukseen?</u>	
Meni koulutukseen, koska	
EOS	99
16. <u>Menittekö tähän koulutukseen ensisijaisesti:</u>	
omasta aloitteesta	1
työnantajan	2
ammattiyhdistyksen tai -liiton	3
vai työvoimaviranomaisten aloitteesta ..	4
vai tuliko aloite muualta?	5
EOS	9

2. kurssi tai koul.tilaisuus	3.kurssi tai koul.tilaisuus	4.kurssi tai koul.tilaisuus
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5
9	9	9
99	99	99
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5
9	9	9

	1. kurssi tai koulutusta...
17. HIPPY: KOULUTUSMUOTO ON 06 EII TYÖLLISYYS-KOULUTUS	☐ ->K20 ☐ ->K20
18. Käyttökö tähän koulutukseen osallistumiseen: 1 palkallista työaikaa? 2 omaa vapaa- tai loma-aikaa? 3 palkatonta loma-aikaa? 4 opintovapaata?	Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9
19. Miten rahoititte tähän koulutukseen liittyvät kustannukset (esim. kurssimaksuun, oppimateriaaliin, matkaihin, majoitukseen ja ruokailukustannuksiin yms.): 1 osallistujako työnantaja kustannuksiin? 2 maksoitteko itse jotakin? 3 saitteko valtion takaamaa opintotukea? 4 entä tukiko ammattiliitto tai ammattiyhdistys opintojanne? 5 saitteko taloudellista tukea muualta?	Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9
20. Arvioika, kuinka monta päivää yhteensä olette tässä koulutuksessa viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana (6 oppituntia = 1 päivä)? Päivien lukumäärä	☐ ->K20 ☐ ->K20
TARKISTA, ONKO VASTAAJAJA OSALLISTUNUT JOLEKIN MUULLE TÄMÄN EMMAN AIKUISKOULUTUSMUOTOON KURSSILLE. SIIRRY VASTA SEN JÄLKEEN SEURAAVAAN MAINITTUUN AIKUISKOULUTUSMUOTOON (RENGASTETTU VIHREÄ 2). KUN OLET KÄYNTI KAIKKI MAINITUT AIKUISKOULUTUSMUODOT (RENGASTETTU VIHREÄ 2), SIIRRY KYSYMYKSEEN 21.	☐ ->K20 ☐ ->K20

2. kurssi tai koulutusta...	3. kurssi tai koulutusta...	4. kurssi tai koulutusta...
☐ ->K20 ☐ ->K20	☐ ->K20 ☐ ->K20	☐ ->K20 ☐ ->K20
Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9	Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9	Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9
Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9	Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9	Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9
☐ ->K20 ☐ ->K20	☐ ->K20 ☐ ->K20	☐ ->K20 ☐ ->K20

24.	HYPY: OPISKELIJA, KOULULAINEN VARUSMIES } ->XB2	
25.	Olettko sen jälkeen, kun siirryitte työelämään, ollut ammattin tai työhönne liittyvillä kursseilla tai koulutuksessa: yhden kerran 1 2 - 3 2 4 - 10 3 vai yli 10 kertaa 4 vai ette lainkaan? 5 } ->K27 EOS/Ei sovi 9	
HUOMIOON OTEAAN YHTENSÄ VÄHINTÄÄN 6 TUNTIA KESTÄNYT KOULUTUS.		
26.	Onko näillä ammattin tai työhönne liittyvillä kurs- seilla ja koulutuksella ollut yleisesti ottaen seu- raavia vaikutuksia: 1 selviydittekö koulutuksen jälkeen työ- tehtävistänne paremmin? 1 2 9 2 siirryittekö toisiin tehtäviin? 1 2 9 3 siirryittekö vaativampiin tehtäviin? 1 2 9 4 vaihdotteko työpaikkaanne tai ammattianne? 1 2 9 5 muutitteko työhön toiseen kuntaan? 1 2 9 6 saaitteko vakituisen työpaikan? 1 2 9 7 muu vaikutus, mikä? 1 2	Kyllä ei EOS 1 2 3 9 1 2 3 9 1 2 3 9 1 2 3 9 1 2 3 9 1 2 3 9

27.

Kuinka paljon seuraavat syyt estävät tai vai-
 keuttavat källä hetkellä osallistumistanne
 omalla vapaa-ajallanne (työn ohessa-tai muu-
 ten) ja omalla kustannuksellanne kursselle
 tai koulutukseen (KORTTI 3):

	Paljon verran lainskaan	EOS
1 kiinnostuksen puute?	1	2 3 9
2 väsymys?	1	2 3 9
3 koulutuksesta ei ole hyötyä?	1	2 3 9
4 koulutuksen tai opetuksen heikko laatu?	1	2 3 9
5 muut kuin opintoohjarrastukset? ...	1	2 3 9
6 vähäinen pohjakoulutus?	1	2 3 9
7 epäonnistumisen pelko?	1	2 3 9
8 hankalat tai epäsuunnolliset työajat?	1	2 3 9
9 taloudelliset syyt?	1	2 3 9
10 lastenhoito-ongelmat?	1	2 3 9
11 muut koti- ja perhesyyt?	1	2 3 9
12 ikä tai terveydelliset syyt?	1	2 3 9
13 tiedon puute opiskelumahdolti- suuksista?	1	2 3 9
14 sopivien koulutusmahdollisuuksien puute?	1	2 3 9
15 koulutusmahdollisuuksien sijainti tai kulkuyhteydet?	1	2 3 9
16 muu este tai vaikeus: mikä?	1	2 3

Mikä näistä syistä on suurimpana esteenä tai
 vaikeutena?

MERKITSE ESTEEN/VAIKEUDEN NUMERO ...
 EOS

LUE TARVITTAESSA NE OSIOT UDESTAAN, JOISSA
 ON RENGASTETTU VAIHTOEHTO 1 (TAI 2). JOS KAI-
 KISSA ON VAIHTOEHTO 3 TAI 9 SIIRRY SEURAavaan
 KYSYMYKSEEN.

32. JOS OPISKELI VAPAA-AJALLA: (K31 = 1 TAI 3)

Mitä asioita opiskelitte tällä tavoin vapaa-ajallanne? (OPINTOJEN SISÄLTÖ TARKASTI!)

99

JOS OPISKELI TYÖAJALLA: (K31 = 2 TAI 3)

Mitä asioita opiskelitte tällä tavoin työ-ajallanne? (OPINTOJEN SISÄLTÖ TARKASTI!)

99

HPPI:

TYÖKYVYTTÖMYSELÄKKEILLÄ TAI
 PITKÄAIKAISESTI SAIRAS

ELÄKKEILLÄ IÄN TAI TYÖVUOSIEN PERUSTEELLA
 TYÖTÖMYSELÄKKEILLÄ
 HOITAA OMAA KOTITALOUTTA

->K42

33.

34.

Kuinka paljon seuraavat syyt herättävät teissä kiinnostusta tai aiheuttavat tarvetta ryhtyä lähivuosina opiskelemaan (KORTTI 3):

01	työttömyys tai sen uhka?	1	2	3	9
02	pääsy tai halu päästä toisiin
työtehtäviin?	1	2	3	9
03	pääsy tai halu päästä vaativam-
piin työtehtäviin?	1	2	3	9
04	halu vaihtaa työpaikkaa?	1	2	3	9
05	halu vaihtaa ammattia?	1	2	3	9
06	halu saada parempaa palkkaa?	1	2	3	9
07	ammattitaitonne ylläpitäminen tai
kehittäminen?	1	2	3	9
08	vakituksen työpaikan saaminen? ..	1	2	3	9
09	muodollisen pätevyyden hank-
kiminen?	1	2	3	9
10	itsenne kehittäminen?	1	2	3	9
11	vaihtelunhalu?	1	2	3	9
12	halu löytää uusia ystäviä?	1	2	3	9
13	koska tututkin osallistuvat?	1	2	3	9
14	koulutuksen mukanaan tuoman ar-
vostuksen saaminen?	1	2	3	9
15	muu syy: mikä? _____	1	2	3	

Mikä näistä syistä herättää teissä eniten opiskelunhalua tai -tarvetta?

MERKITSE TÄRKEIMMÄN SYYN NUMERO
 EOS

1 | 1 | 1
 99

LUE TARVITTAESSA NE OSIOT UUDESTAAN, JOISSA
 ON RENGASTETTU VAHTOHEITO 1 (TAI 2) . JOS KAI-
 KISSA ON VAHTOHEITO 3 TAI 9 SIIRRY SEURAVAAN
 KYSYMYKSEEN.

35.	<p>Aiotteko seuraavien 2 vuoden kuluessa osallistua vähintään vuoden kestävään, tutkintoon johtavaan koulutukseen?</p> <p>Kyllä 1 Ehkä 2 Ei 3 EOS 9</p>		
36.	<p>Miten seuraavat opetuksen järjestämistavat sopisivat teille? Vastatkaa tämän kerran vaihtoehtoja käyttäen (KORTTI 4):</p> <p>1 koulutus järjestetään yhtäjaksoisesti jossakin oppilaitoksessa? 1 2 3 4 5 9 2 osan opinnoista voi suorittaa kotona itseopiskellen? 1 2 3 4 5 9 3 opiskelu ns. yksityisopiskelijana omaan tahtiin? 1 2 3 4 5 9 4 opinnot järjestetään vapaa-ajalla siren, että ne voi suorittaa työn ohessa? 1 2 3 4 5 9 5 koulutus ja työ vuorottelevat jaksoissa, jolloin tulot eivät katkea pidemäksi aikaa kerrallaan? 1 2 3 4 5 9 6 koulutus koostuu osista, joista voi vähitellen koota tutkinnon? 1 2 3 4 5 9</p>	<p>Sopii Sopii Ei so- Sopii melko melko vi ol- Ei mah- hyvin hyvin huonosti leikkain kityrtäEOS</p>	
37.	<p>Onko mielestänne tärkeää, että kaikesta koulutuksesta ja kurseista saa virallisen todistuksen?</p> <p>Kyllä 1 Ei 2 EOS 9</p>		
38.	<p>Suuraava kysymys koskee kaikkea sellaista opintotukea, jota ei tarvitse maksaa takaisin.</p> <p>Kuinka suuri tällaisen tuen pitäisi yhteensä olla, jotta voisitte ryhtyä päätoimisesti opiskelemaan? Pitäisikö käteen jäävän tuen olla:</p> <p>1/4 nettopalkastanne 1 puolet nettopalkastanne 2 3/4 nettopalkastanne 3 vai nettopalkkanne suuruinen? 4 Ei ole kiinnostunut/ei ryhtyisi opiskelemaan 0 EOS 9</p>		
39M.	<p>30 - 54-vuotiailla on muutaman vuoden ajan ollut mahdollisuus saada normaalin opintotuen lisäksi ns. aikuisopintorahaa. Tunnetteko tämän aikuisopintorahan:</p> <p>hyvin 1 melko hyvin 2 melko huonosti 3 vai ettekö ole kuulleet siitä lainkaan? 4 EOS 9</p>		
40.	<p>Suomessa on nykyisin mahdollisuus saada palkatonta opintovapaata työsuhteen katkeamatta. Oletteko joskus kysyneet työnantajaltanne mahdollisuutta saada opintovapaata?</p> <p>Kyllä 1 Ei 2 EOS 9 Ei ole ollut työsuhteessa palkansaajana 0</p>		<p>->K42</p>
41.	<p>Suhtautuiko työnantajanne tähän:</p> <p>myönteisesti 1 vai kielteisesti? 2 Ei myönteisesti eikä kielteisesti 3 EOS 9</p>		

Seuraavat kysymykset käsittelevät työtänne ja työssänne tapahtuneita muutoksia.

<p>42. Kuinka monta vuotta olette ollut työssä elämäenne aikana yhteensä? Työkokemus lasketaan 15 ikävuodesta lähtien. (Opis- kelujen aikaisia kesätyöitä ja tilapäisluonteisia tai satunnaisia töitä ei oteta huomioon).</p> <p>Vuosien määrä __ __ Alle vuoden 00 Ei työkokemusta 98->K79 EOS 99</p> <p>TYÖSSÄOLOLLA TARKOITETTAVAN TYÖTÄ TOISEN PALVELUKSES- SA, PERHEEN MAAILALLA TAI YRITYKSESSÄ TAI AMMATIN- HARJOITTAJANA.</p>	<p>43. Oletteko ollut elämäenne aikana:</p> <p>aina lähes samanlaisessa ammatissa 1 2-3 selvästi erilaisessa 2 vai useammassa selvästi erilaisessa ammatissa? 3 EOS 9</p>
<p>44. Oletteko joskus muuttanut asumaan toiseen kuntaan sen vuoksi, että vaihdoitte työpaikkaa?</p> <p>Kyllä: montako kertaa? KERTOJEN MÄÄRÄ: __ __ Ei 00 EOS 99</p> <p>TARKOITTTAA ASUINKUNNAN VAIHTOA.</p>	

<p>45. Entä oletteko joskus muuttanut asumaan toiseen kuntaan avio- tai avopuolisonne työpaikan vaihdon vuoksi?</p> <p>Kyllä: montako kertaa? KERTOJEN MÄÄRÄ: __ __ Ei 00 EI PUOLISOA 98 EOS 99</p>	<p>46. HYPY:</p> <p>TYÖKYVYTTÖMYISLÄKKEELLÄ TAI PITKÄAIKAISESTI SAINAS ELÄKKEELLÄ IÄN TAI TYÖVUOSIEN PERUSTEELLA TYÖTTÖMYISLÄKKEELLÄ } HOITAA OMAA KOITALOUTTA } [] -->K80</p>
<p>47. TYÖLLISET JA TYÖTTÖMÄT: Oletteko ollut työttömänä tai lomautettuna viimeisten 5 vuoden aikana:</p> <p>kerran 1 useamman kerran 2 vai ette lainkaan? 3->K49</p>	
<p>48. JOS OLLUT TYÖTÖN TAI LOMAUTETTU 5 VUODEN AIKANA: Kuinka monta kuukautta olette ollut yhteensä työttömänä viimeisten 5 vuoden aikana?</p> <p>KUUKAUSIEN MÄÄRÄ: __ __ </p>	

49.	<p>Oloetko vaihtanut työpaikkaa viimeisten 5 vuoden aikana?</p> <p>Kyllä: montako kertaa? KERTOJEN MÄÄRÄ: ... _ _ _ Ei 00 EOS 99</p>	<p>3 000 markkaa tai vähemmän 01 3 001 - 4 000 markkaa 02 4 001 - 5 000 markkaa 03 5 001 - 6 000 markkaa 04 6 001 - 7 000 markkaa 05 7 001 - 8 000 markkaa 06 8 001 - 9 000 markkaa 07 9 001 - 10 000 markkaa 08 10 001 - 11 000 markkaa 09 11 001 - 12 000 markkaa 10 12 001 - 13 000 markkaa 11 13 001 - 14 000 markkaa 12 14 001 - 15 000 markkaa 13 15 001 - 16 000 markkaa 14 16 001 - 17 000 markkaa 15 17 001 - 18 000 markkaa 16 18 001 - 19 000 markkaa 17 19 001 - 20 000 markkaa 18 yli 20 000 markkaa 19 Ei halua vastata 98 EOS 99</p>
50.	<p>TYÖLLINEN: Kuinka monta vuotta olette yhteensä ollut nykyisessä työpaikassanne?</p> <p>TYÖTÖN: Kuinka monta vuotta yhteensä olette viimeisimmässä työpaikassanne eli siinä työpaikassa, josta jättite työttömäksi?</p> <p>Vuosien määrä _ _ _ Alle vuoden 00->K52 EOS 99</p>	<p>TYÖLLINEN: Mitkä ovat kuukausitulonne päätyöstä veroja vähentämättä? Mukaan lasketaan vuorotyö-, ikälisät ja vastaavat, mutta ei ylityöstä saatuja korvauksia. Sanokaa täitä kortilla kuukausitulolajanne vastaava numero (KORTTI 5).</p> <p>TYÖTÖN: Mitkä olivat kuukausitulonne viimeisimmästä päätyöstänne veroja vähentämättä? Mukaan lasketaan vuorotyö-, ikälisät ja vastaavat, mutta ei ylityöstä saatuja korvauksia. Sanokaa täitä kortilla kuukausitulolajanne vastaava numero (KORTTI 5).</p>
51.	<p>TYÖLLINEN: Miten kauan olette hoitanut nykyisessä työpaikassanne nykyistä työttehtävääne?</p> <p>TYÖTÖN: Miten kauan hoiditte viimeisintä työtehtävääne siinä työpaikassa, josta jättite työttömäksi?</p> <p>Vuosien määrä _ _ _ Alle vuoden 00 EOS 99</p>	<p>NORMAALILLA TEKSTILÄ PAINETUT KYSYKSET KYSYTÄN TYÖLLISILTÄ (PALKANSAAJILTA, YRITTÄJILTÄ, MAATALOUSYRITTÄJILTÄ JA AVUSTAVILTA PERHEJÄSENILTÄ).</p> <p>KURSIIVILLA PAINETUT KYSYKSET KYSYTÄN TYÖTÖMILTÄ.</p>

<p>53. TYÖLINEN: Jos tällä hetkellä jaisitte työttömäksi, olisitteko valmis:</p> <p>TYÖTÖN: Olisitteko tällä hetkellä valmis:</p> <table border="0"> <tr> <td>1 vaihtamaan ammattia?</td> <td>Kyllä ei EOS</td> </tr> <tr> <td>2 opiskelemaan uuden ammatin?</td> <td>1 2 9</td> </tr> <tr> <td>3 hankkimaan lisäkoulutusta nykyiseen ammattiinne?</td> <td>1 2 9</td> </tr> <tr> <td>4 menemään koulutustanne tai ammattitaitoanne vastaamattomaan työhön?</td> <td>1 2 9</td> </tr> <tr> <td>5 muuttamaan kotipaikkakunnaltanne saadaksenne työtä?</td> <td>1 2 9</td> </tr> <tr> <td>6 muuttamaan kotipaikkakunnaltanne saadaksenne koulutusta?</td> <td>1 2 9</td> </tr> </table>	1 vaihtamaan ammattia?	Kyllä ei EOS	2 opiskelemaan uuden ammatin?	1 2 9	3 hankkimaan lisäkoulutusta nykyiseen ammattiinne?	1 2 9	4 menemään koulutustanne tai ammattitaitoanne vastaamattomaan työhön?	1 2 9	5 muuttamaan kotipaikkakunnaltanne saadaksenne työtä?	1 2 9	6 muuttamaan kotipaikkakunnaltanne saadaksenne koulutusta?	1 2 9	<p>54. HYPY:</p> <p>YRITTÄJÄ TAI MAATALOUSYRITTÄJÄ</p> <p>AVUSTAVA PERHEENJÄSEN YRITYKSESSÄ TAI MAATILALLA (ILMAN PALKKAA)</p> <p>TYÖTÖN</p> <p style="text-align: right;">} ☐ -->K66 } ☐ -->K59</p>		
1 vaihtamaan ammattia?	Kyllä ei EOS														
2 opiskelemaan uuden ammatin?	1 2 9														
3 hankkimaan lisäkoulutusta nykyiseen ammattiinne?	1 2 9														
4 menemään koulutustanne tai ammattitaitoanne vastaamattomaan työhön?	1 2 9														
5 muuttamaan kotipaikkakunnaltanne saadaksenne työtä?	1 2 9														
6 muuttamaan kotipaikkakunnaltanne saadaksenne koulutusta?	1 2 9														
<p>55. VAIN PALKANSAAJAT:</p> <p>Vastatkaa seuraaviin kysymyksiin käyttämällä tämän kortin vaihtoehtoja. Miten todennäköisenä pidätte sitä, että seuraavien 2 vuoden aikana (KORTTI 6):</p> <table border="0"> <tr> <td>1 vaihdatte ammattianne?</td> <td>Hyvin melko melko (erittäin) Vastaus</td> </tr> <tr> <td>2 vaihdatte työpaikkaanne?</td> <td>todenn- / todenn- / epäto- / ei sovi</td> </tr> <tr> <td>3 vaihdatte nykyisessä työpaikassanne toisiin tehtäviin?</td> <td>näköi- / näköi- / idännä- / idännä- / tai</td> </tr> <tr> <td></td> <td>senä / senä / koisena / koisena / EOS</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1 2 3 4 9</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1 2 3 4 9</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1 2 3 4 9</td> </tr> </table>	1 vaihdatte ammattianne?	Hyvin melko melko (erittäin) Vastaus	2 vaihdatte työpaikkaanne?	todenn- / todenn- / epäto- / ei sovi	3 vaihdatte nykyisessä työpaikassanne toisiin tehtäviin?	näköi- / näköi- / idännä- / idännä- / tai		senä / senä / koisena / koisena / EOS		1 2 3 4 9		1 2 3 4 9		1 2 3 4 9	
1 vaihdatte ammattianne?	Hyvin melko melko (erittäin) Vastaus														
2 vaihdatte työpaikkaanne?	todenn- / todenn- / epäto- / ei sovi														
3 vaihdatte nykyisessä työpaikassanne toisiin tehtäviin?	näköi- / näköi- / idännä- / idännä- / tai														
	senä / senä / koisena / koisena / EOS														
	1 2 3 4 9														
	1 2 3 4 9														
	1 2 3 4 9														

<p>56. Missä määrin nykyiseen työhönnne liittyy seuraavia epävarmuustekijöitä. Vastatkaa tämän kortin vaihtoehtoja käyttäen (KORTTI 3):</p> <table border="0"> <tr> <td>1 lomautuksen tai työttömyyden uhkaa?</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>2 entä uhkaa siitä, että teidät siir- tään toisiin tehtäviin?</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>3 entä muita epävarmuustekijöitä: mitä?</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> </tr> </table>	1 lomautuksen tai työttömyyden uhkaa?	1	2	3	9	2 entä uhkaa siitä, että teidät siir- tään toisiin tehtäviin?	1	2	3	9	3 entä muita epävarmuustekijöitä: mitä?	1	2	3	3	<p>57. Entä kuinka todennäköistä mielestänne on se, että nykyinen työhönnne muuttuu ratkaisevasti työtavoiltaan ja -välineiltiltään seuraavien 5 vuoden aikana? Onko se mielestänne:</p> <table border="0"> <tr> <td>hyvin todennäköistä</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>melko todennäköistä</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>melko epätodennäköistä</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>vai erittäin epätodennäköistä?</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>EOS</td> <td>9</td> </tr> </table>	hyvin todennäköistä	1	melko todennäköistä	2	melko epätodennäköistä	3	vai erittäin epätodennäköistä?	4	EOS	9
1 lomautuksen tai työttömyyden uhkaa?	1	2	3	9																						
2 entä uhkaa siitä, että teidät siir- tään toisiin tehtäviin?	1	2	3	9																						
3 entä muita epävarmuustekijöitä: mitä?	1	2	3	3																						
hyvin todennäköistä	1																									
melko todennäköistä	2																									
melko epätodennäköistä	3																									
vai erittäin epätodennäköistä?	4																									
EOS	9																									
<p>58. Koetteko tämän mahdollisen muutoksen ensisijaisesti:</p> <table border="0"> <tr> <td>haastavana</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>vai epävarmuutta aiheuttavana?</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>EOS</td> <td>9</td> </tr> </table>	haastavana	1	vai epävarmuutta aiheuttavana?	2	EOS	9																				
haastavana	1																									
vai epävarmuutta aiheuttavana?	2																									
EOS	9																									

Jonkin Es.
Palkan verran lisänsään EOS

59.	PALKANSAAJAT JA TYÖTTÖMÄT: Kuulutteko johonkin ammattiliittoon ja keskusjärjestöön: mihin? KIRJOITA AMMATTILIITON NIMI! Ei kuulu mihinkään SAK. AMMATTILIITTO: _____ TVK. AMMATTILIITTO: _____ STTK. AMMATTILIITTO: _____ Akava. AMMATTILIITTO: _____ EOS: Yhdistyksen tms. nimi: _____	0->K61 1 2 3 4 9
60.	Toimitteko parhaillaan tai oletteko joskus toiminut josakin oman ammattiliitonne tai ammattiosastonne luottamustehtävässä? Kyllä Ei	1 2
61.	Maassamme ilmestyy paljon erilaisia ammattijulkaisuja. Seuraatteko säännöllisesti: 1 ay-lehdistöä (ammattiliiton tai keskusjärjestön julkaisemia lehtiä)? 2 alanne muuta ammattilehdistöä? 3 alanne ammattikirjallisuutta?	Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9

62.	JOS K61 YKSIKIN KOODI ON 1 ("KYLÄ") MUUT ☐ ->K63 Kuinka saatte näitä julkaisuja: 1 hankkimalla itse? 2 työnantaja hankkii niitä käyttööne? 3 lainaamalla kirjastosta? 4 lainaamalla tuttavilta tai työtovereilta? 5 saatte jäsenyyden perusteella? 6 muulla tavoin: miten? _____	Kyllä ei EOS 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2 9 1 2
63.	PALKANSAAJA: Luettelen erilaisia työaikaamutoja. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten tämänhetkistä työaikaanne: TYÖTÖN: Luettelen erilaisia työaikaamutoja. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten työaikaanne viimeisimmässä työaikaassanne: säännöllinen päivätö 1 säännöllinen iltatö 2 säännöllinen yötyö 3 säännöllinen amutyö 4 kaksivuorotyö 5 vai kolmiavuorotyö (5-vuorotyö)? 6 muu työaikaamuto 7	

66.	<p>KAIKKI TYÖLLISET JA TYÖTÖMÄT:</p> <p>TYÖLLINEN: Työelämän muuttuminen aiheuttaa tilanteita, joissa työntekijä voi kokea tietonsa ja taitonsa puutteelliseksi. Oletteko joutunut tällaiseen tilanteeseen:</p> <p>TYÖTÖN: Työelämän muuttuminen aiheuttaa tilanteita, joissa työntekijä voi kokea tietonsa ja taitonsa puutteelliseksi. Jouduitteko viimeisimmässä työpaikassanne tällaiseen tilanteeseen:</p>	<p>usein 1</p> <p>melko usein 2</p> <p>joskus 3</p> <p>vai ette juuri koskaan? 4</p> <p>EOS 9</p> <p style="text-align: right;">->K68</p>
67.	<p>TYÖLLINEN: Oletteko saanut tällaisissa tilanteissa apua:</p> <p>TYÖTÖN: Saitteko tällaisissa tilanteissa apua:</p>	<p>kyllä ei EOS</p> <p>1 työtovereilta tai työpaikan asiantuntijoilta? 1 2 9</p> <p>2 työpaikan ulkopuolisilta asiantuntijoilta? 1 2 9</p> <p>3 koulutuksesta? 1 2 9</p> <p>4 kirjallisuudesta tai ammattilehdistöstä? 1 2 9</p> <p>5 jostain muualta: mistä? _____ 1 2</p>
68.	<p>TYÖLLINEN: Onko kaikista saamastanne koulutuksesta ja kurseista yleisesti ottaen apua työssänne:</p> <p>TYÖTÖN: Oliko kaikista saamastanne koulutuksesta ja kurseista yleisesti ottaen apua viimeisimmässä työssänne:</p>	<p>erittäin paljon 1</p> <p>melko paljon 2</p> <p>melko vähän 3</p> <p>vai ei juuri lainkaan? 4</p> <p>EOS 9->K70</p>
64.	<p>PAIKANSAAJA: Kuinka kauan omien työtehtävienne kokonaisuuden oppiminen vei mielestänne aikaa uudelta työntekijältä, jolla on tarvittava pohjakoulutus:</p> <p>TYÖTÖN: Kuinka kauan omien työtehtävienne kokonaisuuden oppiminen viimeisimmässä työssänne olisi mielestänne vienyt aikaa uudelta työntekijältä, jolla on tarvittava pohjakoulutus:</p>	<p>joitakin tunteja 1</p> <p>joitakin päiviä 2</p> <p>joitakin viikkoja 3</p> <p>joitakin kuukausia 4</p> <p>1-2 vuotta 5</p> <p>vai yli 2 vuotta? 6</p> <p>EOS 9</p>
65.	<p>PAIKANSAAJA: Miten teille opetettiin työtehtävät, kun aloitte nykyisessä työpaikassanne:</p> <p>TYÖTÖN: Miten teille opetettiin työtehtävät, kun aloitte siinä työpaikassa, josta jäitte työttömäksi:</p>	<p>kyllä ei EOS</p> <p>1 järjestikö työnantaja erityistä työhönperhehdyttämiskoulutusta tai -kurssitusta? 1 2 9</p> <p>2 opettiko lähin esimies tarvittaessa? 1 2 9</p> <p>3 opettivatko työtoverit tarvittaessa? 1 2 9</p> <p>4 opettelitteko itseksenne? 1 2 9</p> <p>5 entä jollain muulla tavoin: miten? _____ 1 2</p>

69.	<p>TYÖLLINEN: Miksi saamastanne koulutuksesta on vain vähän apua työssänne?</p> <p>TYÖTÖN: Miksi saamastanne koulutuksesta oli vain vähän apua viimeisimmässä työssänne?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>EOS</p>	<p>99</p>	<p>Erit- tään paljon EOS</p> <p>Maiko Jonkin juuri verran lainkaan EOS</p>
70.	<p>HYPY:</p> <p>YRITTÄJÄ TAI MAATALOUSYRITTÄJÄ</p> <p>AVUSTAVA PERHEENJÄSEN YRITYKSESSÄ TAI MAATILALLA (ILMAN PALKKAA)</p> <p style="text-align: right;">} ☐ -->K76</p>		
71M.	<p>VAIN PALKANSAAJAT JA TYÖTTÖMÄT:</p> <p>PALKANSAAJA: Arvioi, missä määrin tämän korthin vaihtoehtoja, missä määrin nykyinen työsi tarjoaa teille mahdollisuuksia (KORTTI 7):</p> <p>TYÖTÖN: Arvioi, missä määrin viimeisin työsi tarjoaa teille mahdollisuuksia (KORTTI 7):</p>	<p>1 2 3 4 9</p> <p>1 2 3 4 9</p> <p>1 2 3 4 9</p>	<p>Erit- tään paljon EOS</p> <p>Maiko Jonkin juuri verran lainkaan EOS</p>
72M.	<p>PALKANSAAJA: Entä missä määrin teillä on nykyisessä työssänne mahdollisuuksia:</p> <p>TYÖTÖN: Entä missä määrin teillä oli viimeisimmässä työssänne mahdollisuuksia:</p> <p>KÄYTÄ SAMAA KORTTIA KUIN EDELLISESSÄ KYSYMYKSESSÄ. (KORTTI 7)</p>	<p>1 2 3 4 9</p> <p>1 2 3 4 9</p> <p>1 2 3 4 9</p>	<p>Erit- tään paljon EOS</p> <p>Maiko Jonkin juuri verran lainkaan EOS</p>

- 4 säädellä itsenäisesti työtahtianne?
- 5 kehittää kykyjänne ja ammattitaitoanne?
- 6 saada arvostusta hyvin tehdystä työstä?
- 7 kokea olevanne työyhteisönne arvostettu jäsen?
- 8 tehdä työtä yhdessä muiden kanssa?

- 1 siirtä työtävästä toiseen omalla työpaikallanne?
- 2 siirtä työkokemuksen karttuessa entistä vaativampiin työtehtäviin?
- 3 edetä ammattuuralla ylöspäin? ..

<p>73M. PALKANSAAJA: Missä määrin teillä on nykyisessä työssänne mahdollisuuksia: TYÖTÖN: Missä määrin teillä oli viimeisimmässä työssänne mahdollisuuksia: KÄYTTÄ SAMAA KORTTIA KUIN EDELLISESSÄ KYSYMIKSESSÄ. (KORTTI 7)</p> <p>1 vaikuttaa siihen, millaista koulutusta työpaikallanne annetaan/annettiin? 1 2 3 4 9</p> <p>2 vaikuttaa oman työyksikkönne työnjakoon ja toimintatapaan? 1 2 3 4 9</p> <p>3 osallistua koko yritystä koskevaan päätöksentekoon? 1 2 3 4 9</p> <p>Erittäin Ei tän Melko Jonkin juuri paljon paljon verran lainkaan EOS</p>	<p>74. PALKANSAAJA: Tuntuuko teistä, että teillä on työtä: TYÖTÖN: Tuntuuko teistä, että teillä oli viimeisimmässä työpaikassanne työtä:</p> <p>aivan liikaa 1</p> <p>hieman liikaa 2</p> <p>sopivasti 3</p> <p>hieman liian vähän 4</p> <p>vai aivan liian vähän? 5</p> <p>EOS 9</p>	<p>75. PALKANSAAJA: Onko teillä työpaikallanne hyvät, kohtalaiset vai heikot mahdollisuudet saada ammattitaitoanne kehittävää tai uraanne edistävää koulutusta? TYÖTÖN: Oliko teillä viimeisimmässä työpaikassanne hyvät, kohtalaiset vai heikot mahdollisuudet saada ammattitaitoanne kehittävää tai uraanne edistävää koulutusta?</p> <p>Hyvät 1</p> <p>Kohtalaiset 2</p> <p>Heikot 3</p> <p>EOS 9</p>
<p>76. KAIKKI TYÖLLISET JA TYÖTÖTTÖMÄT: Katsotteko tällä hetkellä tarvitsevanne lisää ammattitaitoanne kehittävää tai uraanne edistävää koulutusta?</p> <p>Kyllä 1</p> <p>Ei 2</p> <p>EOS 9</p> <p style="text-align: right;">} ->K78</p>	<p>77. Millaista koulutusta tarvitsette erityisesti?</p> <p>Tarvitsee: _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>EOS 99</p>	<p>78. Uskotteko, että lisäkoulutuksesta olisi teille apua uralla etenemisen kannalta:</p> <p>paljon 1</p> <p>jonkin verran 2</p> <p>vai ei juuri lainkaan? 3</p> <p>EOS 9</p>

<p>79. HYPYK:</p> <p>TYÖLLINEN (PALKANSAAJA, YRITTÄJÄ, MAATALOUSYRITTÄJÄ TAI AVUSTAVA PERHEENJÄSEN YRITYKSESSÄ TAI MAATILALLA) } ☐ ->K82</p> <p>TYÖTÖN</p>	
<p>80. Halusitteko tällä hetkellä tai läbitulevaisuudessa mennä työhön?</p> <p>Kyllä 1</p> <p>Ei 2 } ->K82</p> <p>EOS 9 }</p>	
<p>81. Entä:</p> <p>1 tarvitsetteko koulutusta siirtymäkseenne työelämään? 1 2 9</p> <p>2 onko teidän mahdollista saada koulutus-tanne tai ammattitaitoanne vastaavaa työtä kotipaikkakunnaltanne? 1 2 9</p> <p>3 olisitteko valmis menemään myös koulutus-tanne tai ammattitaitoanne vastaamatto-maan työhön? 1 2 9</p> <p>4 olisitteko valmis muuttamaan kotipaikka-kunnaltanne saadakseenne työtä? 1 2 9</p> <p>5 olisitteko valmis opiskelemaan uuden ammatin, jos siten saisitte vakituisen työpaikan? 1 2 9</p>	<p>KORKEIN osan kansakoulua tai vähemmän 1 1</p> <p>KOULUTUS kansakoulun tai osan keskikoulua 2 2</p> <p>RENGAS- keskikoulun 3 3</p> <p>TETAAN vai lukion tai ylioppilastutkinnon? 4 4</p> <p>EOS 9 9</p>
<p>82. KAIKKI:</p> <p>Suuraavaksi kysyn joitakin kysymyksiä perheestänne. Aluksi kysyn tietoja vanhemmistanne tai niistä huoltajistanne, joiden kanssa asuite ollessanne 14-vuotias.</p> <p>Minä vuonna äitinne ja isänne (tai huoltajanne) ovat syntyneet?</p> <p>Äiti (huoltaja) [] [] [] []</p> <p>Isä (huoltaja) [] [] [] []</p> <p>JOS EI TARKKAA TIETOA VUODESTA, PYYDÄ ARVIO VUOSIKYMMENEN TARKKUUDELLA. TIEDOT MYÖS KUOLLEISTA.</p>	<p>Millaisen pohjakoulutuksen äitinne ja isänne (huoltajanne) ovat saaneet?</p> <p>Onko äitinne suorittanut:</p> <p>Onko isänne suorittanut:</p> <p>Äiti Isä</p> <p>1 1</p> <p>2 2</p> <p>3 3</p> <p>4 4</p> <p>9 9</p>
<p>84. KAIKKI:</p> <p>MAHDOLLISET VAIHTEHDOT RENGAS-TETAAN</p>	<p>Millaisen ammatillisen koulutuksen he ovat saaneet?</p> <p>Onko äitinne suorittanut:</p> <p>Entä onko isänne suorittanut:</p> <p>Äiti Isä</p> <p>1 1</p> <p>2 2</p> <p>3 3</p> <p>4 4</p> <p>0 vai ei (äitinne/isänne ole saanut lainkaan ammatillista koulutusta?</p> <p>9 EOS 0 0</p> <p>9 EOS 9 9</p>

85. Missä ammatissa vanhempanne (huoltajanne) olivat teidän ollessanne 14-vuotias?

Äidin (huoltajan) ammatti: _____

Isän (huoltajan) ammatti: _____

ÄITI KUOLLUT

ISÄ KUOLLUT

JOS ÄITI/ISÄ ON OLLUT ELÄKELÄINEN, KYSY ENTINEN AMMATTI.

AMMATTI TARKASTI, ESIM. EI ASENTAJA VAAN KONEASEN-
TAJA, AUTONASENTAJA TMS.

JOS TARKKAA NIMIKETTÄ EI TIEDETÄ, KYSY LISÄKSI AM-
MATTIALA (ESIM. EI TYÖMIES VAAN MINKÄ ALAN TYÖMIES).

86. Onko teillä itsellänne omia tai huollettavia alle 15-vuotiaita lapsia?

Kyllä: kuinka monta? LASTEN MÄÄRÄ
Ei
|_|_|
00-K92

Seuraavaksi pyydänkin teitä vastaamaan näitä alle 15-vuotiaita lapsianne koskeviin kysymyksiin. KERÄÄ TIEDOT JOKAISESTA ALLE 15-VUOTIAASTA LAPSESTA ERIKSEEN! MERKITSE VANHIN LAPSISTA ENSIMMÄISEKSI.

	IKÄ:	IKÄ:	IKÄ:	IKÄ:	IKÄ:	IKÄ:	IKÄ:
87. Luettelkaa alle 15-vuotiaiden las- tenne iät vanhim- masta nuorimpaan. MERKITSE IÄT YLLÄ OLEVIIN SARAKKEI- SIIN VANHIMMASTA NUORIMPAAN HUOM. EI SYNTYMÄVUOTTA.
88. Kettä heistä ovat tyttöjä ja ketkä poikia?	1	1	1	1	1	1	1
Tyttö	2	2	2	2	2	2	2
Poika							
89. Toivotteko (KATSO IKÄ)-vuotiaan tyttärenne/poikanne suorittavan:							
peruskoulututkinnon	1	1	1	1	1	1	1
vai ylioppilastut- kinnon?	2	2	2	2	2	2	2
EOS	9	9	9	9	9	9	9
90. Entä toivotteko hänen suorittavan:							
ammattillisen koulun tai opiston tut- kinnon	1	1	1	1	1	1	1
vai korkeakoulu- tutkinnon?	2	2	2	2	2	2	2
EOS	9	9	9	9	9	9	9

Ammattiluokitus 1987

Ammattiluokitus 1987, Tilastokeskus, Käsikirjoja 14,
Helsinki 1987.

0 Tekniikan, tieteellinen, lainopillinen, humanistinen ja taiteellinen työ

00 Tekniikan alaan kuuluva työ

- 000 Arkkitehdit, rakennusarkkitehdit
- 001 Rakennusinsinöörit ja -tekniikot
- 0011 Rakennusinsinöörit
- 0012 Rakennusteknikot ja -työnjohtajat
- 002 Sähkövoimatekniikan insinöörit ja tekniikot
- 0021 Sähkövoimatekniikan insinöörit
- 0022 Sähkövoimatekniikan tekniikot ja työnjohtajat
- 003 Elektroniikan ja tietotekniikan insinöörit ja tekniikot
- 0031 Elektroniikan ja tietotekniikan insinöörit
- 0032 Elektroniikan ja tietotekniikan tekniikot ja työnjohtajat
- 004 Koneinsinöörit ja -tekniikot
- 0041 Koneinsinöörit
- 0042 Koneteknikot ja -työnjohtajat
- 005 Kemiallis-tekniikan alan insinöörit ja tekniikot
- 0051 Kemiallis-tekniikan alan insinöörit
- 0052 Kemiallis-tekniikan alan tekniikot ja työnjohtajat
- 006 Kaivostekniikan ja metallurgian insinöörit ja tekniikot
- 0061 Kaivostekniikan ja metallurgian insinöörit
- 0062 Kaivostekniikan ja metallurgian tekniikot ja työnjohtajat
- 007 Muiden teknisten alojen insinöörit ja tekniikot
- 0071 Muiden teknisten alojen insinöörit
- 0072 Muiden teknisten alojen tekniikot ja työnjohtajat
- 008 Maanmittausinsinöörit ja -tekniikot, kartoittajat
- 0081 Maanmittausinsinöörit
- 0082 Maanmittaustekniikot ja -työnjohtajat
- 0083 Kartoittajat
- 009 Muut ryhmään 00 kuuluvat

- 0091 Piirtäjät ym.
- 0092 Mittausapulaiset
- 0099 Muut alaryhmään 009 kuuluvat

01 Kemia ja fysiikan alaan kuuluva työ

- 010 Kemistit
- 011 Fyysikot
- 012 Laborantit, laboratorioapulaiset
- 013 Geologit ym.
- 014 Meteorologit, hydrologit ym.
- 0141 Meteorologit, hydrologit, tähtitieteilijät
- 0142 Säätekniikot ja säähavainnontekijät
- 019 Muut ryhmään 01 kuuluvat

02 Biologian alaan kuuluva työ

- 021 Biologit
- 022 Maatalousneuvojat ja -tutkijat
- 0221 Maatalous-, puutarha- ja kalastusalan tutkijat ja suunnittelijat
- 0222 Maatalous-, puutarha- ja kalastusalan neuvonta- ja valistustyö
- 023 Metsätalousneuvojat ja -tutkijat
- 0231 Metsätaloustutkijat
- 0232 Metsätalousneuvojat ja -valvojat
- 029 Muut ryhmään 02 kuuluvat

03 Opetusalaan kuuluva työ

- 030 Koulujen rehtorit
- 031 Yliopisto- ja korkeakouluopettajat
- 0311 Professorit
- 0312 Lehtorit, yliassistentit
- 0313 Assistentit, tuntiopettajat ym.
- 032 Aineenopettajat, lehtorit
- 0321 Peruskoulun ja lukion aineenopettajat
- 0322 Ammatillisten oppilaitosten aineenopettajat

0323 Muiden oppilaitosten aineenopettajat
0324 Työnohjaajat (ammattilliset oppilaitokset)

033 Luokanopettajat

034 Erityisopettajat

0341 Erityisluokanopettajat

0342 Luokattomat erityisopettajat

035 Lastentarhanopettajat ym.

036 Kouluttajat

0361 Koulutuspäälliköt

0362 Muut kouluttajat

039 Muut ryhmään 03 kuuluvat

0391 Puhetaidon opettajat

0392 Opinto-ohjaajat ja opintosuhteerit

0393 Muut opettajat

0399 Muut opetusalan työntekijät

04 Uskonnon alaan kuuluva työ

041 Papit ym.

0411 Papit (ev.lut. ja ortodoksit)

0412 Saarnaajat ym.

049 Uskonnollis-sosiaalisen työn tekijät

05 Lainopillinen työ

051 Tuomioistuinlakimiehet

052 Syyttäjät

053 Asianajajat

054 Lainopilliset asiamiehet

059 Muut ryhmään 05 kuuluvat

06 Toimittajan työ ja joukkoviestintä

061 Toimittajat

0611 Lehden toimittajat ym.

0612 Kustannustoimittajat ym.

062 Ohjelmatoimittajat (radio, televisio)

063 Tiedottajat

069 Muut ryhmään 06 kuuluvat

07 Taide- ja viihdealan työ

071 Kirjailijat, kriitikot

072 Kuvataiteilijat ym.

073 Muotoilijat ym.

0731 Tuotesuunnittelijat ja -taiteilijat

0732 Mallintekijät ym.

074 Valokuvaajat, elokuvaajat

075 Näyttämötaiteilijat ym.

0751 Näyttelijät, lausujat

0752 Tanssijat, koreografit

0753 Laulajat

0754 Muut esiintyvät taiteilijat

076 Muusikot, säveltäjät

077 Ohjaajat, näyttämöestartit ym.

0771 Ohjaajat, teatterinjohtajat ym.

0772 Muut taide- ja viihdealan työntekijät

079 Muut ryhmään 07 kuuluvat

0791 Gallerianpitäjät ym. taiteiden välittäjät

0799 Muut alaryhmään 079 kuuluvat

08 Kirjasto-, arkisto- ja museoalan työ, informaattikot

081 Kirjastonhoitajat ym.

0811 Kirjastonhoitajat

0812 Muut kirjastotyöntekijät

082 Arkistonhoitajat, museonhoitajat ym.

0821 Arkiston- ja museonhoitajat

0822 Muut arkisto- ja museotyöntekijät

083 Informaattikot

089 Muut ryhmään 08 kuuluvat

09 Muu tieteellinen, humanistinen ja taiteellinen työ

091 Yhteiskunnallisen alan tutkijat ja suunnittelijat

092 Muut humanistisen ja luonnontieteellisen alan tutkijat

093 Haastattelijat

094 Suhdetoimintatyöntekijät

0941 Suhdetoiminnan johtohenkilöt

0942 Muut suhdetoimintatyön tekijät

095 Järjestötyöntekijät
096 Kääntäjät, tulkit

099 Muut ryhmään 09 kuuluvat

1 Terveydenhuolto, sosiaalialan työ

10 Terveyden- ja sairaanhoitotyö

101 Lääkärit
102 Ylihoitajat
103 Sairaanhoitajat
1031 Osastonhoitajat
1032 Erikoissairaanhoitajat
1033 Sairaanhoitajat
1034 Kätilöt
1035 Terveydenhoitajat
104 Laboratoriohoitajat, röntgenhoitajat
1041 Laboratoriohoitajat
1042 Röntgenhoitajat
105 Mielisairaanhoitajat
106 Apuhoitajat, lääkintävahtimestarit
1061 Apuhoitajat, perushoitajat
1062 Lääkintävahtimestarit, sairaankuljettajat
107 Lastenhoitajat (sairaala)
108 Hoitoa ja tutkimusta avustava työ
1081 Sairaala-apulaiset
1082 Osastoavustajat, vastaanottoapulaiset ym.
1083 Välinehoitajat
1084 Tutkimusapulaiset (sairaala ym.)
109 Muut ryhmään 10 kuuluvat
1091 Jalkojenhoitajat
1092 Kiropraktikot, naprapaatit ym.

11 Terveydenhuollon kuntouttava työ

111 Lääkintävoimistelijat ym.
1111 Lääkintävoimistelijat
1112 Kuntohoitajat
1113 Hierojat
112 Toiminnallinen terapia
1121 Toimintaterapeutit

1122 Askartelunohjaajat, työnohjaajat
113 Puheterapeutit
114 Ravitsemusterapeutit
119 Muut ryhmään 11 kuuluvat

12 Hammashoitoalan työ

121 Hammaslääkärit
122 Hammashoitajat
1221 Erikoishammashoitajat
1222 Hammashoitajat
129 Muut ryhmään 12 kuuluvat

13 Apteekkialan työ

131 Apteekkarit, proviisorit
132 Farmaseutit
133 Lääketyöntekijät (apteekissa)
139 Muut ryhmään 13 kuuluvat

14 Eläinlääkintähuolto, ympäristön- ja terveysuojelutyö

141 Eläinlääkärit
142 Terveysvalvontatyö
1421 Johtavat terveys- ja työsuojelutarkastajat
1422 Terveystarkastajat, työsuojelutarkastajat
1423 Ympäristön- ja luonnonsuojelutyöntekijät
149 Muut ryhmään 14 kuuluvat

15 Sosiaalialan työ

151 Sosiaalialan laitosten johtajat
152 Sosiaalitarkkaajat ym. sosiaalialan erityis-työntekijät

- 153 Sosiaalihoitajat ja -terapeutit
- 154 Hoitajat, ohjaajat ym. sosiaalialan laitoksissa
- 1541 Hoitajat ja ohjaajat sosiaalialan laitoksissa
- 1542 Muut sosiaalialan työntekijät
- 155 Kodinhoitajat, kotiaavustajat
- 1551 Kodinhoitajat
- 1552 Kotiaavustajat
- 159 Muut ryhmään 15 kuuluvat

16 Lasten päivähoitotyö

- 161 Lastenhoitajat (päiväkodeissa)
- 162 Lasten päivähoidon työntekijät
- 1621 Perhepäivähoitajat
- 1622 Lastenhoitajat (kodeissa)
- 1629 Muut lasten päivähoidon työntekijät
- 169 Muut ryhmään 16 kuuluvat

17 Psykologinen työ

- 171 Psykologit
- 1711 Terveystenhoito- ja kuntoutuspsykologit
- 1712 Työn ja ammattien psykologit

2 Hallinto- ja toimistotyö

20 Julkisen hallinnon johtotyö

- 201 Valtionhallinnon johtavat virkamiehet
- 2011 Valtionhallinnon johtotehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
- 2012 Valtionhallinnon valmistelu- ja esittelytehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
- 202 Kunnallishallinnon johtavat virkamiehet
- 2021 Kunnallishallinnon johtotehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
- 2022 Kunnallishallinnon valmistelu- ja esittelytehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
- 209 Muut ryhmään 20 kuuluvat

- 1713 Sosiaali- ja koulutoimen psykologit
- 179 Muut ryhmään 17 kuuluvat

18 Harrastus- ja vapaa-aikatoiminnan ohjaus

- 181 Nuoriso- ja raittiustoimen ohjaajat
- 1811 Nuoriso- ja raittiustoimenjohtajat
- 1812 Nuoriso- ja raittiustoimenohjaajat
- 182 Urheilu- ja liikuntatoimen ohjaajat
- 1821 Urheilu- ja liikuntatoimen johtajat
- 1822 Urheilu- ja liikuntatoimenohjaajat
- 189 Muut ryhmään 18 kuuluvat
- 1891 Loma- ja virkistystoiminnan johtajat
- 1892 Loma- ja virkistystoiminnan ohjaajat

19 Muu terveydenhuolto, sosiaalialan työ ym.

- 191 Apuvälineiden valmistajat
- 1911 Optikot
- 1912 Apuvälineteknikot
- 1913 Hammasteknikot
- 1919 Muut alaryhmään 191 kuuluvat
- 199 Muut ryhmään 19 kuuluvat

21 Liikeyritysten ja järjestöjen johtotyö

- 211 Liikeyritysten johtajat
- 2111 Toimitusjohtajat ym.
- 2112 Tekniset johtajat
- 2113 Talous- ja hallintojohtajat
- 2114 Henkilöstöhallinnon johtajat
- 212 Järjestöjen ja liittojen johtajat
- 219 Muut ryhmään 21 kuuluvat

22 Henkilöstö- ja työvoima-asiain hoito

- 221 Työnvälitysvirkailijat

222 Henkilöstöasioiden hoitajat

229 Muut ryhmään 22 kuuluvat

23 Taloushallinnon suunnittelu- ja tilinpitotyö ym.

231 Taloushallinnon suunnittelijat ja kustannuslaskijat

232 Tilintarkastajat ym.

2321 Tilintarkastajat, revisorit

2322 Laskentatarkkaajat, taloustarkkaajat

233 Tilinpitohenkilökunta

2331 Kirjanpitokamreerit ym.

2332 Muut kirjanpitäjät ym.

2333 Kassanhoitajat (konttori/toimisto)

2339 Muu tilinpitohenkilökunta

239 Muut ryhmään 23 kuuluvat

24 Sihteeri- ja toimistotyö

241 Sihteerit, kirjeenvaihtajat

2411 Osasto- ja toimistosihteerit

2412 Muut sihteerit

2413 Kirjeenvaihtajat

242 Toimistotyöntekijät

2421 Rekisterinpitäjät, tilastonlaatijat ym.

2422 Yleiskonttoristit ym.

2423 Toimistoapulaiset ym.

243 Konekirjoittajat, tekstinkäsittelijät ym.

2431 Konekirjoittajat, tekstinkäsittelijät

2432 Laskuttajat

244 Toimistovahtimestarit ym.

249 Muut ryhmään 24 kuuluvat

25 Atk-alan työ

251 Atk-päälliköt, -suunnittelijat ja -ohjelmoijat

2511 Atk-päälliköt

2512 Atk-suunnittelijat

2513 Ohjelmoijat

2514 Atk-neuvojat ja -konsultit

252 Tietokoneoperaattorit

253 Atk-kirjoittajat ym.

2531 Atk-kirjoittajat

2532 Atk-yhteyshenkilöt

259 Muut ryhmään 25 kuuluvat

26 Pankki- ja vakuutusalan työ

261 Pankkitoimihenkilöt

2611 Pankkien osastonhoitajat ym.

2612 Muut pankkitoimihenkilöt

262 Vakuutustoimihenkilöt

2621 Osastopäälliköt, aluejohtajat

2622 Vahinkotarkastajat

2623 Vakuutusasiamiehet, piiriedustajat

2624 Muut vakuutustoimihenkilöt

263 Sosiaalivakuutusvirkaillijat

269 Muut ryhmään 26 kuuluvat

27 Matkailualan työ

271 Matkailuasiamiehet ja -sihteerit

272 Matkatoimistovirkaillijat

279 Muut ryhmään 27 kuuluvat

29 Muu hallinto- ja toimistotyö

291 Verovalmistelijat ja -tarkastajat

292 Huolitsijat, kuljetussuunnittelijat

2921 Huolintatyönjohtajat, kuljetuspäälliköt

2922 Laivaus- ja huolinta-alan konttorihenkilöstö

2923 Tullivirkaillijat

293 Isännöitsijät, varastonhoitajat

2931 Isännöitsijät ym.

2932 Varastonhoitajat ym.

299 Muut ryhmään 29 kuuluvat

3 Kaupallinen työ

30 Mainos- ja markkinointityö

- 301 Mainos- ja markkinointipäälliköt, -suunnittelijat ja -tutkijat
- 3011 Mainos- ja markkinointipäälliköt
- 3012 Mainos- ja markkinointisuunnittelijat ja -tutkijat
- 302 Mainostoimittajat ja muut mainosalan työntekijät
- 3021 Mainostoimittajat ym.
- 3022 Mainospiirtäjät
- 3023 Muut mainostyöntekijät
- 309 Muut ryhmään 30 kuuluvat

31 Kiinteistöjen, palvelusten ja arvopapereiden myynti ja välitys

- 311 Kiinteän ja irtaimen omaisuuden välittäjät
- 312 Arvopapereiden ja rahoituspalveluiden välittäjät
- 319 Muut ryhmään 31 kuuluvat

32 Ostotyö

- 321 Ostopäälliköt, sisäänostajat ym.
- 3211 Ostopäälliköt
- 3212 Ostajat, ostoapulaiset
- 322 Ostoasiamiehet
- 329 Muut ryhmään 32 kuuluvat

33 Kauppaedustus- ja konttori- myyntityö

- 331 Myyntityön johto
- 332 Kauppaedustustyö
- 3321 Myyntimiehet, myyntiedustajat
- 3322 Kauppa-agentit
- 3323 Myyntineuvottelijat, tekniset myyjät ym.
- 3324 Tuote-esittelijät, myyntikonsulentit
- 333 Konttorimyyjät
- 339 Muut ryhmään 33 kuuluvat

34 Tavaroiden myyntityö

- 341 Tukku- ja vähittäiskauppiat
- 3411 Tukkukauppiat
- 3412 Vähittäiskauppiat
- 342 Myymälänhoitajat ja -tarkastajat
- 343 Myyjät, myymäläkassat
- 3431 Myyjät
- 3432 Myymäläkassat
- 3439 Muut alaryhmään 343 kuuluvat
- 344 Huoltoasemahenkilöstö
- 3441 Huoltoaseman hoitajat
- 3442 Huoltoaseman myyjät ja kassat
- 345 Torikauppiat, kotimyyjät ym.
- 349 Muut ryhmään 34 kuuluvat

39 Muu kaupallinen työ

- 399 Muut kaupallisen alan työntekijät

4 Maa- ja metsätaloustyö, kalastus

40 Maatilatalous, eläintenhoito

- 400 Maanviljelijät, metsänviljelijät
- 401 Maataloustyön johto
- 402 Karjatalousyrittäjät ym.

- 403 Turkistarhaajat
- 404 Poronomistajat ja -hoitajat
- 4041 Poronomistajat
- 4042 Poronhoitajat
- 405 Maataloustyöntekijät

- 406 Kotieläintenhoitajat
- 407 Turkiseläintenhoitajat ym.
- 409 Muut ryhmään 40 kuuluvat

41 Puutarha- ja puistotyö

- 410 Puutarhanviljelijät
- 411 Puutarhatyön johto
- 412 Puutarhatyöntekijät
- 419 Muut ryhmään 41 kuuluvat

42 Riistanhoito ja metsästys

- 421 Riistanvalvojat, metsästäjät
- 429 Muut ryhmään 42 kuuluvat

43 Kalastus

- 431 Kalastajat
- 432 Kalanviljelijät
- 4321 Kalastusmestarit
- 4322 Kalanviljelystyöntekijät
- 439 Muut ryhmään 43 kuuluvat

44 Metsätyö

- 441 Metsätaloustyön johto
- 442 Metsätyöntekijät
- 4421 Metsurit ym.
- 4422 Metsäkoneenkuljettajat
- 443 Uittotyöntekijät
- 449 Muut ryhmään 44 kuuluvat

49 Muu maa- ja metsätaloustyö

- 499 Muut ryhmään 49 kuuluvat

5 Kuljetus- ja liikennetyö

50 Meripäällystötyö

- 501 Kansipäällystö
- 5011 Kapteenit ja perämiehet
- 5012 Laivurit ym.
- 502 Luotsit
- 503 Konepäällystö
- 5031 Konepäälliköt
- 5032 Konemestarit
- 509 Muut ryhmään 50 kuuluvat

51 Kansi- ja konemiehistön työ

- 511 Kansi- ja konemiehistö
- 5111 Kansimiehistö
- 5112 Konemiehistö
- 519 Muut ryhmään 51 kuuluvat

52 Lentokuljetustyö

- 521 Lentokoneenohjaajat, helikopterilentäjät
- 5211 Lentokapteenit ja -perämiehet
- 5212 Helikopterilentäjät ym.

- 529 Muut ryhmään 52 kuuluvat

53 Veturin- ja moottorivaununkuljetustyö

- 531 Veturin- ja moottorivaununkuljettajat
- 539 Muut ryhmään 53 kuuluvat

54 Tieliikennetyö

- 540 Linja- ja henkilöauton kuljettajat ym.
- 541 Kuorma-auton ja erikoisajoneuvoyhdistelmien kuljettajat
- 542 Tavaralähetit
- 549 Muut ryhmään 54 kuuluvat

55 Liikenteen johto- ja liikennepalvelutyö

- 551 Satamaliikenteen johto
- 5511 Satamakapteenit ja -päälliköt
- 5512 Satamavirkailijat ja ahtaustyönjohtajat

552 Ilmaliikenteen johto, lennonselvittäjät
5521 Lennonjohtajat ym.
5522 Lennonselvittäjät ym.

553 Lentoliikennevirikailijat
5531 Rahti- ja lentoliikennevirikailijat
5532 Kenttäemännät ja tavarankuljettajat

554 Rautatieliikenteen johto ym.
5541 Asemapäälliköt ym.
5542 Liikenneohjaajat ym.

555 Juna- ja asemamiehet
5551 Konduktöörit, järjestelymestarit ym.
5552 Asemamiehet ym.

556 Tieliikenteen johto

557 Tie- ja raitiovaunuliikenteen palvelutyö

559 Muut ryhmään 55 kuuluvat

56 Posti- ja tietoliikennetyö

561 Postitoimipaikanhoitajat

562 Posti- ja teleliikenteen virkailijat

563 Puhelunvälityshenkilöstö

564 Radiosähköttäjät, radioekspeditöörit

5641 Sähköttäjät

5642 Televirkailijat ym. viestittäjät

569 Muut ryhmään 56 kuuluvat

57 Postinkantajan ym. työ

571 Postinkantajat ja -lajittelijat ym.

5711 Postinkantajat ja -lajittelijat

5712 Lehdenjakajat

579 Muut ryhmään 57 kuuluvat

59 Muu kuljetus- ja liikennetyö

591 Majakanvartijat, kanavanhoitajat, satamavartijat ym.

599 Muut ryhmään 59 kuuluvat

5991 Aikataulusuunnittelijat, liikennelaskijat ym.

5999 Muut alaryhmään 599 kuuluvat

6/7/8 Teollinen työ, koneenhoito, kaivos- ja louhintatyö sekä rakennustyö

60 Kaivos- ja louhintatyö

601 Kaivostyöntekijät, panostajat ym.

602 Rikastustyöntekijät

603 Poraajat, kairaajat (malminetsintä ym.)

609 Muut kaivos- ja louhintatyöntekijät

61 Öljynporaustyö, turpeennosto

611 Poraus- ja tuotantotyöntekijät

612 Turpeennostajat

619 Muut ryhmään 61 kuuluvat

62 Talonrakennustyö ym.

621 Kirvesmiehet

622 Muurarit

623 Raudoittajat, betonityöntekijät ym.

624 Talonrakennustyöntekijät

625 Lattianpäällystystyöntekijät

626 Eristäjät

627 Lasittajat

629 Muut ryhmään 62 kuuluvat

63 Maa- ja vesirakennustyö

631 Asfaltti-, rata- ja tietyöntekijät

639 Muut ryhmään 63 kuuluvat

64 Työkoneiden käyttö

641 Nosturinkuljettajat

642 Maarakennuskoneiden ym. kuljettajat

643 Trukinkuljettajat, siirtokoneenkuljettajat ym.

649 Muut ryhmään 64 kuuluvat

70 Tekstiilityö

701 Langanvalmistuksen esityön tekijät

702 Kehrääjät ym.

703 Kutojat, neulojat

704 Laitosmiehet (tekstiilityö)

705 Viimeistely- ja värjäämöntyöntekijät

706 Valmisteen tarkastajat, kankaantarkastajat

709 Muut ryhmään 70 kuuluvat

71 Ompelutyö ym.

711 Vaatturit, ateljee- ja kotiompelijat

712 Turkkurit

713 Modistit, hatuntekijät

714 Verhoilijat

715 Leikkaajat, mallimestarit (tekstiili ja vaatus)

716 Ompelijat ym. (valmisvaateteollisuus)

719 Muut ryhmään 71 kuuluvat

72 Jalkine- ja nahkatyö

721 Suutarit

722 Jalkinetyöntekijät

723 Nahkatarviketyöntekijät

729 Muut ryhmään 72 kuuluvat

73 Teräs-, metallitehdas-, takomo- ja valimotyö

731 Sulatto- ja sulatusuunityöntekijät

732 Lämpökäsittelijät

733 Metallurgiset muokkaajat

734 Langanvetäjät, putkenvetäjät ym.

735 Sepät

736 Valimotyöntekijät

739 Muut ryhmään 73 kuuluvat

74 Hienomekaaninen työ

741 Hienomekaanikot

742 Kellosepät

743 Kulta- ja hopeasepät

744 Kaivertajat

749 Muut ryhmään 74 kuuluvat

75 Konepaja- ja rakennusmetallityö

751 Koneenasettajat, koneistajat ja työkaluntekijät

752 Koneenasentajat ym.

753 Koneen- ja moottorinkorjaajat ym. huoltotyöntekijät

7531 Huoltovalvojat ja huoltotöiden johtajat

7532 Koneen- ja moottorinkorjaajat

7533 Huoltomiehet, rasvaajat ym.

7534 Laitosantajat (ei tekstiiliteollisuuden)

754 Levysepät

755 Putkityöntekijät

756 Hitsaajat, kaasuleikkaajat ym.

757 Konepaja- ja metallituotteiden kokoojat

758 Pintakäsittelijät

759 Muut ryhmään 75 kuuluvat

76 Sähkötyö

761 Sähköasentajat

762 Sähkökoneenasentajat

763 Elektroniikka-asentajat

764 Puhelin- ja linja-asentajat

765 Sähkö- ja teleteknisten tuotteiden kokoojat

769 Muut ryhmään 76 kuuluvat

77 Puutyö

- 771 Pyöreän puutavaran käsittelijät
- 772 Sahatyöntekijät ym.
- 773 Vaneri- ja kuitulevytyöntekijät
- 775 Veneenrakentajat, vaunukorisepät
- 776 Huonekalupusepät
- 777 Konepusepät
- 778 Puupinnan käsittelijät
- 779 Muut ryhmään 77 kuuluvat

78 Maalaustyö

- 781 Rakennusmaalarit
- 782 Muut maalarit ja lakkaajat
- 789 Muut ryhmään 78 kuuluvat

79 Radio-, tv-, elokuva- ja videotekninen työ

- 791 Radio- ja tv-tarkkailijat sekä äänittäjät
- 792 Muut radio- ja tv-lähetyslaitteiden sekä elokuvakoneiden ja kuvanauhuriin käyttäjät
- 799 Muut ryhmään 79 kuuluvat

80 Graafinen työ

- 801 Faktorit ja painopinnan valmistajat
- 8011 Faktorit
- 8012 Painopinnan valmistajat
- 802 Painajat
- 803 Kirjansitomotyöntekijät
- 804 Valokuvalaboratoriotyöntekijät
- 809 Muut ryhmään 80 kuuluvat

81 Lasi-, keraaminen- ja tiilityö

- 811 Lasihyttityöntekijät ym.
- 812 Muovaajat (keraamiset tuotteet)
- 813 Uuninhoitajat (lasi, keramiikka)

- 814 Koristelijat, lasittajat
- 819 Muut ryhmään 81 kuuluvat

82 Elintarviketeollisuustyö

- 821 Myllytyöntekijät
- 822 Leipurit, kondiittorit
- 823 Suklaa- ja makeistyyöntekijät
- 824 Panimo-, virvoitusjuoma- ja polttimotyöntekijät
- 825 Säilyke- ja pakastetyöntekijät
- 826 Teurastajat, leikkeletyöntekijät
- 827 Meijerityöntekijät
- 828 Einestyöntekijät
- 829 Muut ryhmään 82 kuuluvat

83 Kemian prosessityö

- 831 Prosessinhoitajat (kemian prosessityö)
- 832 Keittäjät, uuninhoitajat (kemian prosessityö)
- 833 Murskaajat, myllyn- ja kalanterinhoitajat (kemiaalliset tuotteet)
- 839 Muut ryhmään 83 kuuluvat

84 Massa- ja paperityö

- 841 Paperimassatyöntekijät
- 842 Paperityöntekijät
- 843 Paperitavaratyöntekijät
- 849 Muut ryhmään 84 kuuluvat

85 Kumi- ja muovituotetyö

- 851 Kumituotetyöntekijät
- 852 Muovituotetyöntekijät
- 859 Muut ryhmään 85 kuuluvat

86 Muu teollinen työ

- 860 Tupakkatyöntekijät

- 861 Betonituotetyöntekijät
- 862 Nahkurit, nahanmuokkaajat
- 863 Soittimentekijät ja -virittäjät
- 864 Kivityöntekijät
- 865 Kori- ja harjatyöntekijät
- 869 Muut ryhmään 86 kuuluvat

87 Kiinteiden koneiden käyttö energiantuotannossa ja vesihuollossa

- 871 Kiinteiden koneiden ja moottorien käyttäjät
- 872 Sähkökoneiden käyttäjät

9 Palvelutyö ym.

90 Vartiointi- ja suojelutyö

- 901 Palomiehet
- 9011 Palopäälliköt
- 9012 Palomestarit ja piiritarkastajat
- 9013 Palomiehet ym.
- 902 Nuohoojat
- 903 Poliisit
- 9031 Komisarit ja ylikonstaapelit
- 9032 Muut poliisit
- 904 Tulli- ja rajavartijat
- 9041 Tullivalvonta- ja satamatarkastajat
- 9042 Tulli-, raja- ja merivartijat
- 905 Vanginvartijat ym.
- 9051 Vartiopäälliköt ym.
- 9052 Vanginvartijat
- 906 Muut vartijat (siviilitehtävät)
- 909 Muut ryhmään 90 kuuluvat

91 Majoitusliike- ja suurpalvelutyö

- 911 Suurpalveluksien hoitajat, baarinhoitajat ym.
- 9111 Suurpalveluksien hoitajat
- 9112 Baarinhoitajat ym.

- 879 Muut ryhmään 87 kuuluvat

88 Pakkaus-, varastointi- ja ahtaus-työ

- 881 Pakkaajat, paketoijat
- 882 Varastotyöntekijät
- 883 Ahtaus-, kuormaus- yms. työntekijät
- 889 Muut ryhmään 88 kuuluvat

89 Sekatyö

- 891 Sekatyöntekijät

- 912 Kokit, keittäjät, kylmäköt
- 913 Keittiöapulaiset, ravintola-apulaiset ym.
- 914 Hotellien yms. vastaanottovirkailijat ja vahtimestarit
- 919 Muut ryhmään 91 kuuluvat

92 Tarjoilutyö

- 921 Hovimestarit, tarjoilijat ym.
- 9211 Hovimestarit
- 9212 Ravintolaemännät ym.
- 9213 Tarjoilijat ja baarimestarit
- 922 Kahviloiden, ruokaloiden yms. tarjoilijat
- 929 Muut ryhmään 92 kuuluvat

93 Kotitaloustyö

- 931 Taloudenhoitajat, kotiapulaiset
- 939 Muut ryhmään 93 kuuluvat

94 Kiinteistöhoito- ja siivoustyö

- 941 Kiinteistötyöntekijät ym.
- 942 Siivoojat ym.
- 9421 Siivoustyön johtajat ym.

9422 Siivoojat ym.

949 Puhdistustyöntekijät ym.

95 Hygienia- ja kauneudenhoitotyö

951 Kampaajat, kauneudenhoitajat, kylvettäjät ym.

9511 Parturit, kampaajat

9512 Kosmetologit, manikyristit

9513 Kylvettäjät

959 Muut ryhmään 95 kuuluvat

96 Pesula- ja silitystyö

961 Pesulatyöntekijät

9611 Pesulanhoitajat ym.

9612 Pesijät ym.

962 Prässääjät, silittäjät, mankeloijat ym.

969 Muut ryhmään 96 kuuluvat

97 Ammattimainen urheilu- ja liikuntatyö

971 Urheiluvalmentajat ja -ohjaajat, urheilijat

9711 Urheiluvalmentajat ja -ohjaajat

9712 Urheilijat

979 Muut ryhmään 97 kuuluvat

98 Sotilastyö

981 Upseerit ym.

9811 Upseerit

9812 Toimiupseerit

9813 Sotilastekninen henkilöstö

989 Muut ryhmään 98 kuuluvat (ml. värvätyt)

99 Muu palvelutyö

991 Matkustajien palvelutyö

9911 Purserit, lentoemännät

9912 Matkanjohtajat, matkaoppaat

992 Hautauspalvelutyöntekijät

9921 Hautaustoimistonhoitajat ym.

9922 Muut hautaustyöntekijät

999 Muut ryhmään 99 kuuluvat

9991 Bingotyöntekijät, pelinhoitajat ym.

9999 Muut alaryhmään 999 kuuluvat

TILASTOKESKUS

TUTKIMUKSIA

Tilastokeskus on julkaissut Tutkimuksia v. 1966 alkaen, v. 1986 lähtien ovat ilmestyneet seuraavat:

130. **Maija Sandström**, Tukku- ja vähittäiskaupan aikasarjat 1968 - 85. Tammikuu 1987.
131. **Eeva-Sisko Veikkola - Riitta Tolonen**, Elinkeinoelämän tuki taiteille 1984. Tammikuu 1987. 34 s.
132. **Eero Tanskanen**, Asuintaloyhtiöiden energiankulutus ja kuluttajakäyttäytyminen. Maaliskuu 1987. 106 s.
133. **Heidi Melasniemi-Uutela - Eero Tanskanen**, Asuintaloyhtiöiden kaukolämpöenergian ja veden kulutus 1984. Maaliskuu 1987. 82 s.
134. Perusparannuksen panoshintaindeksi 1985=100. Huhtikuu 1987. 52 s.
135. **Reijo Kurkela**, Tupakka tupakkalain jälkeen. Toukokuu 1987. 81 s.
136. Tie- ja maarakennuskustannusindeksit 1985=100. Joulukuu 1987. 25 s.
137. 1988: **Aila Repo**, Väestön tutkinto- ja koulutusrakenne-ennuste 1985 - 2000. Tammikuu 1988. 62 s.
138. **Anna-Maija Lehto**, Naisten ja miesten työolot. Maaliskuu 1988. 222 s.
139. **Johanna Korhonen**, Teollisuustilaston ennakkotietojen estimointimenetelmä. Maaliskuu 1988. 46 s.
140. **Markku Tahvanainen**, Asuntolainojen korot ja verot. Huhtikuu 1988. 90 s.
141. **Leo Koittola - Marja Tammilehto-Luode - Erkki Niemi**, Luonnonvaratilinpito, Esitutkimusraportti. Toukokuu 1988. 93 s.
142. **István Harcsa, Iris Niemi & Agnes Babarczy**, Use of Time in Hungary and in Finland II, The effects of life cycle and education. May 1988. 55 pp.
143. **Heidi Melasniemi-Uutela**, Kiinteistöhoitotavat ja energian kulutus taloyhtiöissä. Kesäkuu 1988. 112 s.
144. **Ilkka Lehtinen - Tuula Koskenkylä**, Kuluttajahintaindeksi 1985=100. Kesäkuu 1988. 50 s.
145. **Elli Paakkolanvaara**, Informaatioyhteiskunta ja informaatioammatit. Heinäkuu 1988. 160 s.
146. **Ilkka Lehtinen - Jarmo Ranki**, Tuottajahintaindeksi 1985=100. Lokakuu 1988. 80 s.
147. **Seppo Laaksonen**, Katovirheen korjaus kotitalousaineistossa. Lokakuu 1988. 110 s.
148. **Hannu Uusitalo**, Muuttuva tulonjako. Lokakuu 1988. 137 s.
148. **Hannu Uusitalo**, Income Distribution in Finland. July 1989. 123 pp.
149. **Pekka Rytönen**, Palvelusten ulkomaankauppa 1987. Marraskuu 1988. 66 s.
150. **Seppo Varjonen**, Kansainvälinen BKT- ja hintaverntailu. Joulukuu 1988. 92 s.
151. **Erkki Niemi - Päivi Väisänen**, Energiatilinpito 1985, Tutkimusraportti. Maaliskuu 1989. 136 s.
152. **Helena Korpi**, Pääasiallinen toiminta ja ammatiasema vuoden 1985 väestölaskennassa: rekisteripohjaiset rinnakaistiedot. Huhtikuu 1989. 154 s.
153. **Iiris Niemi - Hannu Pääkkönen**, Ajankäytön muutokset 1980-luvulla. Toukokuu 1989. 120 s.
154. **Kari Lindström - Anna-Maija Lehto - Irja Kandolin**, Ikä ja työ, Toukokuu 1989. 92 s.
155. **Sirkka-Liisa Kärkkäinen - Timo Matala - Virpi Tiitinen - Ari Tyrkkö**, Asunto-olot ja asumisen tuki. Heinäkuu 1989. 295 s.
156. **Jorma Huttunen**, Asuntovarauma 1985. Heinäkuu 1989. 168 s.
157. **Christian Starck**, Vuoden 1985 väestölaskennan luotettavuus. Elokuu 1989. 136 s.
158. **Pekka Rytönen**, Tekninen palvelu 1970-1980 - luvulla. Heinäkuu 1989. 55 s.
159. **Ari Luukinen**, Tietojenkäsittelypalvelu 1970-1980-luvulla. Elokuu 1989. 72 s.
160. **Risto Kolari**, Ammatillinen liikkuvuus Suomessa 1975/1980/1985. 192 s.
161. **Pekka Rytönen**, Liikkeenjohdon, kirjanpito- ja lakiasiain palvelu 1980-luvulla. Lokakuu 1989. 71 s.
162. **Ari Luukinen**, Markkinointipalvelu 1970 - 1980-luvulla. Marraskuu 1989. 72 s.
163. **Anna-Maija Lehto**, Tietotekniikka työssä. Muutoksesta 1980-luvulla. Marraskuu 1989. 56 s.
164. **Henry Takala**, Kunnat ja kuntainliitot kansantalouden tilinpidossa. Tammikuu 1990. 60 s.

165. **Jarmo Hyrkkö**, Palkansaajien ansiotasoindeksi 1985=100. Tammikuu 1990. 66 s.
166. **Pekka Rytönen**, Siivouspalvelu, ympäristöhuolto ja pesulapalvelu 1980-luvulla. Tammikuu 1990. 70 s.
167. **Jukka Muukkonen**, Luonnonvaratilinpito kestävän kehityksen kuvaajana. 119 s.
168. **Juha-Pekka Ollila**, Tieliikenteen tavarankuljetus 1980-luvulla. Helmikuu 1990. 45 s.
169. **Tuovi Allén – Seppo Laaksonen – Päivi Keinänen – Seija Ilmakunnas**, Palkkaa työstä ja sukupuolesta. Huhtikuu 1990. 90 s.
170. **Ari Tyrkkö**, Asuinolotiedot väestölaskennassa ja kotitaloustiedustelussa. Huhtikuu 1990. 63 s.
171. **Hannu Isoaho – Osmo Kivinen – Risto Rinne**, Nuorten koulutus ja kotitausta. Toukokuu 1990. 115 s.
- 171b. **Hannu Isoaho – Osmo Kivinen – Risto Rinne**, Education and the family background of the young in Finland. 1990. 115 pp.
172. **Tapani Valkonen – Tuija Martelin – Arja Rimpelä**, Eriarvoisuus kuoleman edessä. Sosioekonomiset kuolleisuuserot Suomessa 1971–85. Kesäkuu 1990. 145 s.
173. **Jukka Muukkonen**, Sustainable development and natural resource accounting. August 1990. 96 pp.
174. **Iiris Niemi – Hannu Pääkkönen**, Time use changes in Finland in the 1980s. August 1990. 118 pp.
175. **Väinö Kannisto**, Mortality of the elderly in late 19th and early 20th century Finland. August 1990. 50 pp.
176. **Tapani Valkonen – Tuija Martelin – Arja Rimpelä**, Socio-economic mortality differences in Finland 1971-85. December 1990. 108 pp.
177. **Jaana Lähteenmaa – Lasse Siurala**, Nuoret ja muutos. Tammikuu 1991. 211 s.
178. **Tuomo Martikainen – Risto Yrjönen**, Vaalit, puolueet ja yhteiskunnan muutos. Maaliskuu 1991. 120 s.
179. **Seppo Laaksonen**, Comparative Adjustments for Missingness in Short-term Panels. April 1991. 74 pp.
180. **Ágnes Babarczy – István Harcsa – Hannu Pääkkönen**, Time use trends in Finland and in Hungary, April 1991. 72 pp.
181. **Timo Matala**, Asumisen tuki 1988. Kesäkuu 1991. 64 s.
182. **Iiris Niemi – Parsla Eglite – Algimantas Mitrikas – V.D. Patrushev – Hannu Pääkkönen**, Time Use in Finland, Latvia, Lithuania and Russia. July 1991. 80 pp.
- 183B. **Iiris Niemi – Hannu Pääkkönen – Veli Rajaniemi – Seppo Laaksonen – Jarmo Lauri**, Vuotuinen ajankäyttö. Ajankäyttötutkimuksen 1987–88 taulukot. Elokuu 1991. 116 s.
184. **Ari Leppälähti – Mikael Åkerblom**, Industrial Innovation in Finland. August 1991. 82 pp.
185. **Maarit Säynevirta**, Indeksiteoria ja ansiotasoindeksi. Lokakuu 1991. 95 s.
186. **Ari Tyrkkö**, Ahtaasti asuvat. Syyskuu 1991. 134 s.
187. **Tuomo Martikainen – Risto Yrjönen**, Voting, parties and social change in Finland. October 1991. 108 pp.
188. **Timo Kolu**, Työelämän laatu 1977–1990. Työn ja hyvinvoinnin koettuja muutoksia. Tammikuu 1991.
189. **Anna-Maija Lehto**, Työelämän laatu ja tasa-arvo. Tammikuu 1991.
190. **Tuovi Allén – Päivi Keinänen – Seppo Laaksonen – Seija Ilmakunnas**, Wage from Work and Gender. A Study on Wage Differentials in Finland in 1985. 88 pp.
191. **Kirsti Ahlqvist**, Kodinomistajaksi velalla. Maaliskuu 1992. 98 s.
192. **Matti Simpanen – Irja Blomqvist**, Aikuiskoulutukseen osallistuminen. Aikuiskoulutustutkimus 1990. Toukokuu 1992. 135 s.
193. **Leena M. Kirjavainen – Bistra Anachkova – Seppo Laaksonen – Iiris Niemi – Hannu Pääkkönen – Zahari Staikov**, Housework Time in Bulgaria and Finland. June 1992. 131 pp.
194. **Pekka Haapala – Seppo Kouvonen**, Kuntasektorin työvoimakustannukset. Kesäkuu 1992. 70 s.
195. **Pirkko Aulin-Ahmavaara**, The Productivity of a Nation. November 1992. 72 pp.
196. **Tuula Melkas**, Valtion ja markkinoiden tuolla puolen. Joulukuu 1992. 150 s.
197. **Fjalar Finnäs**, Formation of unions and families in Finnish cohorts born 1938-67. April 1993. 58 pp.
198. **Antti Siikanen – Ari Tyrkkö**, Koti – Talous – Asuntomarkkinat. Kesäkuu 1993. 167 s.

199. **Timo Matala**, Asumisen tuki ja aravavuokralaiset. Kesäkuu 1993. 84 s.
200. **Arja Kinnunen**, Kuluttajahintaindeksi 1990=100. Menetelmät ja käytäntö. Elokuu 1993. 89 s.
201. **Matti Simpanen**, Aikuiskoulutus ja työelämä. Aikuiskoulutustutkimus 1990. Syyskuu 1993. 150 s.
202. **Martti Puohiniemi**, Suomalaisten arvot ja tulevaisuus. Lokakuu 1993. 100 s.
203. **Juha Kivinen – Ari Mäkinen**, Suomen elintarvike- ja metallituoteteollisuuden rakenteen, kannattavuuden ja suhdannevaihteluiden yhteys; ekonometrinen analyysi vuosilta 1974-1990. Marraskuu 1993. 92 s.
204. **Juha Nurmela**, Kotitalouksien energian kokonaiskulutus 1990. Marraskuu 1993. 108 s.
- 205a. **Georg Luther**, Suomen tilastotoimen historia vuoteen 1970. Joulukuu 1993. 382 s.
- 205b. **Georg Luther**, Statistikens historia i Finland till 1970. December 1993. 380 s.
206. **Riitta Harala – Eeva Hänninen-Salmelin – Kaisa Kauppinen-Toropainen – Päivi Keinänen – Tuulikki Petäjäniemi – Sinikka Vanhala**, Naiset huipulla. Huhtikuu 1994. 64 s.
207. **Wangqiu Song**, Hedoninen regressioanalyysi kuluttajahintaindeksissä. Huhtikuu 1994. 100 s.
208. **Anne Koponen**, Työolot ja ammatillinen aikuiskoulutus. Toukokuu 1994. 118 s.

Kuvailulehti

Julkaisija
Tilastokeskus

Julkaisun päivämäärä
6.5.1994

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Anne Koponen	Julkaisun laji Tutkimus
	Toimeksiantaja Tilastokeskus ja opetusministeriö
	Toimielimen asettamispm

Julkaisun nimi

Työolot ja ammatillinen aikuiskoulutus 1990

Julkaisun osat

Tiivistelmä

Tämä tutkimus perustuu Tilastokeskuksen vuoden 1990 alkupuolella keräämään aikuiskoulutustutkimusaineistoon. Tilastokeskus ja opetusministeriö rahoittivat aikuiskoulutustutkimushankkeen. Aineisto kerättiin käyntihaastatteluna. Otokseen poimittiin satunnaisotannalla 4 991 henkilöä. Vastausprosentti oli 82.

Työn lähtökohdانا on Kivisen ym. (1989) esittämä ajatus, että koulutussuunnitelmien toteutuminen on viime kädessä kiinni siitä, miten ihmiset motivoituvat ja osallistuvat koulutukseen. Eri työtehtävissä ja eri työmarkkina-asetmassa olevilla motivaatioperusta on erilainen. Haluttiin tarkastella sitä, miten työolot eroavat peruskoulutustason, sosioekonomisen aseman, ammatin ja sukupuolen mukaan, ja miten nämä erot vaikuttavat ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumiseen, koulutustarpeeseen ja -motivaatioon sekä näkemyksiin aikuiskoulutuksesta. Taustalla ovat lohkoutumisteorioiden näkemykset työmarkkinoiden lohkoutumisesta sekä Kohnin ja Schoolerin teoria työn itseohjautuvuuden vaikutuksesta aikuisen ihmisen arvoihin ja orientaatioihin. Tarkastelun kohteena ovat työvoimaan kuuluvat 18-64-vuotiaat.

Tulokset tukevat sekä lohkoutumisteorioiden että Kohnin ja Schoolerin teorian oletuksia. Työolot itseohjautuvuuden mittareilla mitattuina ovat sitä paremmat, mitä korkeampi pohjakoulutus ja sosioekonominen asema ovat ja mitä korkeampi peruskoulutus ammattiryhmässä on. Myös vaikutus- ja etenemismahdollisuuksia oli sitä enemmän ja työn arvostus oli sitä korkeampi ja työ turvatumpi, mitä parempi vastaajan yhteiskunnallinen asema oli. Miesten työolot olivat joka suhteessa paremmat kuin naisten.

Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuttiin sitä enemmän ja koulutuksen tarve oli sitä suurempi, mitä parempi yhteiskunnallinen asema oli. Miehet saivat enemmän koulutusta kuin naiset, mutta naisten koulutustarve oli suurempi kuin miesten.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen vaikutukset ja koulutusmotivaatio ovat erilaiset eri työmarkkina-asetmassa olevilla. Korkeasti koulutetut ja hyvässä ammattiasemassa olevat siirtyvät aikuiskoulutuksen seurauksena useammin aiempaa vaativampiin tehtäviin kuin huonommassa asemassa olevat, joille aikuiskoulutus merkitsi useammin työpaikan tai ammatin vaihtoa tai vakituisen työpaikan saantia. Miehet pääsivät naisia useammin etenemään urallaan ammatillisen aikuiskoulutuksen seurauksena.

Hyvinkoulutettuja ja toimihenkilöammateissa toimivia motivoi koulutukseen useammin itsensä ja ammatitaidon kehittäminen kuin vähemmän koulutettuja ja työntekijöitä, jotka edellisiä useammin mainitsivat opiskelun syyksi työn ulkoisia tekijöitä kuten paremman palkan. Hyvinkoulutetut ja toimihenkilöammateissa työskentelevät suhtautuvat myönteisemmin ammatilliseen aikuiskoulutukseen kuin työntekijät ja maatalousyrittäjät. Jälkimmäiset puolestaan luottavat enemmän peruskoulutuksen voimaan.

Avainsanat (asiasanat)

Yleissivistävä ja ammatillinen peruskoulutus, ammatillinen aikuiskoulutus, sosioekonominen asema, ammatti, työn itseohjautuvuus, koulutusmotivaatio, näkemykset koulutuksesta

Muut tiedot

Sarjan nimi ja numero Tutkimuksia 208	ISSN 0355-2071	ISBN 951-47-8721-8	
Kokonaissivumäärä 118	Kieli Suomi	Hinta 130 mk	Luottamuksellisuus
Jakaja	Kustantaja		

Työolot ja ammatillinen aikuiskoulutus 1990

Anne Koponen

Tutkimuksessa tarkastellaan 18–64-vuotiaiden työvoimaan kuuluvien naisten ja miesten työoloja, ammatillista aikuiskoulutusta, koulutusmotivaatiota ja näkemyksiä koulutuksesta peruskoulutuksen, sosioekonomisen aseman ja ammatin mukaan.

Työolot ovat itseohjautuvuudeltaan sekä vaikutus- ja etenemismahdollisuuksiltaan sitä paremmat, mitä korkeampi peruskoulutus ja sosioekonominen asema ovat ja mitä korkeampi peruskoulutus ammattiryhmässä on. Miesten työolot ovat paremmat kuin naisten. Yhteiskunnallinen asema ja sukupuoli vaikuttavat myös ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumiseen, mahdollisuuksiin hyötyä koulutuksesta, koulutusmotivaatioon ja näkemyksiin koulutuksesta.

Myynti:

Julkaisujen myynti / 3B
00022 TILASTOKESKUS
Puh. (90) 17 341

Försäljning:

Publicationsförsäljning / 3B
PB 504
Tfn. (90) 17 341

Hinta – Pris:

130 mk

ISSN 0355-2071
ISBN 951-47-8721-8